ORTODOKSİA

Her ay neşr olunan

AHLAKÎ VE DİNİ RESALE

Müdir Mes'ul : **Meletios Lukakis**

-Mahal idare: Fener Rum Patrikhanesi

Ἔτος Ε΄ 31 Ἰουλίου 1930 Τεῦχος 55ον

ΟΡΘΟΔΟΞΙΑ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΗΘΙΚΟΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΝ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΚΑΙ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ

† Ο ΧΡΙΣΤΟΥΠΟΛΕΩΣ ΜΕΛΕΤΙΟΣ

ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΝΕΟΥΣ ΑΠΟΦΟΙΤΟΥΣ ΤΗΣ ΘΕΟΛΟΓΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ

Πρὸς ὑμᾶς οἱ ὁποῖοι ἔρχεσθε κατόπιν, ἀλλ' εἶσθε ἐμπρός, εἶναι εὔκαιρον νὰ ἀπευθύνῃ τις ὀλίγας λέξεις. Εἶναι εὔκαιρον, διότι τώρα θὰ εἰσέλθητε εἰς τὴν ἀληθινὴν βίωσιν τοῦ ἑαυτοῦ σας. Καὶ μαζὶ μὲ τὸν ἑαυτόν σας θὰ βιώσητε τὸν κόσμον. Καὶ τὸ μέγιστον, θὰ μυηθῆτε εἰς τὴν βίωσιν τῆς Ἐκκλησίας.

Βιῶ τὸν ἑαυτόν μου εἰς τὴν ἡλικίαν σας σημαίνει δέχομαι τὸ φανέρωμα τοῦ ἐσωτερικοῦ μου πλούτου, τῆς ζωντανότητος, τῆς ἁγνότητος, τῆς ἰδανικότητος, τοῦ ἐνθουσιασμοῦ.

Βιῶ τὸν κόσμον σημαίνει, πρέπει νὰ παραμερίσω τὴν μαγείαν ἀπὸ τὸν δρόμον μου, νὰ μετριάσω τὰς μεγάλας ὀνειροπολήσεις μου, ἵνα μή, ὅταν σχισθῇ ὁ ὡραῖος πέπλος τῆς φαντασίας ἐνατενίσω διὰ τοῦ ῥήγματος τὴν ἀμετάκλητον πραγματικότητα μὲ βλέμμα τραγικόν.

Τὴν νεανικὴν ἡλικίαν τὴν διακρίνει περιπαθὴς ἀγάπη πρὸς τὴν ἀλήθειαν, πόθος τοῦ ἀπολύτου, ἐπιθυμία τοῦ ἀκατορθώτου. Σὺν τῷ χρόνῳ ὅμως αἱ τάσεις αὗται χαλαροῦνται, ἔρχεται ἡ λεπτὴ προσαρμογὴ πρὸς τὰς ἰδιαιτέρας συνθήκας καὶ τὰς ἰδιαιτέρας μορφάς. Ἔρχεται καιρὸς ὁπότε τὴν ἐποχὴν τῶν ὀνείρων διαδέχεται ἡ περίοδος τῆς πραγματικῆς δράσεως.

Βιῶ τὴν Ἐκκλησίαν σημαίνει ὅτι δέχομαι εἰς τὴν ψυχήν μου τὸ Ἀνώτερον. Πρὸς τοῦτο πρέπει νὰ γίνω καθαρός, διότι μόνον οἱ καθαροὶ τὴν καρδίαν τὸν Θεὸν ὄψονται, καὶ ὥριμος. Δὲν ἀρκεῖ μόνον ὁ σκοπός, πρὸς τὸν ὁποῖον ἀφωσιώνεταί τις, νὰ εἶναι θεῖος, ἀλλ' ἀπαιτεῖται νὰ διανυθῇ καὶ ἡ ὁδὸς ἡ ἄγουσα εἰς αὐτόν. Ἐὰν θέλω νὰ γίνω νομικὸς σύμβουλος, πρέπει νὰ μελετήσω καὶ τὸ Ρωμαϊκὸν δίκαιον. Διὰ νὰ γίνῃς ἰατρός, πρέπει νὰ σπουδάσῃς καὶ τὴν ἀνατομίαν. Ποῖος ἔγινε μηχανικὸς χωρὶς νὰ ἐννοῇ τὰ μαθηματικὰ καὶ τὴν σχεδιογραφίαν; Ποῖος ἔμαθε νὰ κολυμβᾷ χωρὶς νὰ πέσῃ εἰς τὴν θάλασσαν; Διὰ νὰ καταστῇ τις ἱκανὸς νὰ διευθύνῃ τι, πρέπει νὰ ἔχῃ ζήσῃ ἐπὶ μακρὸν δι' αὐτό, νὰ ἔχῃ σκεφθῇ πολὺ περὶ αὐτοῦ, νὰ ἔχῃ ὑποφέρῃ χάριν αὐτοῦ, καὶ μὲ μίαν λέξιν, νὰ ἔχῃ διέλθῃ διὰ πολλῶν καθαρμῶν. Αὐτὸ σημαίνει νὰ γίνῃ ὥριμος.

✠

Προσπαθήσατε, ἐργασθῆτε, καὶ ὅλα τὰ ἄλλα θὰ ἀκολουθήσωσι μόνα των. Μὲ τὴν ἐργασίαν δὲν θὰ μείνητε οἱ αἰωνίως ἄωροι, οἱ ἀναποφάσιστοι, οἱ ἀβέλτηροι, τὸ τέλμα. Ἡ ἐργασία, ἡ προσπάθεια, μᾶς λυτρώνει. «Ν' ἀπολυτρώσωμεν εἶναι δυνατὸν μόνον ἐκεῖνον ὁ ὁποῖος ἀδιάκοπα προσπαθεῖ» (Γκαῖτε). Ἡ ἐργασία ἀποτελεῖ τὸ οὐσιῶδες περιεχόμενον τῆς ζωῆς. Ἡ διακονία εἰς τὴν Ἐκκλησίαν δίδει ἀνώτερον περιεχόμενον εἰς τὸν προσωπικὸν βίον. Προσέξατε ὅμως, ὅπως μεταξὺ ὑμῶν καὶ τοῦ ἔργου ὑπάρχῃ οὐσιώδης σχέσις πλήρης ζωῆς καὶ νοήματος. Δὲν πρέπει νὰ ἀφανισθῇ τὸ πρόσωπον, ὁ ἀνθρωπισμός, ἡ ψυχή, τὸ μοναδικὸν ἡμῶν τοῦτο κτῆμα. Εἰς τὸ ἔργον σας καὶ εἰς τὴν ζωήν σας πρέπει νὰ ἀναβλύζωσι διαρκῶς αἱ βαθύτεραι πηγαὶ τοῦ ἐσωτερικοῦ σας κόσμου.

✠

Τὴν ἐργασίαν ὅμως, ὅπως καὶ ὁλόκληρον τὴν ζωήν, τὴν ἐμψυχώνει ἡ αἰσιοδοξία, ἡ πίστις.

Ὁ Πλάτων ἐπέγραψεν εἰς τὴν Ἀκαδημίαν του: «Μηδεὶς ἀγεωμέτρητος εἰσίτω». Ἐδῶ χωρὶς πίστιν κανεὶς νὰ μὴ εἰσέλθῃ. Ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος δὲν ἔχει ἐνθουσιασμοὺς ἂς μείνῃ ἔξω. Μακρὰν ὁ μὴ ἔχων ψυχήν.

Ἐὰν εἰς ἕκαστον ἔργον χρειάζεται πίστις, ὁπόση πίστις χρειάζεται εἰς ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι θὰ ὁδηγήσωσι τοὺς ἀνθρώπους εἰς τὴν πίστιν; Καλεῖσθε νὰ ἀντιμετωπίσητε τὸν ἀπεγνωσμένον. Προσέξατε· ἡ μετ' αὐτοῦ ἐπαφὴ εἶναι ἱερά. Καθ' ἣν στιγμὴν δὲν θέλει νὰ δεχθῇ κανένα σεῖς θὰ τὸν ἐπισκεφθῆτε. Καὶ ὁ λόγος σας θὰ ἔχῃ ἀποφασιστικὴν σημασίαν δι' αὐτόν. Ἔχει ἀνάγκην ἀπὸ μίαν λέξιν. Τὴν γνωρίζετε; Καὶ ἀπὸ ἕνα τόνον. Τὸν αἰσθάνεσθε; Ἐκεῖ ὅπου δὲν ὕψωνε τοὺς ὀφθαλμούς του οὔτε εἰς τὸν οὐρανόν, θὰ ἀφήσῃ τὰ βλέμματά του ἐπάνω σας. Προσέξατε νὰ τὰ ἀποσύρῃ μὲ ἀνακούφισιν. Τὴν στιγμὴν ἐκείνην σεῖς εἶσθε τὸ πλέον διαφανὲς ὄν. Μὴ ἐπισκιάσητε περισσότερον τὴν ζωήν του. Δὲν θὰ φθάσῃ ἡ ἐπαγγελματικὴ ἐμφάνισίς σας, θὰ χρειασθῇ παλμός. Τὸ ἔργον μας δὲν εἶναι ἐπάγγελμα. Εἶναι μυσταγωγὸς διακονία. Παλμὸς δὲν ὑπάρχει ἐκεῖ ὅπου ἡ πίστις εἶναι νεκρὰ καὶ ἡ ψυχὴ κενὴ καὶ αἱ ὧραί μας μεμωλωπισμέναι.

✠

Τί εἶναι δυνατὸν νὰ κάμῃ ἡ πίστις, τὸ γνωρίζετε. Ἔχετε ἀκούσῃ τόσα πολλὰ καὶ τόσον ὡραῖα. Ἔχετε ἤδη αἰσθανθῇ τὴν θερμότητά της, τὴν ἀνάτασίν της, τὴν ὤθησίν της εἰς ὅ,τι εὐγενὲς καὶ ἅγιον. Ἐδῶ ἄς μοι ἐπιτραπῇ νὰ σᾶς ἀναφέρω τὴν προσπάθειαν μιᾶς γραίας. Τὸ διηγεῖται εἷς ἐκ τῶν Ποιητῶν.

Μὲ ἕνα ἁμαξάκι προσεπάθει νὰ φέρῃ ἥλιον εἰς τὸν μικρὸν ἔγγονόν της, ὁ ὁποῖος ἐψυχορράγει μέσα εἰς μίαν ἀθλίαν καλύβην. Ὁ Πέτρος, ὅταν τὴν εἶδε, τὴν ἐνόμισεν ἠλιθίαν, τρελλήν, καὶ ἐγέλασε διὰ τὴν ματαίαν προσπάθειάν της, διότι αἱ ἀκτῖνες ἔφευγον μόλις τὸ ἁμαξάκι εἰσήρχετο εἰς μέρος σκιερόν. Ὁ Χριστὸς

μὲ ἀγάπην βαθεῖαν ἀπευθύνει πρὸς τὴν πτωχὴν γυναῖκα ὀλίγας λέξεις: «Τί κάμνεις ἐκεῖ; Θὰ παγώσῃς. Κάμνει τόσο κρύο».— «Ὦ! Μαζεύω ὀλίγας ἀκτῖνας δι' ἕνα μικρὸ ἐγγονάκι μου. Τὸν χειμῶνα ἀπέθαναν οἱ γονεῖς του, καὶ μόνη προστάτις του ἐγὼ ἔμεινα εἰς τὸν κόσμον. Καὶ εἶναι ἄρρωστο. Δὲν ἔχω πλέον δυνάμεις διὰ νὰ ἐργασθῶ, πονοῦν τὰ γόνατά μου. Πῶς θὰ τὸ συντηρήσω; Νὰ εἶσαι ἡ μάμμη του, καὶ νὰ μὴ εἶσαι εἰς θέσιν νὰ τὸ περιποιηθῇς! Εἶναι πρᾶγμα πολὺ σκληρόν. Τί νὰ κάμω δὲν ἤξευρα, οὔτε εἶχα νὰ δώσω εἰς αὐτὸ κἄτι, ὅταν σήμερον τὴν πρωΐαν μοὶ εἶπεν ὅτι θὰ ἦτο πολὺ εὐχαριστημένον, ἐὰν εἶχεν ὀλίγον ἥλιον. Καὶ δι' αὐτὸ ἦλθα νὰ μαζεύσω ἥλιον». Ὁ Χριστὸς ἐστράφη πρὸς τὸν Πέτρον καὶ εἶπε: «Κανεὶς δὲν γνωρίζει τί εἶναι δυνατὸν νὰ κατορθώσῃ ἡ ἀγάπη καὶ ἡ πίστις τῶν ἀνθρώπων».

Ἔχομεν ἀνάγκην πίστεως. Ἄνευ αὐτῆς ἡ ζωὴ εἶναι ἄχρους, ἀηδής. Ἡ ζωὴ εἶναι ζήτημα πίστεως. Αὐτὴ κάμνει τὸ ἔργον εὐκολώτερον, τὴν ἀπόστασιν βραχυτέραν, τὸ φορτίον ἐλαφρότερον.

Αὐτὴ μεταβάλλει τὴν γηΐνην ὕπαρξίν μας εἰς οὐρανίαν, τὴν σαρκικὴν εἰς πνευματικήν, τὸ φθαρτὸν εἰς ἀθάνατον, τὸ κτῆνος εἰς ἄγγελον, τὸν φλοιὸν εἰς καρπόν, τὸ ἄχυρον εἰς σῖτον, τὴν κόλασιν εἰς παράδεισον. Μὲ αὐτὴν τὸ μηδὲν περιστοιχίζεται καὶ κατακλύζεται μὲ θεῖον. Μὲ αὐτὴν αἱ φευγαλέαι στιγμαί μας κλώθουν κἄτι τὸ αἰώνιον. Μὲ αὐτὴν παραμερίζομεν τὴν σχετικότητα, αἰχμαλωτίζομεν τὸν χῶρον. συντρίβομεν τὸν χρόνον καὶ εἰσερχόμεθα εἰς τὴν αἰωνιότητα. Μὲ αὐτὴν εἴμεθα τὸ μέγα ἀριστούργημα, τὸ θαῦμα τῶν αἰώνων, ἡ κορωνὶς τῆς κτίσεως, ἡ πεμπτουσία τῶν ὄντων.

Ἔχομεν ἀνάγκην ἀπὸ πίστιν, ἀπὸ ἐλπίδα, ἀπὸ ἀγάπην, ἀπὸ ἁγνότητα, ἀπὸ ἐνθουσιασμούς, ἀπὸ ἐξάρσεις, ἀπὸ ψυχήν.

Μὲ τοιαύτην ψυχὴν οἱ Ἀπόστολοι ἐκήρυξαν τὸν Χριστὸν εἰς τὸν κόσμον, καὶ ὁ λόγος των ἀπήχησε καὶ εἰς τοὺς Ἕλληνας καὶ

εἰς τοὺς Ῥωμαίους καὶ εἰς τόσους ἄλλους, καὶ εἰς τοὺς σοφοὺς καὶ εἰς τοὺς ἀμαθεῖς, καὶ εἰς τοὺς πτωχοὺς καὶ εἰς τοὺς πλουσίους, καὶ εἰς τοὺς ἰσχυροὺς καὶ εἰς τοὺς ἀδυνάτους. Ἀδιάφορον, ἐὰν ἦσαν ἄγνωστοι, εἶχον ψυχήν, ἡ ὁποία ἐπίστευεν. Ἀδιάφορον, ἐὰν ἦσαν ἄσημοι, εἶχον ψυχήν, ἡ ὁποία ἤλπιζεν. Ἀδιάφορον, ἐὰν ἦσαν ἁλιεῖς, εἶχον ψυχήν, ἡ ὁποία ἠγάπα. Ἀδιάφορον, ἐὰν ἦσαν περιφρονημένοι ἀπὸ τὸν κόσμον, εἶχον ψυχὴν γεμάτην ἀπὸ ἁγνότητα. Ἀδιάφορον, ἐὰν ἦσαν ἀμαθεῖς, εἶχον ψυχὴν μὲ ἐνθουσιασμούς. Τί, ἐὰν ἦσαν πτωχοί, γυμνοί, ἄοπλοι, ἀνυπόδητοι; Εἶχον ἐξάρσεις. Τί, ἐὰν δὲν εἶχον μήτε ὅπλα, μήτε δυνάμεις, μήτε χρήματα; Εἶχον ψυχήν. Μὲ αὐτὴν ἀπειργάσθησαν τὸ μεγαλύτερον θαῦμα τοῦ κόσμου. «Ἐνέπνευσαν, λέγει ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος, εἰς τὸν φιλάργυρον τὴν περιφρόνησιν τοῦ ἀργύρου, εἰς τὸν φιλόδοξον τὴν ταπείνωσιν, εἰς τὸν φιλήδονα τὴν σταύρωσιν τῶν παθῶν του».

✠

Ὅταν ὑπάρχῃ ψυχή, δὲν χρειάζεται τίποτε ἄλλο. Δημιουργεῖ τὴν εὐτυχίαν της μὲ τὸ τίποτε, διότι τὴν ἀντλεῖ ἀπὸ τὸν ἑαυτόν της. Οὐδαμοῦ θὰ εἶναι δυνατὸν νὰ εὕρωμεν τὴν εὐτυχίαν, ἐὰν δὲν τὴν εὕρωμεν ἐντὸς τοῦ ἑαυτοῦ μας. Ἐὰν σᾶς εἴπωσι, λέγει ὁ Χριστός, ὅτι ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν εἶναι ἐδῶ ἢ ἐκεῖ, μὴ πιστεύσητε, διότι αὐτὴ εἶναι ἐντὸς ὑμῶν.

Καὶ μὲ τὴν στέρησιν τῶν ἀγαθῶν τῆς Γῆς ἡ ψυχὴ πολλάκις δύναται νὰ εἶναι εὐτυχής. Καὶ μολονότι εἶναι βυθισμένη εἰς τὸ σῶμα, καὶ ἔχει συζευχθῆ ὅλα τὰ πάθη του, χαίρει πολλάκις μαζὶ μὲ τὸν Ἀπόστολον μέσα εἰς τὰς θλίψεις της (Παύλου πρὸς Φιλιππ. Α΄ 21), καὶ εὑρίσκει ἐνίοτε τὴν εὐτυχίαν καὶ εἰς αὐτὸν ἀκόμη τὸν θάνατον.

Μᾶς χρειάζεται ψυχή. Αὐτὴ καὶ τὸν κάλαμον μεταβάλλει εἰς σκεπτόμενον. Μᾶς καθιστᾷ εὐγενεστέρους ἀπὸ τὸ Σύμπαν, τὸ ὁποῖον μᾶς κατασυντρίβει. Μᾶς κάμνει νὰ λαχταρῶμεν τὸ ἀγαθόν, τὸ ἀληθές, τὸ ὡραῖον. Δι᾿ αὐτῆς θέλομεν νὰ ἐπιζήσωμεν καὶ ἐπάνω εἰς τὴν Γῆν, εἴτε δημιουργοῦντες οἰκογένειαν, εἴτε ἀνεγεί-

ροντες ἓν μνημεῖον, εἴτε ἐπιτελοῦντες μίαν μεγάλην πρᾶξιν, μίαν ἀνακάλυψιν, εἴτε συγγράφοντες ἓν βιβλίον.

✠

Μᾶς χρειάζεται ψυχή, καὶ ὅλοι ἔχομεν ἀπόμοιράν της, ἀρκεῖ νὰ μὴ τὴν ἀφήσωμεν νὰ σβύσῃ, νὰ ἀποθάνῃ. Κανεὶς ἂς μὴ θρηνήσῃ πενίαν ψυχῆς. Καὶ ὁ μικρότερος σπινθὴρ δύναται νὰ ἀνάψῃ πολὺ φῶς. Ἀπαιτεῖται μόνον θέλησις. Ὁ καλὸς γεωργός, ὅταν τὸ ἔδαφος εἶναι ἄγονον καὶ ἡ γῆ δὲν τὸν βοηθῇ, δὲν ἀφήνει κατὰ μέρος τὸ ἄροτρόν του ἢ τὴν σκαπάνην του, ἀλλ' ἐντείνει τότε περισσότερον τὸ θάρρος του, τὴν ὑπομονήν του, τὴν δραστηριότητά του, καὶ δι' αὐτῶν μεταβάλλει τὴν ἔρημον εἰς κῆπον. Ὁ τραυλὸς γίνεται Δημοσθένης, καὶ ὁ κωφὸς ὁ μέγιστος τῶν Μουσικῶν.

Ἡ ψυχὴ ἔχει τὴν ἱκανότητα νὰ προβαίνῃ, ὡς εἶπε φιλόσοφός τις, ἀπὸ τὸ «τίποτε» εἰς τὸ «κἄτι», καὶ νὰ κεντᾷ «κἄτι» ἐπὶ τοῦ καμβᾶ τοῦ «τίποτε». Αὐτὴ ὑπερβαίνει τὸ σῶμα, δημιουργεῖ πράξεις, ἀναδημιουργεῖ ἑαυτήν, εἶναι δύναμις, «ἡ ὁποία ἀντλεῖ ἀπὸ τὸν ἑαυτόν της περισσότερα ἀπὸ ὅ,τι περιέχει, ἀποδίδει περισσότερα ἀπὸ ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα λαμβάνει, παρέχει περισσότερα ἀπὸ ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα κατέχει» (Μπέρξον).

✠

Σεῖς οἱ νεώτεροι ἀδελφοί μας, οἱ ὁποῖοι ἔρχεσθε νὰ βαδίσωμεν μαζὶ τὴν λεωφόρον τοῦ ἐκπάγλου πολιτισμοῦ τοῦ Γένους καὶ τῆς Ἐκκλησίας μας καὶ νὰ ἀνέλθωμεν τὴν κλίμακα, τὴν ὁποίαν ὑπερύψωσαν μέχρις οὐρανοῦ ἡ σοφία ἐκείνων καὶ ἡ θέλησις καὶ ἡ ὑπομονή, δὲν πρέπει νὰ ἔχητε ἄλλας ἰδέας παρὰ μόνον ἐκείνας, εἰς τὰς ὁποίας δύνασθε νὰ βάλητε ὅλην τὴν ψυχήν σας, ὅλον τὸν ἑαυτόν σας καὶ ὅλην τὴν ζωήν σας.

Ἐν Φαναρίῳ, τῇ 13 Ἰουλίου 1930.

† Ο ΛΑΟΔΙΚΕΙΑΣ ΔΩΡΟΘΕΟΣ

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΕΥΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΚΑΘΟΣΙΩΣΙΣ

ΤΩΝ ΕΦΕΤΕΙΝΩΝ ΤΕΛΕΙΟΦΟΙΤΩΝ

ΤΗΣ ΕΝ ΧΑΛΚΗι ΘΕΟΛΟΓΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ

Κατόπιν μακρᾶς διαμέσου ἐποχῆς ἡ Ἱερὰ Θεολογικὴ Σχολὴ ἐπανευροῦσα ἑαυτὴν διὰ τῆς κατ᾽ ἔτος βαθμιαίας συμπληρώσεως τῶν τάξεών της καὶ ὁλοκληρώσεως οὕτω ἑαυτῆς, ἀποδίδει ἐφέτος εἰς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὴν Κοινωνίαν ἓξ νέους τροφίμους της, καλῶς κατηρτισμένους δι᾽ ἣν καλοῦνται ὑψηλὴν διακονίαν.

Αὐτῶν ἡ ἐκκλησιαστικὴ καθοσίωσις ἐγένετο ἐν τῷ ἱερῷ Ναῷ τῆς Ἱερᾶς Μονῆς τῆς Ἁγίας Τριάδος ἐν ἐπὶ τούτῳ Πατριαρχικῇ καὶ Συνοδικῇ χοροστασίᾳ. Τὸ Δοξαστικὸν τῶν Ἁγίων Πατέρων μὲ τὴν θαυμασίαν μουσικὴν ἐκτέλεσιν τοῦ Ἄρχοντος Πρωτοψάλτου τῶν Πατριαρχείων, τοὺς πολυφώτους ἀστέρας τοῦ νοητοῦ στερεώματος, τοὺς ἀκαθαιρέτους πύργους τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὰ μυρίπνοα ἄνθη τῶν λαμπρῶν ἐξάρσεων τοῦ Ὑμνῳδοῦ, ἔδιδεν ἕνα ὑπέροχον τόνον εἰς τὴν ἑορτήν.

Πόσον ὡραῖα εἶναι μερικὰ πράγματα! Καὶ ὑπάρχουσι στιγμαί, τὰς ὁποίας κλείομεν ὡς πολύτιμον θησαυρὸν εἰς τὴν ψυχήν μας. Εἶναι ἀπερίγραπτος ἡ συγκίνησις, τὴν ὁποίαν ᾐσθάνθημεν, ὅταν οἱ ἀποχαιρετῶντες τὴν τροφὸν Σχολὴν τελειόφοιτοι εἰς τὴν σειρὰν τῶν τροπαρίων τὰ ὁποῖα ψάλλονται ὑπὸ τῶν χορῶν καὶ ἀναφέρονται εἰς τὸν φωτισμόν των ἔψαλαν κατὰ τὴν τόσον ὡραίαν καὶ ἐπίσημον ταύτην στιγμὴν αὐτῶν τὸν ἐνθουσιώδη ἐκεῖνον ὕμνον: «Εἴδομεν τὸ φῶς τὸ ἀληθινόν, ἐλάβομεν πνεῦμα ἐπουράνιον».

Ἡ φωνὴ τῆς μητρὸς Σχολῆς ἀπηύθυνε πρὸς τοὺς προπεμπομένους μαθητάς της διὰ τῶν βαθυστοχάστων λόγων τοῦ Ἁγίου Σχολάρχου τὰς τελευταίας ὑποθήκας της. Ἡ συγκίνησις αὐτῶν καὶ ἡ εὐγνωμοσύνη διετρανώθησαν διὰ τῆς ὡραίας ἀποχαιρετιστηρίου προσαγορεύσεως αὐτῶν γενομένης ὑπὸ τοῦ διακόνου Ἀδαμαντίου Κασαπίδου. Ἡ δὲ λαμπρὰ Πατριαρχικὴ προσλαλιὰ ἐπεσφράγισε θαυμασίως τὴν ὅλην Μυσταγωγίαν.

Οἱ τελειόφοιτοι, ἐκ τῶν ὁποίων οἱ τέσσαρες ἔχουσιν ἤδη χειροτονηθῇ εἰς διακόνους, ὀνομάζονται: Ἀδαμάντιος Κασαπίδης διάκονος, Ἀλέξαν-

δρος Στρατίδης διάκονος, Θεοφάνης Κιακίδης διάκονος, Κωνσταντῖνος Γλυνὸς διάκονος, Γεώργιος Ἀναστασιάδης καὶ Ἐμμανουὴλ Φωτιάδης.

Ἡ **Ὀρθοδοξία** συγχαίρουσα εὔχεται αὐτοῖς θερμῶς πᾶσαν εὐδοκίμησιν καὶ προκοπήν. Τὴν μεγαλυτέραν εὐδαιμονίαν θὰ εὕρωσιν εἰς τὴν χαρὰν καὶ τὴν ἀγάπην τὴν ὁποίαν θὰ δώσωσιν εἰς τὸν πλησίον.

Ὁ λόγος τοῦ Ἁγίου Σχολάρχου.

Χαρὰν ἀνέκφραστον καὶ πλημμυρίζουσαν, Παναγιώτατε Δέσποτα, Σεβασμία τῶν Ἱεραρχῶν χορεία καὶ λοιπὸν φιλόχριστον ἐκκλησίασμα, χαρὰν μεγάλην αἰσθάνεται κατὰ τὴν ἱερὰν καὶ ἱστορικὴν ταύτην στιγμὴν ἡ Γεραρὰ ἡμῶν Θεολογικὴ Σχολὴ διὰ τὰ πνευματικὰ αὐτῆς τέκνα, οἵαν χαρὰν αἰσθάνεται καὶ πᾶσα μήτηρ, ὅταν μετὰ πολύμηνον ἀγωνίαν καὶ προσδοκίαν ἀξιοῦται νὰ χαρίσῃ νέον ἄνθρωπον εἰς τὸν κόσμον. Καὶ καθὼς αὕτη ἐν τῇ χαρᾷ τῆς μητρότητος λησμονεῖ τοὺς πόνους καὶ τὰς ὠδίνας αὐτῆς, οὕτω καὶ ἡ μήτηρ ἡμῶν Σχολὴ πρὸ τῆς ἀμέτρου χαρᾶς, ἣν αἰσθάνεται βλέπουσα περὶ αὐτὴν τοὺς φερέλπιδας νεοσσοὺς αὐτῆς ἐν ἀκμῇ καταλείποντας τὴν μητρικὴν φωλεάν, ἵνα πετασθῶσιν ἐκεῖσε ὅπου καλέσει αὐτοὺς ἡ ἐπιτακτικὴ τῆς μητρὸς Ἐκκλησιαστικὴ φωνή, εἰς οὐδὲν λογίζεται τοὺς ἀτρύτους καὶ ἀδιαλείπτους μόχθους καὶ πόνους, οὓς ὑπὲρ αὐτῶν στοργικῶς ἐπὶ ἑπταετίαν κατέβαλεν.

Ἡ δικαία δὲ καὶ εὐνόητος αὕτη χαρὰ καὶ ὑπερηφάνεια τῆς Σχολῆς τοσοῦτον μᾶλλον εἶναι ζωηροτέρα καὶ βαθυτέρα, καθόσον σήμερον, θείᾳ χάριτι, ἀνασυνδέεται καὶ ὁ ἀπὸ ἑπταετίας διακοπεὶς μίτος τῆς ἱστορικῆς αὐτῆς σταδιοδρομίας. Ἡ Σχολή, Παναγιώτατε Δέσποτα, ἐπανεῦρεν ἑαυτὴν καὶ ἐν τῷ μέτρῳ τῶν ἀσθενῶν αὐτῆς δυνάμεων προσεπάθησε νὰ συνεχίσῃ τὰς ἐπιζήλους παραδόσεις τοῦ βίου τῆς πρώτης αὐτῆς περιόδου. Ποία λοιπὸν εὐτυχία, ποία χαρὰ δύναται νὰ ἐξισωθῇ πρὸς τὴν ἠθικὴν ἱκανοποίησιν, ἣν αἰσθάνεται σήμερον ἡ Σχολὴ ἀξιουμένη καὶ πάλιν νὰ πυκνώσῃ τὴν ἱερὰν καὶ σεμνὴν τῶν διακόνων τῆς Ἐκκλησίας παράταξιν, διὰ τῶν νεαρῶν τούτων Λευϊτῶν, οἵτινες διαφλέγονται ὑπὸ τοῦ ἱεροῦ καὶ ἁγνοῦ ζήλου καὶ ἐνθουσιασμοῦ νὰ ὑπηρετήσωσι τὴν τοσαῦτα ὑπὲρ αὐτῶν μεριμνήσασαν καὶ ἐργασαμένην Μητέρα Ἐκκλησίαν ;

Ἀλλὰ καὶ ποία λέξις θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ ἐκφράσῃ τὴν εὐγνώμονα ἀφοσίωσιν τῆς Σχολῆς πρὸς τὴν Μεγάλην Ἐκκλησίαν, τῆς ὁποίας αὕτη τυγχάνει ὁ ἐρευνητὴς τοῦ παρελθόντος αὐτῆς, ὁ πρόσκοπος τοῦ μέλλοντος αὐτῆς, τὸ φίλτρον, τὸ σέμνωμα ἐκεῖνο τέλος ὅπερ τὴν ἑνώνει μετὰ τοῦ παρελθόντος της καὶ τὴν γεφυρώνει μετὰ τοῦ μέλλοντός της ; Ποία γλῶσσα δύναται νὰ τονίσῃ τὴν κατανυκτικὴν συγκίνησιν, ἣν προκαλεῖ εἰς αὐτὴν ἡ παρουσία τῆς Ὑμετέρας Θ. Παναγιότητος, ἐπευλογούσης μετὰ

τῆς σεβασμίας τῶν Ἱεραρχῶν χορείας τὰ πεφιλημένα αὐτῆς τέκνα κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς ἐπισήμου κατευοδώσεως αὐτῶν; Ἐπὶ πᾶσιν ὅμως καὶ ὑπὲρ πάντα, ἡ θεοφρούρητος ἡμῶν Σχολὴ εὐλαβῶς γλίνει γόνυ ἀϊδίου εὐγνωμοσύνης πρὸς τὸν ἀγαθότην Θεόν, Ὅστις διεφύλαξε καὶ διαφυλάττει αὐτὴν ἀσινῆ καὶ ἀλώβητον ὡς κόρην ὀφθαλμοῦ.

Ἀλλὰ τὴν χαράν, ἀγαπητά μου τέκνα, ἣν ἀντλεῖ ἡ μήτηρ ἡμῶν Σχολὴ ἐκ τῆς συναισθήσεως ὅτι εὐσυνειδήτως συνεχίζει τὴν ἱερὰν αὐτῆς ἀποστολὴν συσκιάζει πως ἡ ἰδέα τοῦ ἐπικειμένου ἀποχωρισμοῦ καὶ τῆς βεβαιότητος περὶ τῶν ἀναμενόντων ὑμᾶς ἐν τῷ ἀναπεπταμένῳ πελάγει κινδύνων. Καὶ ποία μήτηρ δὲν ᾐσθάνθη τὴν θλῖψιν ταύτην; Ποία δὲν ἐδοκίμασε τὸν πόνον τοῦτον; Διὰ τοῦτο καὶ πρὶν ἢ προσείπῃ ὑμῖν τὸ «εὐπλοεῖτε», συνήθροισεν ὑμᾶς ἐν τῷ πανσέπτῳ τούτῳ τῆς ὑπερουσίου Τριάδος Ναῷ, ἐν ᾧ τὰς προσευχὰς ὑμῶν καθ' ἑκάστην ἀνεφέρετε πρὸς τὸν Ὕψιστον, ἵνα, ἐπευλογοῦντος τοῦ σεπτοῦ ὑμῶν πατρὸς καὶ Πατριάρχου μετὰ τῆς περὶ Αὐτὸν γερασμίας τῶν ἁγίων ἀρχιερέων πλειάδος, προσευχηθῇ ὑπὲρ ὑμῶν καὶ μὲ τὴν μητρικὴν Αὐτῆς εὐχὴν προπέμψῃ ὑμᾶς εἰς τὸν τραχὺν μὲν ἀλλ' εὐγενῆ τοῦ βίου ἀγῶνα, ἀπευθύνουσα συνάμα δι' ἐμοῦ καὶ τὰς τελευταίας αὐτῆς ὑποθήκας.

Ἀπαίροντες λοιπὸν τέκνα περιπόθητα εἰς τὸ εὐρὺ καὶ ἀναπεπταμένον τῆς κοινωνίας πέλαγος μὴ λησμονήσητε κατὰ τὸν πλοῦν ὑμῶν νὰ ἔχητε ὡς πυξίδα τὴν ἀρετὴν καὶ ὡς ἕρμα τὴν φρόνησιν καὶ τὴν ἀνεπίληπτον διαγωγήν. Ἡ ἐλαχίστη ὑμῶν παρέκκλισις ἀπὸ τῆς ἀρετῆς καὶ ἂν ἔτι προέρχηται οὐχὶ ἐκ κακῆς πάντως διαθέσεως ἀλλ' ἐξ ἐπιπολαιότητος καὶ ἀδιαφορίας, δύναται τηλικοῦτον νὰ ἐγείρῃ σάλον περὶ ὑμᾶς, ὥστε ἄμεσον νὰ ἐπαπειλῆται τὸ ναυάγιον. Σπανίως ἡ κοινωνία θὰ προσμειδιάσῃ μετ' ἐπιεικείας πρὸς ὑμᾶς. Πάντοτε θὰ εὕρητε αὐτὴν κριτὴν ἀδυσώπητον πᾶσαν ὑμῶν κίνησιν καὶ ἐνέργειαν καὶ πρᾶξιν παρακολουθοῦσαν. Ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν θὰ περιέρχησθε εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ νομίζητε ὅτι δικαιοῦσθε νὰ παραπονεθῆτε, ἀλλ' ἔχετε ὑπομονὴν καὶ φρόνησιν. Θὰ κλαύσητε καὶ θὰ θρηνήσητε ἐνίοτε· θὰ αἰσθανθῆτε οὐχὶ σπανίως βαρύτατα τῆς κακίας τὰ πλήγματα, θὰ παρεξηγηθῆτε πολλάκις, θὰ κατηγορηθῆτε καὶ ὅταν ἔτι θὰ θυσιάζησθε ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ καλοῦ. Ἀλλὰ θαρσεῖτε· ὄπισθεν τοῦ Γολγοθᾶ ὀρθρίζει ἡ ἀνάστασις καὶ ὑπεράνω τοῦ ἀκανθίνου στεφάνου αὐγάζει ὁ φωτοστέφανος τῆς ἀληθοῦς δόξης. Εὔορκοι τοῦ χριστιανικοῦ ἰδεώδους ὑπηρέται, ἀτρόμητοι τοῦ καθήκοντος τηρηταί, προχωρεῖτε πάντοτε πρὸς τὰ ἐμπρὸς εὐθαρσῶς. Ἐστὲ ἕτοιμοι νὰ ἀντιμετωπίσητε δυσκολίας, νὰ ἄρητε τὸν σταυρὸν ὑμῶν, νὰ ὑπομείνητε θλίψεις. Μὴ φοβηθῆτε. Ταῦτα ἀποτελοῦσι τὴν ἀληθινὴν ἀποκάλυψιν τῆς ζωῆς ἡμῶν. Εἶναι οἱ καθαρμοὶ διὰ τῶν ὁποίων δέον νὰ διέλθῃ ἡ ψυχὴ ὑμῶν. Αὐτὰ θὰ δώσωσιν εἰς ὑμᾶς ἐκεῖνο ὅπερ θὰ ὠθήσῃ ὑμᾶς εἰς ὅ,τι εὐγενέστερον, εἰς ὅ,τι ὑψηλότερον, εἰς ὅ,τι ἁγιώτερον εἶναι δυνατὸν ὁ ἄνθρωπος νὰ ἐξορ-

μήσῃ. Τὸ ὑψηλότερον καὶ ὡραιότερον οἰκοδόμημα τῆς ζωῆς οἰκοδομεῖται ἐπάνω εἰς τὸν βράχον τοῦ πόνου. Αὐτὸς θεμελιοῖ τὸ θάρρος, τὴν ἀρετήν, τὴν ὑπομονήν, τὴν ἐγκαρτέρησιν, ἅτινα μετουσιοῦσι τὰς ταλαιπωρίας ἡμῶν εἰς φωτεινὰ σημεῖα τοῦ αἰωνίου.

Ἀλλ' ἀποδυόμενοι εὐθαρσῶς εἰς τὸν προκείμενον ὑμῶν τοῦ βίου δόλιχον σκέψασθε ὅτι ὀφείλετε νὰ ἔχητε καὶ ἁγνότητα εἰς τὰς σκέψεις, χρηστότητα εἰς τὸν χαρακτῆρα, ἁγιότητα εἰς τὰς πράξεις ὑμῶν. Δὲν ἀρκεῖ νὰ πράττητε μόνον τὸ καλόν, ἀλλὰ πρέπει νὰ εἶσθε καὶ καλοί. Τὸ αἴτιον ἂς εὑρίσκεται ἐντὸς τῆς πράξεως καὶ ὄχι εἰς τοὺς καρποὺς αὐτῆς. Νὰ παραιτῆσθε ἀπὸ τῶν καρπῶν τῶν ἔργων σας, ἀλλ' ἑκάστη τῶν πράξεων ὑμῶν ἂς εἶναι μία προσφορὰ πρὸς τὸ Ὑπέρτατον Ὄν. Ὁ ἄνθρωπος, ὅστις θυσιάζει τοὺς πόθους αὐτοῦ, τὰ ἔργα αὐτοῦ εἰς τὸ Ὑπέρτατον Ὄν, ἐπιτυγχάνει διὰ τῆς θυσίας ταύτης τὴν τελειότητα. Δὲν ὑπάρχουσι προσόντα, κλίσεις, μέσα καὶ ἰσχυραὶ προστασίαι, αἵτινες νὰ δύνανται νὰ ἀναπληρώσωσι τὴν ἔλλειψιν τῆς ἁγνότητος καὶ καλωσύνης, τὰ ἐλαττώματα τοῦ χαρακτῆρος. Ἐκ τῶν ἔργων ὑμῶν γνώσεται ὑμᾶς ἡ κοινωνία καὶ ἐκ τῶν ἀρχῶν, ἀφ' ὧν ὁρμᾶσθε κρινοῦσιν ὑμᾶς καὶ τὴν ἱερὰν ἐντολὴν ὑμῶν οἱ ἄνθρωποι, ἣν ὡς τιμίαν παρακαταθήκην δίδωσιν ὑμῖν σήμερον ἡ γεραρὰ Θεολογικὴ Σχολή.

Προφυλάξατε δὲ ἑαυτούς, ἵνα μὴ τὰς νεανικὰς ὑμῶν ψυχὰς μολύνῃ καὶ ὁ ἐπάρατος ἐγωϊσμός. Διότι τότε εἰς τὴν πρώτην σύγκρουσιν πρὸς τὴν πραγματικότητα θὰ συντριβῆτε, ὡς μὴ ἀντιμετωπίσαντες τὴν ζωὴν εἰμὴ μόνον ὡς συνεχῆ ἐκπλήρωσιν ἐγωϊστικῶν τάσεων καὶ ἐπιμέμπτων φιλοδοξιῶν, καὶ ὡς ἀγνοήσαντες ὅτι τὴν ζωὴν καθιστᾷ ὡραίαν καὶ ὑπερήφανον μόνον ἡ ἐγκαρτέρησις καὶ ἡ ἐθελοθυσία καὶ ἡ πρὸς τὸ καθῆκον ἀφοσίωσις.

Ζήσατε λοιπὸν πάντοτε ἐν τῷ ἀσπίλῳ κόσμῳ τῶν ἰδεῶν, τοῦ ἁγνοῦ ἐνθουσιασμοῦ, τῆς αὐτοθυσίας. Ἐπὶ τούτων οἰκοδομήσατε τὸν ἀχειροποίητον ναόν, ἐν ᾧ δέον νὰ ἐγκαθιδρυθῇ ἡ ψυχὴ ὑμῶν. Εἶσθε τὸ μέλλον καὶ ἡ ἐλπίς. Πρὸς ὑμᾶς ἔχουσι σήμερον ἐστραμμένα τὰ βλέμματα Ἐκκλησία καὶ Κοινωνία. Χωρήσατε εἰς τὴν ἱερὰν ὑμῶν ἀποστολὴν μὲ ἀκραιφνὲς τὸ φρόνημα καὶ ἐνθουσιώδη τὴν ψυχήν. Σπεύσατε προθύμως ἐκεῖ ὅπου θὰ καλέσῃ ὑμᾶς ἡ ἐπιτακτικὴ τῆς Ἐκκλησίας φωνή. Μεταλαμπαδεύσατε εἰς τὰς ψυχὰς ἐκείνων, τοὺς ὁποίους θὰ ἀναθέσωσιν εἰς τὴν ἄγρυπνον καὶ ἀνύστακτον ὑμῶν μέριμναν, τὸ πῦρ τῆς ἀληθοῦς πίστεως. Ἐμψυχώσατε τοὺς πάσχοντας. Στηρίξατε τοὺς κλονουμένους. Παρηγορήσατε τοὺς τεθλιμμένους. Θερμάνατε τὴν πίστιν τῶν ψυχρῶν. Μακρὰν ἀφ' ὑμῶν ἡ ἐπαγγελματικὴ ἀντίληψις τῆς ἱερᾶς καὶ ὑψηλῆς ὑμῶν διακονίας. Αὕτη εἶναι ἡ ὑπάτη μυσταγωγία πρὸς τελείωσιν τοῦ ἐπὶ τῆς γῆς ἔργου τοῦ Κυρίου. Εἰς ταύτην ὀφείλετε νὰ πιστώσητε ὁλόκληρον τὸν ψυχικὸν ὑμῶν κόσμον, διὰ νὰ δυνηθῆτε καὶ ὑμεῖς εἰς τὸ τέλος τῆς ζωῆς ὑμῶν

νὰ ἀναφωνήσητε μετὰ τῶν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἁγίων «ἡ ψυχή μας ἀνήκει εἰς Σέ, Θεέ μου, ἡ δὲ καρδία μας εἰς τὴν Ἐκκλησίαν».

Τύχῃ δὲ ἀγαθῇ προκάθηται σήμερον ἐν τῇ Ἁγιωτάτῃ Μητρὶ Μ. Ἐκκλησίᾳ ἐν τῇ παρούσῃ στιγμῇ εὐχόμενος καὶ εὐλογῶν ὑμᾶς Παναγιώτατος ἡμῶν Πατριάρχης, εἰς οὗ τὸ σεπτὸν πρόσωπον θὰ εὕρητε πρὸς μίμησιν φωτεινὸν ὑπόδειγμα πίστεως, ἁγνότητος, ἐνθουσιασμοῦ, φιλανθρωπίας καὶ τῶν περικοσμουσῶν αὐτὸν λοιπῶν χριστομιμήτων ἀρετῶν, ὧν ἕνεκεν κοινῇ ψήφος Ἐκκλησίας καὶ χριστεπωνύμου πληρώματος ἀνύψωσαν αὐτὸν ἐπὶ τὴν ὑπάτην τῆς Ὀρθοδοξίας σκοπιάν.

Δικαιώσατε, λοιπόν, πολυφίλητα τέκνα, τὰς ὑφ' ὑμῶν στηριζομένας χρηστὰς ἐλπίδας· «τίς γὰρ ἡμῶν ἐλπὶς ἢ χαρὰ ἢ στέφανος καυχήσεως; ἢ οὐχὶ καὶ ὑμεῖς, ἔμπροσθεν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐν τῇ αὐτοῦ παρουσίᾳ; ὑμεῖς γάρ ἐστε ἡ δόξα ἡμῶν καὶ ἡ χαρά» (Α΄ Θεσσαλ. Γ΄ 19). Πληρώσατε ἡμῶν τὴν χαρὰν ταύτην. Τῆς εὐγνωμοσύνης ὑμῶν ἀληθὴς ἀπόδειξις ἔσται ἡ πολιτεία καὶ ἡ δρᾶσις ὑμῶν ἐκτὸς τῆς Σχολῆς.

Σὺ δέ, Παναγιώτατε Δέσποτα, ἔπαρον τὰς ὁσίας Σου χεῖρας πρὸς τὸν Πανάγαθον Θεὸν καὶ δεήθητι, ὅπως ἐνισχύσῃ τὰ πεφιλημένα Σου πνευματικὰ ταῦτα τέκνα ἐν τῇ νέᾳ αὐτῶν διακονίᾳ, ἀναδείξῃ αὐτοὺς προθύμους τοῦ ἀμπελῶνος τοῦ Κυρίου ἐργάτας, ἀξίους οἰκονόμους τῶν μυστηρίων τοῦ Θεοῦ καὶ ἀνεπαισχύντους τοῦ λόγου αὐτοῦ κήρυκας.

«Λοιπόν, ἀδελφοί, χαίρετε, καταρτίζεσθε, παρακαλεῖσθε, τὸ αὐτὸ φρονεῖτε, εἰρηνεύετε· καὶ ὁ Θεὸς τῆς ἀγάπης καὶ εἰρήνης ἔσται μεθ' ὑμῶν» (Β΄ Κορινθ. ιγ΄ 11). Ἀμήν.

Ἡ ἀποχαιρετιστήριος προσφώνησις τῶν τελειοφοίτων γενομένη ὑπὸ τοῦ διακόνου Ἀδαμαντίου Κασαπίδου.

Ὀλίγαι, Παναγιώτατε Πάτερ καὶ Δέσποτα, ἱερωτάτη τῶν Σεβασμιωτάτων Ἱεραρχῶν χορεία καὶ λοιπὴ τῶν φιλομούσων μουσοφιλὴς ὁμήγυρις, ὀλίγαι ἐναπομένουσι στιγμαὶ καὶ ἡ τελευταία σελὶς τοῦ πολυτίμου τῆς μαθητικῆς ζωῆς βιβλίου συμπληροῦται καὶ δι' ἡμᾶς. Τερπναὶ συγκινήσεις ἀλησμονήτου παρελθόντος, πολυποίκιλοι διαχύσεις καὶ παραλλαγαὶ ἑπταετοῦς δολιχοδρομίας, ἐργασία μακρὰ καὶ κόποι συνεχεῖς ἐπιστέφονται μὲ τὸ καλλιστέφανον τῆς νίκης βραβεῖον. Ἀσθενεῖς καὶ ἀδυνάτους ὑπεδέχθη ἡμᾶς εἰς τὰς φιλοστόργους αὐτῆς ἀγκάλας ἡ προσφιλὴς ἡμῶν τροφὸς Σχολή· μὲ εἰλικρινὲς ἐνδιαφέρον ὑπεστήριξε τὸν ταλαντευόμενον τότε νοῦν καὶ μὲ γνησίαν στοργὴν περιέθαλψε τὴν παιδικὴν ἡμῶν ψυχήν· ὡς ἀριστοτέχνις παιδαγωγὸς ἐπότισεν ἡμᾶς τὸ γάλα τῆς εὐσεβείας καὶ ἀρετῆς καὶ ὡς καλλίρ-

ρους καὶ ζωήρρυτος πηγὴ διὰ τοῦ ζῶντος καὶ ἁλλομένου ὕδατος τῆς θεογνωσίας ἐζήτησε νὰ κατασβέσῃ τὴν πνευματικὴν ἡμῶν δίψαν· ἐν μέσῳ ἐνδελεχῶν φροντίδων καὶ μεριμνῶν εἰσήγαγεν ἡμᾶς εἰς τὸ πολυδαίδαλον τέμενος τῆς ὑψιπέτιδος ἐπιστήμης τῶν ἐπιστημῶν. Καὶ ἤδη διανοίξασα τὸν νοῦν ἡμῶν τοῦ συνιέναι τὰς Γραφὰς καὶ ἐμπιστευθεῖσα καθαρὰν καὶ ἀνόθευτον τὴν καλὴν τῆς πίστεως παρακαταθήκην καὶ ἐμπνεύσασα ἡμῖν «ὅσα ἐστὶν ἀληθῆ, ὅσα σεμνά, ὅσα δίκαια, ὅσα ἁγνά, ὅσα προσφιλῆ, ὅσα εὔφημα, εἴ τις ἀρετὴ καὶ εἴ τις ἔπαινος», χαίρουσα χαρὰν μεγάλην ἐπὶ τῷ πνευματικῷ καὶ ἠθικῷ καταρτισμῷ ἡμῶν, τῶν τέκνων αὐτῆς, εἰς ὑψίστην ἐκδήλωσιν τῆς μεγάλης αὐτῆς πρὸς ἡμᾶς φιλοστοργίας ἐκάλεσε πάντας εἰς πανήγυριν χαρμόσυνον, ἵνα ἀπευθύνουσα ἡμῖν καὶ τὰς τελευταίας αὐτῆς πολυτίμους ὑποθήκας, προπέμψῃ ἡμᾶς εἰς τὸν δρόμον τοῦ καθήκοντος καὶ τῆς ἀρετῆς. Ὢ! πόσον ἱερὰ καὶ ἐπιβλητικὴ εἶναι ἡ στιγμὴ αὕτη!

Καὶ ναὶ μέν, δὲν δυνάμεθα καὶ ἡμεῖς νὰ συγκρατήσωμεν τὴν ἄφατον χαράν, ἡ ὁποία καταλαμβάνει τὰς καρδίας ἡμῶν ἐνώπιον τῆς μυστικοπαθείας τῶν περὶ ἡμᾶς τελουμένων κατὰ τὴν ὥραν ταύτην, ἀλλὰ καὶ ἀδυνατοῦμεν νὰ ἀποκρύψωμεν τὴν ταραχὴν καὶ ζάλην ὁλοκλήρου τῆς ὑποστάσεως ἡμῶν πρὸ τοῦ ἀδήλου μέλλοντος, πρὸ τῆς ὁρμῆς τοῦ κοινωνικοῦ ἀγῶνος, εἰς τὸν ὁποῖον ἀποδυόμεθα. Δὲν δυνάμεθα μὲν νὰ μὴ ἐξωτερικεύσωμεν τὴν βαθεῖαν συγκίνησιν, τὴν ὁποίαν αἰσθανόμεθα ἀναλογιζόμενοι, ὅτι ἐν τῇ ἀπείρῳ Αὐτῆς πρὸς ἡμᾶς φιλοστοργίᾳ ἡ σεβασμία Μήτηρ ἡμῶν Ἁγία τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία, διὰ τοῦ Παναγιωτάτου καὶ Θειοτάτου Πατρὸς ἡμῶν καὶ Δεσπότου, τοῦ μουσοτραφοῦς Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. Φωτίου τοῦ Β΄ μετὰ τῶν πολυσεβάστων ἡμῖν φιλομούσων ἁγίων Ἀρχιερέων παρίσταται καὶ νῦν εἰς τὴν λαμπροπρεπῆ ταύτην ἱεροτελεστίαν, ἵνα διὰ τῶν θεοπειθῶν Αὐτῶν εὐχῶν καθιερώσῃ ἡμᾶς εἰς τὴν ἰδεώδη τοῦ Ἐσταυρωμένου διακονίαν ἀποστέλλουσα ἐργάτας εἰς θερισμὸν ἐν τῷ ἀμπελῶνι τοῦ Κυρίου καὶ μετοχέτευσιν τῶν ζωηφόρων τοῦ Εὐαγγελίου ναμάτων εἰς τὰς ψυχὰς λαοῦ διψῶντος καὶ λιμώττοντος «οὐ λιμὸν ὕδατος, οὐδὲ λιμὸν ἄρτων, ἀλλὰ λιμὸν τοῦ ἀκοῦσαι λόγον Κυρίου»· ναί, δὲν δυνάμεθα νὰ ἀποσιωπήσωμεν τὴν ἐπὶ τούτοις εὐφροσύνην καὶ ἀγαλλίασιν τοῦ πνεύματος ἡμῶν, ἀλλὰ καὶ ἀδυνατοῦμεν νὰ ἀποκρύψωμεν τὴν σπαρακτικὴν λύπην τῶν ψυχῶν ἡμῶν εἰς τὴν σκέψιν, ὅτι ἐντὸς ὀλίγου κλείεται πλέον καὶ δι' ἡμᾶς ὁ παράδεισος τοῦ μαθητικοῦ σταδίου, μεταβάλλει μορφὴν τὸ ἤρεμον περιβάλλον τῆς γλυκείας τροφοῦ Σχολῆς, ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ ὁποίου συνελάβομεν τὰς γλυκυτέρας τῶν ἐμπνεύσεων, σιγᾷ ὁ ἱστορικὸς κώδων, μετὰ τοῦ ὁποίου τόσαι συνδέονται συγκινήσεις τῆς βραχυχρονίου εἰσέτι ζωῆς ἡμῶν, συγκρατεῖ τὴν ἁπαλὴν πνοήν του ὁ γλυκὺς ζέφυρος καὶ παύουσι δι' ἡμᾶς τὸ μαγευτικόν των ᾆσμα τὰ καλλικέλαδα πτηνὰ τοῦ δάσους τῆς τροφοῦ Σχολῆς, αὐτὰ τὰ ὁποῖα τοσά-

κις διεσκέδασαν τὰς θλίψεις καὶ ἐτόνωσαν τὰς τέρψεις τοῦ θρανίου, τὴν ἀμεριμνησίαν τοῦ μαθητοῦ, τὴν γοητείαν τοῦ βιβλίου, μὲ τὰς ὁποίας ἐπὶ τόσα ἔτη συνεζήσαμεν.

Πόσον τῇ ἀληθείᾳ εἶναι σκληρὰ ἡ σκέψις αὕτη! Πόσον ἀτίμητα τὰ ἀγαθά, ὅσα ἐχάρισεν εἰς ἡμᾶς τὸ πνευματικὸν τοῦτο τῆς νέας Σιὼν φυτώριον!

Καὶ ἴσως ἀναλογιζόμενοι τὸν ἀφιπτάμενον πλέον ἀφ' ἡμῶν θησαυρὸν τοῦτον οὐδὲν ἄλλο θὰ ἦτο φυσικὸν νὰ ἀνακράξωμεν ἐπὶ τῇ ἀναμνήσει αὐτοῦ ἢ ὅ,τι ἀνεφώνησεν ὁ μακάριος Πέτρος ἐπὶ τοῦ ὄρους Θαβὼρ ἔκπληκτος πρὸ τῆς ἐκπάγλου αἴγλης τῆς στιγμῆς: «καλὸν ἡμᾶς ὧδε εἶναι» ἐν τῷ νέῳ τούτῳ Θαβὼρ μακρὰν τῆς τύρβης τοῦ κόσμου, μακρὰν τῶν κυμάτων τῆς πολυταράχου κοινωνικῆς παλαίστρας. Ὢ! ἦτο τοσαύτη καὶ τοιαύτη ἡ ἐν τῇ γεραρᾷ ταύτῃ Σχολῇ εὐτυχία μας, ὥστε οὐδαμῶς θὰ ἦτο ἄδικος μία τοιαύτη ἐπιφώνησις!

Πλὴν ἐπειδὴ ἐδιδάχθημεν πάντοτε καὶ εἰς πάντα νὰ διαβλέπωμεν τὸν παντοδύναμον δάκτυλον τῆς Θείας Δεξιᾶς, ἐν τῇ ἀπείρῳ Αὐτῆς πανσοφίᾳ καὶ ἀγαθότητι καὶ τὴν χαρὰν ἀλλὰ καὶ τὴν θλῖψιν, καὶ τὴν ζωήν, ἀλλὰ καὶ τὸν θάνατον μεταποιούσης εἰς μακαριότητα καὶ ἀναψυχήν, καὶ νῦν προθύμως καὶ μετὰ χαρᾶς ὑπακούομεν εἰς τὴν φωνὴν τοῦ καθήκοντος, ὅπερ ἐπιτακτικῶς ἤδη καλεῖ ἡμᾶς. Ἐφ' ὅσον δὲ ὀφείλομεν πάντοτε «ἐκ Θεοῦ ἄρχεσθαι καὶ εἰς Θεὸν ἀναπαύεσθαι» καὶ «χάριν διὰ βίου εἰδέναι τοῖς εὖ ποιοῦσι», πρὶν ἢ ἀναφωνήσωμεν τὸ ὕστατον χαῖρε πρὸς τὴν πεφιλημένην ἡμῖν μητέρα Σχολήν, θεωροῦμεν ὑπερτάτην ὑποχρέωσιν ἡμῶν αἰνοῦντες καὶ εὐλογοῦντες τὸν Θεὸν καὶ τοῖς εὐεργέταις ἡμῶν εὐγνωμονοῦντες νὰ ἀναλάβωμεν ἐπ' ὤμων τὸν σταυρὸν τῆς ἱερᾶς ἡμῶν διακονίας. Ναί. Σὲ ὑμνοῦμεν καὶ Σὲ εὐλογοῦμεν καὶ Σοὶ εὐχαριστοῦμεν, ὑπέρτατε τῶν ὅλων Δημιουργέ, δι' ὅσα κατηξίωσας ἡμᾶς νὰ ἀπολαύσωμεν ἀγαθά. «Εἴη τὸ Ὄνομα τῆς Δυναστείας Σου εὐλογημένον καὶ δεδοξασμένον εἰς τοὺς αἰῶνας», διότι καὶ ἡμᾶς τοὺς ταπεινοὺς ηὐδόκησας νὰ κατατάξῃς εἰς τὰς τετιμημένας τάξεις τῆς Ἐκκλησίας. «Εἴη τὸ Ὄνομά Σου εὐλογημένον!»

Καὶ νῦν, Ἁγιωτάτη καὶ πολυσέβαστε Μῆτερ, Μεγάλη τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία, τιμιωτάτη καὶ προσφιλεστάτη τροφὸς Σχολή, πῶς νὰ ἐκφράσωμεν καὶ τὴν πρὸς Ὑμᾶς ἀμέριστον εὐγνωμοσύνην ἡμῶν, πῶς τὴν βαθεῖαν στοργήν, τὸν ἄπειρον σεβασμόν; Τί ἀνταποδώσωμεν Ὑμῖν περὶ πάντων, ὧν ἀνταπεδώκατε ἡμῖν; Ἡ καρδία ἡμῶν συναισθάνεται τὴν χάριν, ἀλλὰ πρὸ τοῦ μεγέθους αὐτῆς ὁ νοῦς ἡμῶν ἰλιγγιᾷ καὶ ἡ γλῶσσα ἑτοίμη νὰ κηρύξῃ τὸν ἔλεον καὶ νὰ ὁμολογήσῃ τὴν εὐεργεσίαν αἴφνης δεσμεύεται.

Πῶς νὰ παραστήσωμεν τὸ μέγα ἐνδιαφέρον, ὅπερ ἡ Σὴ φιλόμουσος ψυχή,

Παναγιώτατε Πάτερ, ἀπὸ τῆς αἰσίας ἀναρρήσεως Αὐτῆς ἐπὶ τὸν Ἁγιώτατον Οἰκουμενικὸν Θρόνον μετὰ τῆς περὶ Σὲ Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου ἐπέδειξεν ὑπὲρ τῶν ἐν τῇ τροφῷ Σχολῇ ταπεινῶν πνευματικῶν Σου τέκνων;

Πῶς νὰ διαζωγραφήσωμεν τὰς ἀμετρήτους θυσίας, εἰς τὰς ὁποίας ὑπὸ περιστάσεις ἀνωμάλους ὑπεβλήθη καὶ ὑποβάλλεται ἡ Ἁγιωτάτη Μεγάλη Ἐκκλησία ὑπὲρ τῆς πνευματικῆς καὶ ἠθικῆς καὶ σωματικῆς προαγωγῆς ἡμῶν;

Πῶς νὰ διερμηνεύσωμεν καὶ τοὺς Σοὺς κόπους καὶ μόχθους, Σεβαστὲ Πάτερ καὶ Σχολάρχα, ὅσους ὑπὲρ τῆς προόδου ἡμῶν ἐμόχθησας καὶ τὰς πατρικὰς νουθεσίας καὶ παραινέσεις, ὅσας οὐδέποτε ἔπαυσας ἀπευθύνων ἡμῖν πρὸς ὅσον οἷόν τε ἀρτιωτέραν ἠθικὴν καὶ πνευματικὴν ἡμῶν διάπλασιν;

Ἀλλὰ καὶ τὸν Ὑμέτερον ζῆλον καὶ τὴν Ὑμετέραν ἀγαθότητα πῶς νὰ ἐκδιηγηθῶμεν, ἀξιοσέβαστοι καὶ ἀγαθοὶ ἡμῶν Διδάσκαλοι, οἵτινες ὡς καλοὶ γεωργοὶ ἀόκνως καὶ φιλοπόνως ἐργασθέντες διηυλακώσατε τὴν ἀκατέργαστον γῆν τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ νοὸς ἡμῶν καὶ ἐκριζώσαντες τὰ ζιζάνια ἀπὸ τῶν καρδιῶν ἡμῶν ἐνεπνεύσατε ἡμῖν τὴν ζωὴν τῆς ἰδέας, τὴν ζωὴν τῆς ἀγάπης, τὴν ἀκραιφνῆ τοῦ Εὐαγγελίου ζωήν;

Τί δὲ καὶ περὶ πάντων τούτων ἀνταποδώσωμεν πᾶσιν ὑμῖν;

Ὅ,τι καὶ ἂν εἴπωμεν, ὅ,τι καὶ ἂν προσφέρωμεν εἶναι μικρὸν καὶ εὐτελὲς καὶ οὐδὲν τελοῦμεν ἄξιον, ὧν ἐλάβομεν. Διὸ καὶ περιοριζόμεθα εἰς ἁπλῆν μέν, ἀλλ' εἰλικρινῆ καὶ ἐκ βάθους ψυχῆς πηγάζουσαν ἔκφρασιν τῆς ἀϊδίου πρὸς τὴν ἱερὰν μορφὴν Ὑμῶν εὐγνωμοσύνης ἡμῶν. Εὐγνωμονοῦμεν καὶ ἐσαεὶ θὰ εὐγνωμονῶμεν Ὑμῖν, πολυσέβαστοι πνευματικοὶ ἡμῶν Πατέρες καὶ διδάσκαλοι, ἡ δὲ εὐγνωμοσύνη ἡμῶν αὕτη ὁλονὲν θὰ μεγεθύνηται, ἐφ' ὅσον θὰ προαγώμεθα εἰς τὴν κατὰ Χριστὸν ζωήν, τὴν ὁποίαν ἐνεπνεύσατε ἡμῖν. Ἡ πρὸς τὴν εὐγενῆ ψυχὴν Ὑμῶν ἀγάπη καὶ ἀφοσίωσις ἡμῶν θέλει μείνῃ ἀνεξάλειπτος ἀπὸ τῶν καρδιῶν ἡμῶν. Ὅθεν καὶ κατὰ τὴν εὔσημον ταύτην στιγμὴν ἀνακηρύττοντες ἑαυτοὺς τέκνα πιστὰ καὶ εὐπειθῆ τῆς Ἁγιωτάτης Μητρὸς Ἐκκλησίας καὶ εἰς τοὺς πόδας τοῦ μεγάλου Ἐσταυρωμένου καταθέτοντες πᾶσαν τὴν ζωὴν ἡμῶν καὶ εἰς τὴν ἰδεώδη Αὐτοῦ διακονίαν ἀφιεροῦντες πᾶν ὅ,τι ἡ ἀγαθότης Ὑμῶν ἐπεδαψίλευσεν εἰς τοὺς ἀσήμους ἡμᾶς, ἐφ' ὅσον ἡ σταδιοδρομία, εἰς ἣν ἐκλήθημεν, πολλὰ μὲν ἐπιβάλλει τὰ καθήκοντα, ἀνύστακτον δ' ἀπαιτεῖ τὴν προσοχὴν καὶ ἔντονον τὸν ἀγῶνα, βαθυσεβάστως ἐξαιτούμεθα τὰς πατρικὰς εὐχὰς καὶ εὐλογίας Ὑμῶν πρὸς ἐνίσχυσιν τοῦ ἔσω ἡμῶν ἀνθρώπου καὶ πιστὴν τῶν καθηκόντων ἡμῶν πλήρωσιν. Εὐλόγησον τοίνυν ἡμᾶς, Παναγιώτατε Πάτερ καὶ Δέσποτα, τὴν πνευματικὴν καὶ θεόσδοτον εὐλογίαν Σου. Εὐλογήσατε ἡμᾶς, Σεβασμιώτατοι Ἱεράρχαι, ὅσοι μετὰ τὸν Θεὸν ἐστε πατέρες ἡμῶν καὶ τῆς περιωνύμου

τροφοῦ Σχολῆς προστάται καὶ ἔφοροι. Εὐλογήσατε, ἵνα τὸν καλὸν ἀγωνισθῶμεν ἀγῶνα καὶ τὸν δρόμον τελέσωμεν καὶ τὴν πίστιν τηρήσωμεν.

Καὶ ἤδη μετὰ τὰς ἐκδηλώσεις ταύτας τῆς βαθείας ἡμῶν εὐγνωμοσύνης δέξου καὶ Σύ, πεφιλημένη Σχολή, τὸν ὕστατον μαθητικὸν ἡμῶν χαιρετισμόν. Χαῖρε, φιλόστοργε μῆτερ. Ὁ καιρὸς ἐπείγει καὶ ἡ ὥρα τοῦ χωρισμοῦ ἐπίκειται. Οὐδέποτε θὰ Σὲ λησμονήσωμεν. Ἐὰν ἀπορφανιζώμεθα ἀπὸ Σοῦ, ἀπορφανιζόμεθα προσώπῳ καὶ οὐ καρδίᾳ. Ἡ μητρική Σου στοργὴ συνεχῶς ἀναπλαττομένη εἰς τὴν διάνοιαν ἡμῶν ὡς προβολεὺς μακρόθεν θὰ φωτίζῃ τὴν ὁδόν, ἣν ἡ Θεία Πρόνοια ἐχάραξε καὶ δι' ἡμᾶς.

Χαῖρε καὶ Σύ, Σεβαστὲ Σχολάρχα. Οἱ πατρικοὶ λόγοι, ὅσους καὶ ἄλλοτε πολλάκις, ἀλλὰ καὶ πρὸ ὀλίγου ἀκόμη ἀπηύθυνας ἡμῖν, ἔχουσιν ἐγχαραχθῆ εἰς τὰς καρδίας ἡμῶν. Αὐτοὶ θὰ εἶναι ὁ γνώμων καὶ ὁ ὁδηγός, ἡ παραμυθία καὶ ἡ ἐνίσχυσις τοῦ βίου ἡμῶν. Αὐτοὶ θὰ ἀποτελέσωσι τὴν ἱερὰν ἐκείνην παρακαταθήκην, ἡ ὁποία θὰ χειραγωγῇ ἡμᾶς πάντοτε, ἵνα, τὸ ὑποσχόμεθα, καὶ δι' ἔργων ἀποδείξωμεν τὴν ἄπειρον πρὸς τὴν τροφὸν Σχολὴν καὶ τὴν μητέρα Ἐκκλησίαν εὐγνωμοσύνην ἡμῶν.

Χαίρετε, ἀγαθοὶ ἡμῶν διδάσκαλοι, καὶ ζῆτε ἐν εἰρήνῃ γαλουχοῦντες ὡς πλείστας γενεὰς τοῦ γένους ἡμῶν διὰ τῶν θείων λογίων τῶν ὑπὲρ μέλι καὶ κηρίον γλυκυτέρων.

Χαίρετε καὶ ὑμεῖς, φίλοι συμμαθηταὶ συσπουδασταί, τῆς αὐτῆς μητρὸς φιλάδελφα τέκνα, τῆς αὐτῆς ἀμπέλου σύμφυτα κλήματα. Μικρὸν καὶ οὐ θεωρεῖτε ἡμᾶς. Ἐπιβλητικὴ νῦν ἀνάγκη διασπᾷ τὸ νῆμα τῆς μακρᾶς συνοδοιπορίας ἡμῶν καὶ ἐκριζοῦσα ἡμᾶς ἐκ μέσου ὑμῶν μεταφυτεύει μακράν. Διὸ καὶ ὑμεῖς μὲν μνήμονες τῶν εὐτυχῶν στιγμῶν, τὰς ὁποίας συνεζήσαμεν ὑπὸ τὸ ἱερὸν τοῦτο τέμενος καὶ πεπεισμένοι, ὅτι ἀφιστάμενοι σωματικῶς διατελοῦμεν πνευματικῶς ἡνωμένοι, ἐνδυναμοῦσθε ἐν Κυρίῳ πάντοτε χαίροντες, προσεύχεσθε δὲ καὶ περὶ ἡμῶν τῶν ὁμομητρίων ὑμῶν ἀδελφῶν.

Σὺ δέ, Τριὰς Παναγία, ἡ ἐν Μονάδι προσκυνουμένη, τῆς ἀγάπης ἡ ἀνεξάντλητος πηγὴ καὶ τῆς σοφίας ἡ ἀνεξιχνίαστος ἄβυσσος, ἱκετεύομεν, δέξου θερμὴν ἱκεσίαν καὶ παράκλησιν τῶν δούλων Σου καὶ τὴν μὲν μητέρα ἡμῶν Σχολὴν διατήρει ἀκμαίαν καὶ ἀλώβητον εἰς τοὺς αἰῶνας, τοὺς προστάτας αὐτῆς διαφύλαξον, τοὺς ἐν αὐτῇ διδάσκοντας περιφρούρητον καὶ τοὺς διδασκομένους φώτισον, ἡμᾶς δὲ ἀπερχομένους ἐντεῦθεν κατεύθυνον πρὸς ἐργασίαν τῶν ἐντολῶν Σου καὶ γνώρισον ἡμῖν ὁδὸν ἐν ᾗ πορευσόμεθα.

Ἡ Πατριαρχικὴ προσλαλιά.

Τέκνα ἐν Κυρίῳ ἀγαπητά,

Μετὰ τοὺς πατρικοὺς λόγους καὶ τὰς ἱερὰς ὑποθήκας τοῦ ὑμετέρου Σχολάρχου, ὁμιλοῦντος ἐκ μέρους τῆς μητρὸς ὑμῶν καὶ τροφοῦ Σχολῆς, ἐν ᾗ ἐγαλουχήθητε, ἀνεπτύχθητε καὶ ἐστερεώθητε ἐν τῇ πίστει καὶ τῇ παιδείᾳ, ἵνα ἀπὸ τῆς σήμερον ἀναλάβητε διακονίαν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, μετὰ τοὺς λόγους καὶ τὰς ὑποθήκας ταύτας τῆς Σχολῆς ὑμῶν, περιττεύει οἱοσδήποτε λόγος εἰς προτροπὴν καὶ ἐνίσχυσιν ὑμῶν· διότι οὐδὲ παρελείφθη τι ἐξ ὧν ἔδει ἵνα λεχθῶσιν ὑμῖν.

Ἀνοικταῖς ταῖς ἀγκάλαις ἡ Ἐκκλησία δέχεται ἀπὸ τοῦδε ὑμᾶς τοὺς νεαροὺς αὐτῆς λευΐτας εἰς τὰς τάξεις τῆς ἱερᾶς καὶ ὑψηλῆς διακονίας αὐτῆς καὶ συγχαίρει ὑμῖν. Ἡ Ἐκκλησία διὰ τῶν ἡμετέρων χειρῶν μετὰ χαρᾶς εὐλογεῖ σήμερον τὴν τετιμημένην ταύτην εἴσοδον ὑμῶν καὶ εὐχαριστεῖ τῇ ἱερᾷ Σχολῇ καὶ πᾶσι τοῖς κοπιῶσιν ἐν αὐτῇ διὰ τὴν μέριμναν τῆς μορφώσεως καὶ τῆς παρασκευῆς ὑμῶν. Ὁ Κύριος ἐνισχύοι πάντοτε τὴν ἱερὰν Σχολὴν καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ ἐργαζομένους ἐν τῷ ἔργῳ αὐτῶν, ἵνα ᾖ τοῦτο πάντοτε τίμιον καὶ δεδοξασμένον, διότι ἡ δόξα τῆς Σχολῆς εἶνε καὶ δόξα τῆς Ἐκκλησίας.

Ἀλλὰ βλέπομεν ἐν τοῖς προσώποις ὑμῶν, τέκνα ἡμῶν ἀγαπητά, σὺν τῇ συγκινήσει καὶ τῇ χαρᾷ ὑμῶν, καί τινα, φυσικὴν ἄλλως τε, ταραχήν, συνέχουσαν ὑμᾶς ἐπὶ τῇ ἀποδύσει εἰς τὸ ἱερὸν στάδιον, ὅπερ ἀπὸ σήμερον ἀνοίγεται ὑμῖν. Μὴ πτοεῖσθε ὅμως, ἀγαπητοί. Τὸ ἔργον, ὅπερ ἀναλαμβάνετε, ἐστὶν ὄντως μέγα καὶ οὐκ εὐχερές, ἀνθρωπίνως τῶν πραγμάτων σταθμωμένων καὶ κρινομένων. Εἶνε ζυγὸς καὶ φορτίον κρινόμενον κατ' ἄνθρωπον. Ἀλλ' ὁ ζυγὸς τοῦ Χριστοῦ ἐστι χρηστὸς καὶ τὸ φορτίον αὐτοῦ ἐλαφρὸν διὰ τοὺς θωρακίσαντας ἤδη ἑαυτοὺς διὰ τῆς πίστεως καὶ τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ. Ὑμεῖς δὲ ἔχετε στερεὰ καὶ ἄφθονα τὰ ἐφόδια ταῦτα τῆς πίστεως καὶ τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ, ἐπὶ τοσαῦτα ἤδη ἔτη ἐπιμελῶς διαπαιδαγωγηθέντες καὶ στερεωθέντες ἐν αὐτοῖς. Θὰ ἔχητε ἐπὶ πλέον τὴν ἄνωθεν χάριν τοῦ Χριστοῦ, ἥτις στηρίζει καὶ ἐνισχύει τοὺς πιστοὺς ἐργάτας τοῦ ἀμπελῶνος αὐτοῦ. Ἐφ' ὅσον δὲν θὰ ζῆτε παρὰ δι' αὐτόν, ἐφ' ὅσον θὰ ζῇ ἐν ὑμῖν ὁ Χριστός, ἔστε ἥσυχοι καὶ πεπεισμένοι ὅτι οὐδὲν ἐν τῷ κόσμῳ θὰ δυνηθῇ νὰ κλονίσῃ ὑμᾶς, οὐδὲν θὰ δυνηθῇ νὰ κουράσῃ καὶ ἀπογοητεύσῃ ὑμᾶς. Τοὐναντίον θὰ βλέπητε αὔξουσαν πάντοτε τὴν ἱερὰν πεποίθησιν ὑμῶν, συναυξάνουσαν δὲ καὶ τὴν ἀληθῆ εὐτυχίαν ὑμῶν.

Πλήρεις λοιπὸν πίστεως πρὸς τὸν Θεὸν καὶ ἐλπίδος πρὸς αὐτὸν χωρή-

σατε μετ' ἀφοσιώσεως καὶ εὐσταθείας εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν καθηκόντων τῆς θητείας τῆς ἁγίας διακονίας, εἰς ἣν ἀπὸ σήμερον ἀποδύεσθε. Ἡ χάρις καὶ ἡ εὐλογία τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ προστασία καὶ ἡ μέριμνα τῆς Ἐκκλησίας ἔσονται πάντοτε μεθ' ὑμῶν, ἀξίως τῆς κλήσεως ὑμῶν πολιτευομένων καὶ τὸ ἐμπεπιστευμένον ὑμῖν ἔργον ἐπιτελούντων.

Εἴη ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ πάντοτε μεθ' ὑμῶν.

ΤΟ ΕΝ ΛΑΜΠΕΘ ΣΥΝΕΔΡΙΟΝ
ΤΩΝ ΕΠΙΣΚΟΠΩΝ
ΤΗΣ ΑΓΓΛΙΚΑΝΙΚΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

Ὁλόκληρος ἡ Ὀρθόδοξος Ἀποστολή, ἡγουμένου τοῦ Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας, μετέβη τὸ Σάββατον, 5 Ἰουλίου, εἰς τὸ Canterbury, τὸ ὁποῖον εἴθισται νὰ ἐπισκέπτωνται οἱ συγκροτοῦντες τὸ Συνέδριον τοῦ Λάμπεθ Ἀγγλικανοὶ Ἐπίσκοποι πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῶν ἐργασιῶν αὐτοῦ. Ἐκεῖ κατὰ πρῶτον μετέβη καὶ κατέθεσεν ἄνθη ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ ἀοιδίμου Ἀρχιεπισκόπου Ράνδαλλ, κειμένου ἐν τῷ περιβόλῳ τοῦ Καθεδρικοῦ Ναοῦ, προσφωνήσαντος δι' ὀλίγων τοῦ Πατριάρχου, καὶ ἀπαγγείλαντος τὸ : «Ὁ Θεὸς τῶν πνευμάτων».

Μετὰ τὴν ἐπίσκεψιν τῶν ἀρχαιοτήτων τοῦ Canterbury μετέβησαν εἰς τὸ Ἱεραποστολικὸν Κολλέγιον τοῦ ἀποστόλου τῶν Ἄγγλων Αὐγουστίνου, ὅπου παρετέθη εἰς τοὺς ὑπερτριακοσίους ἐπισκόπους καὶ τοὺς ἀντιπροσώπους τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας γεῦμα ὑπὸ τοῦ Διευθυντοῦ καὶ τῶν Καθηγητῶν. Κατὰ τὰ ἐπιδόρπια πρῶτος προέπιεν ὁ διευθυντὴς ὑπὲρ τοῦ ἀρχιεπισκόπου καὶ τῶν Ἐπισκόπων, καὶ μετ' αὐτὸν ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος, ὅστις, ἀφοῦ ἐχαιρέτισε τὸ πλῆθος τῶν παρόντων ἐπισκόπων, ἔστρεψε τὸν λόγον εἰς τὴν Ὀρθόδοξον Ἀποστολήν, ἐμνημόνευσε τῆς προθυμίας μεθ' ἧς ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ἀνταπεκρίθη εἰς τὴν πρόσκλησιν αὐτοῦ, ὅπως ἀποστείλῃ Διορθόδοξον Ἀποστολήν, ἵνα ἔλθῃ εἰς ἐπαφὴν μετὰ τοῦ Συνεδρίου. Ἐξεφράσθη ἐνθουσιωδῶς ὅτι τῆς Ἀποστολῆς ἡγεῖται ὁ Παναγιώτατος Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας κ. Μελέτιος. Ἐμνήσθη τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Θυατείρων κ. Γερμανοῦ ὡς πολυτίμου φίλου, Συμβούλου καὶ Ἀποκρισαρίου παρ' αὐτῷ τῆς Α. Θ. Παναγιότητος. Καὶ ἐχαιρέτισε τὸν ἐκπροσωποῦντα τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος Σεβ. Μητροπολίτην Κερκύρας κ. Ἀθηναγόραν. Πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος ἰδιαιτέρως συνεδέθη λόγῳ τῆς τελευ-

τκίας αὐτοῦ ἐπισκέψεως. Εἰς ταῦτα δι' ὀλίγων ἀπήντησεν ἡ Α. Θ. Π. ὁ Πατριάρχης 'Αλεξανδρείας.

✠

Μετὰ τὸ γεῦμα ἐγένετο ἡ ἐναρκτήριος τελετὴ ἐν τῷ Καθεδρικῷ Ναῷ τοῦ Canterbury, ὅπου ἡ 'Ορθόδοξος 'Αποστολὴ προηγηθεῖσα κατέλαβε θέσιν ὄπισθεν τῆς 'Αγίας Τραπέζης. Εἰς τὴν τελετὴν ἐπηκολούθησε τέϊον παρατεθὲν ὑπὸ τοῦ Δημάρχου καὶ τοῦ Δημοτικοῦ Συμβουλίου τοῦ Canterbury ἐν τῷ περιβόλῳ τοῦ Καθεδρικοῦ Ναοῦ.

✠

Τὴν ἑπομένην Κυριακὴν ἡ 'Ορθόδοξος 'Αποστολὴ μετέβη εἰς τὸν Καθεδρικὸν Ναὸν τοῦ 'Αγίου Παύλου καὶ κατέλαβε τὰς ὁρισθείσας αὐτῇ θέσεις. Τὴν 10. 15' ἤρξατο ἡ πανηγυρικὴ εἴσοδος τῶν 'Επισκόπων ἡγουμένου τοῦ 'Αρχιεπισκόπου Καντουαρίας μετὰ τῶν 'Αρχιεπισκόπων Armagh καὶ Walles καὶ ἀκολουθοῦντος τοῦ 'Επισκόπου Λονδίνου. Ὅλοι οἱ 'Επίσκοποι κατέλαβον θέσιν κάτωθεν τοῦ μεγαλοπρεποῦς θόλου τοῦ 'Αγίου Παύλου. Τὸν θεῖον λόγον ἐκήρυξεν ὁ Σεβ. 'Αρχιεπίσκοπος 'Υόρκης, τὴν δὲ λειτουργίαν ἐτέλεσεν ὁ Σεβ. 'Αρχιεπίσκοπος Καντουαρίας παραστατούμενος ὑπὸ τῶν δύο ἀνωτέρω μνημονευθέντων 'Αρχιεπισκόπων. Κατὰ τὸ τέλος τῆς λειτουργίας ἐκοινώνησαν πάντες οἱ 'Επίσκοποι καὶ μόνοι αὐτοί, οὐχὶ δὲ καὶ ὁ λαός.

✠

Τὴν Τρίτην, 8 'Ιουλίου, ἡ 'Ορθόδοξος 'Αντιπροσωπεία ἐγένετο δεκτὴ ὑπὸ τῆς 'Ολομελείας τοῦ Συνεδρίου διὰ πρώτην ταύτην φοράν, διότι τέως αἱ φίλαι ἀντιπροσωπεῖαι ἤρχοντο μόνον εἰς ἐπαφὴν μετ' ἐπὶ τούτῳ 'Επιτροπῶν. 'Οδηγούμενοι οἱ 'Ορθόδοξοι ἀντιπρόσωποι ὑπὸ τοῦ Chaplain τοῦ 'Αρχιεπισκόπου εἰσῆλθον εἰς τὴν Βιβλιοθήκην τοῦ Παλατίου τοῦ Λάμπεθ, ἔνθα συγκροτοῦνται αἱ συνεδρίαι. Ὄρθιοι ὁ 'Αρχιεπίσκοπος Καντουαρίας καὶ περὶ αὐτὸν οἱ ἄλλοι 'Αρχιεπίσκοποι καὶ Μητροπολῖται καὶ ὅλον τὸ πλῆθος τῶν 'Επισκόπων ὑπεδέχθησαν τὴν 'Ορθόδοξον 'Αποστολήν. Οἱ 'Ορθόδοξοι κατέλαβον θέσιν ἔναντι τῆς ἐξέδρας. Τὴν 'Αντιπροσωπείαν προσεφώνησε διὰ μακρᾶς ἐγκαρδίου προσαγορεύσεως ὁ Σεβ. 'Αρχιεπίσκοπος Καντουαρίας, καὶ ἀπήντησεν ὡραιότατα ὁ Πατριάρχης 'Αλεξανδρείας. 'Επηκολούθησεν ὁ ἐν Χριστῷ ἀσπασμὸς τοῦ Πατριάρχου μετὰ τοῦ 'Αρχιεπισκόπου Καντουαρίας ὑπὸ τὰ ἐνθουσιώδη χειροκροτήματα πάντων τῶν παρισταμένων.

✠

Προκειμένου περὶ τῆς εἰδικῆς ἐργασίας μετὰ τῆς ἐπὶ τούτῳ 'Επιτροπῆς ἐδόθησαν αἱ ἀκολουθητέαι κατευθύνσεις. Καίτοι αἱ συνομιλίαι δὲν ἔχουσι

χαρακτῆρα διαπραγματεύσεων περὶ ἑνώσεως, ἐν τούτοις καὶ μόνη ἡ συνάντησις μετὰ τόσων ἀντιπροσώπων τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας θὰ ἔχη τὸν ἀντίκτυπον αὐτῆς καθ' ὅλον τὸν χριστιανικὸν κόσμον. Ἂν δὲ κατορθωθῇ νὰ ἐπέλθη συνεννόησίς τις, ἔστω καὶ ἐν δευτερεύουσι σημείοις, καὶ ὑποδειχθῇ εἰς τὰς δύο Ἐκκλησίας ἡ ἐφεξῆς ἀπὸ κοινοῦ ἐνέργεια καὶ πορεία, καὶ τοῦτο δέον νὰ θεωρηθῇ μέγα καὶ πολύτιμον κέρδος.

***

ΦΩΤΙΩ τῷ Παναγιωτάτῳ Ἀρχιεπισκόπῳ Κων/πόλεως, Νέας Ῥώμης καὶ Οἰκουμενικῷ Πατριάρχῃ

ΜΕΛΕΤΙΟΣ Πάπας καὶ Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας ἀσπασμὸν ἅγιον ἐν Κυρίῳ.

Εἰ καὶ ἦμεν ἤδη ἠγγελκότες τῇ Ὑμετέρᾳ φίλῃ Παναγιότητι ὅτι μεθέξομεν αὐτοπροσώπως τὴν πρώτην γε συνεδριῶν τῆς ἐν Ἁγίῳ Ὄρει Διορθοδόξου Διασκέψεως, ἀπέσχομεν τῆς ἐκεῖσε μεταβάσεως.

Ἡμεῖς ἐν τούτοις, διὰ λόγους οὓς ἐγράψαμεν, ἐξεκλίναμεν μὲν τὴν πρὸς τὸ Ἁγιώνυμον Ὄρος ὁδόν, τὸν Ἱερώτατον Μητροπολίτην Ἑρμουπόλεως κ. Νικόλαον, δεύτερον ἀντιπρόσωπον τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν διορίσαντες, κατηυθύνθημεν δὲ εἰς Κάρλσβαδ τῆς Τσεχοσλοβακίας ἐπὶ χρήσει ἰαματικῶν ὑδάτων ἐπιμόνῳ ἰατρικῇ συστάσει, ἔνθα δὴ καὶ κατέλαβον ἡμᾶς τὰ ἀδελφικὰ Γράμματα τῆς Ὑμετέρας φίλης Παναγιότητος, τὰ ὑπ' ἀριθμ. 1010 καὶ 28 τοῦ μηνὸς Μαΐου, δι' ὧν ἐκφράζεται μὲν ἡ χαρὰ Αὐτῆς διὰ τὴν ἀγγελθεῖσαν αὐτοπρόσωπον ἡμῶν συμμετοχὴν εἰς τὴν ἐν Λονδίνῳ ἐπαφὴν τῆς Ὀρθοδοξίας πρὸς τὸ σῶμα τῶν Ἐπισκόπων τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας, ἐν Λάμπεθ ἠθροισμένων, ἀγγέλλονται δὲ τὰ ὀνόματα τῶν ἀντιπροσωπευόντων τὰς ἁγίας ἀδελφὰς Ἐκκλησίας.

Ἐλυπήθημεν ἐπὶ τῇ ἀναγνώσει τοῦ καταλόγου τῶν ἀντιπροσώπων, βλέποντες ἀπουσιάζουσαν τὴν ἐν Ρωσσίᾳ ἀδελφὴν ἡμῶν διὰ τὴν θλῖψιν τὴν μεγάλην ὑφ' ἧς συνέχεται καὶ ἀφ' ἧς ῥύσαιτο αὐτὴν ἐν τάχει ὁ Κύριος.

Καὶ ἡ μὲν Ὑμετέρα Παναγιότης αἰσθάνεται εὐχαρίστησιν ἐκ τῆς αὐτοπροσώπου ἡμῶν ἐν τῇ ὀρθοδόξῳ Ἀντιπροσωπείᾳ συμμετοχῆς, ἡμεῖς δὲ συγχαίρομεν Αὐτῇ ὁλοψύχως ὡς πρωτεργάτῃ τῆς ἀποστολῆς ταύτης, ἥτις, ὡς ὀρθῶς ἐν τοῖς ἀδελφικοῖς διατυποῦται Γράμμασιν, ἡ πρώτη ἐστὶν ἐπίσημος γενικὴ τῆς ὅλης ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας πρὸς τὴν Ἀγγλικανικὴν ἐπαφή, παντὸς ὅ,τι ἐν τῇ μακρᾷ τῶν φιλικῶν σχέσεων ἀνελίξει ἐγένετο δευτερεύουσαν καταλαμβάνοντος θέσιν.

Καὶ ὅτι πολλὰ μέν εἰσι τὰ ἐπιπροσθοῦντα εἰς τὸν δρόμον τῆς ἑνώσεως ἐμπόδια, πάντες καὶ οἴδαμεν καὶ ὁμολογοῦμεν καὶ ἐντεῦθεν καὶ ἐκεῖθεν, ἀλλ'

ἐπειδὴ ἐξ ἴσου εἰλικρινὴς καὶ ἀνιδιοτελὴς καὶ ἐπίμονος ἐκδηλοῦται ἤδη καὶ γενικεύεται ἐν ἀμφοτέραις ταῖς παρατάξεσιν ὁ ἅγιος τῆς ἑνώσεως πόθος, ἔξεστιν οὐχὶ πιστεύειν μόνον εἰς τὸ δυνατὸν τῆς ἑνώσεως, ἀλλὰ καὶ ἐλπίζειν ὅτι συντομεύεται ὁλονὲν ὁ χρόνος τῆς πραγματώσεως αὐτῆς, τῆς τοῦ Θεοῦ χάριτος βοηθούσης.

Ἡ ἐνταῦθα διαμονὴ ἡμῶν παραταθήσεται μέχρι τῆς 26ης τρέχοντος, μέλλομεν δὲ εὑρεθήσεσθαι ἐν Λονδίνῳ, Θεοῦ εὐλογοῦντος, τὴν ἑσπέραν τῆς ἐπιούσης.

Χαρίζοιτο ὁ Κύριος τῇ Ἐκκλησίᾳ Αὐτοῦ τὴν Ὑμετέραν Παναγιότητα ὑγιαίνουσαν καὶ τὸ σκάφος τῆς Ἐκκλησίας δεξιῶς πηδαλιουχοῦσαν εἰς δόξαν Χριστοῦ.

Ἐν Κάρλσβαδ, Goldene Harfe, 14 Ἰουνίου 1930.

Τῆς Ὑμετέρας Παναγιότητος
ἀγαπητὸς ἐν Χριστῷ ἀδελφὸς
† Ὁ Ἀλεξανδρείας ***Μελέτιος***.

Η ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗ ΚΑΙ Η ΗΘΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ

Β' Η ΗΘΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ

[Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου καὶ τέλος]

Ἄλλη βεβαίως καὶ ἐνταῦθα εἶναι ἡ τῆς Γραφῆς καὶ τοῦ Χριστιανισμοῦ ἐκδοχή, ἡ τὸ κρεῖττον τιθεῖσα ἐν αὐτῇ ἤδη τῇ ἀρχῇ, ἀξιοσημείωτον δὲ ὅτι τὸ ἀπὸ τῆς πρώτης ἡλικίας, ἀπὸ τῆς ἐθνογραφίας καὶ τῆς παγκοσμίου ἱστορικῆς τῆς τε θύραθεν καὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς, ὡς καὶ τὰ ἀπὸ τῆς ἱστορίας τῶν ἠθῶν καὶ τοῦ λεγομένου πολιτισμοῦ ὑπὲρ τῆς ἐκδοχῆς ταύτης συνηγοροῦντα εἶναι πολλῷ πλείονα ἢ τὰ συνηγοροῦντα ὑπὲρ τῆς κρείττονος ἀφετηρίας τῆς θρησκείας καὶ τῶν θρησκευμάτων.

Καθ' ὅσον λοιπὸν ὑπόκειται καὶ τῇ ἠθικότητι ἡ αὐτὴ κρείττων ἀφετηρία, καὶ καθ' ὃν ἔχει πρωτόγονον καὶ πάσῃ ἀνθρωπίνῃ ψυχῇ κοινὸν χαρακτῆρα ἐκδηλοῦται καὶ ἐνεργεῖ κατὰ πρῶτον λόγον ὡς συναίσθημα τῆς καρδίας, ὡς ὁρμὴ αὐτῆς πρὸς τὰ κρείττω καὶ τελειότερα, εἶναι εὔλογον νὰ ἐξετασθῶσι καὶ τὰ κατ' αὐτὴν κατὰ τὴν ἰδίαν αὐτὰ φύσιν καὶ γλῶσσαν, οὐχὶ δὲ κατὰ τὴν γλῶσσαν τῆς διανοίας, κατὰ τὰς εἰσηγήσεις

τοῦ ψυχροῦ λογισμοῦ. Ἄλλως παραγνωρίζονται καὶ μέχρι διαστροφῆς παρερμηνεύονται καὶ τὰ ἠθικὰ φαινόμενα, ὅπως καὶ τὰ θρησκευτικά, καὶ ὁ **ἠθικὸς νοητισμὸς** κατ' οὐδὲν εἶναι ἀκινδυνότερος τοῦ θρησκευτικοῦ νοητισμοῦ. Ἀνήκει βεβαίως καὶ ὁ ἠθικὸς βίος εἰς ὅλον τὸν ἄνθρωπον καὶ συνέχεται μεθ' ὅλων τῶν δυνάμεων αὐτοῦ, οὐχὶ δὲ μετὰ μόνου τοῦ θυμικοῦ ἢ συναισθητικοῦ, καὶ κατὰ τοῦτο ἔχει ὁ νοῦς τὴν ἰδίαν θέσιν καὶ τὴν ἰδίαν ἀξίαν καὶ χρησιμότητα καὶ ἐν τοῖς ἠθικοῖς ὅπως καὶ ἐν τοῖς θρησκευτικοῖς. Πλὴν καὶ ἐνταῦθα ἡ χρησιμότης τοῦ λόγου εἶναι ἐπ' ἐλάχιστον οὐσιαστικὴ καὶ δημιουργική, μάλιστα δὲ εἰδολογικὴ καὶ μεθοδολογική, συνισταμένη καθόλου μὲν ἐν τῇ λογικῇ ἐπεξεργασίᾳ τοῦ ὑπὸ τῆς καρδίας προσαγομένου αὐτῷ ὑλικοῦ τῶν ἠθικῶν κρίσεων, ἐκτιμήσεων καὶ συναισθημάτων, ἰδίᾳ δὲ ἐν τῇ συναρμολογήσει καὶ συστηματοποιήσει αὐτῶν, ἐν τῇ διευκρινήσει, τῇ διατάξει καὶ τῇ ἐξηγήσει τῶν ποικίλων φαινομένων τοῦ ἠθικοῦ βίου καθ' ὡρισμένα τινὰ ἠθικὰ ἀξιώματα καὶ καθ' ὡρισμένους ἠθικοὺς κανόνας τοῦ καθ' ἡμέραν βίου ἐπί τε τῇ ἰδίᾳ καὶ τῇ τοῦ πλησίον εὐδοκιμήσει καὶ εὐπραγίᾳ. Ἡ ἀλλοία ἐκτίμησις καὶ χρῆσις τοῦ ἁπλοῦ λόγου ἐν τοῖς ἠθικοῖς, ἡ ἀνύψωσις τοῦ ψυχροῦ λογισμοῦ εἰς ἀπόλυτον κριτήριον τῆς ἀξίας ἢ ἀπαξίας τῶν βουλήσεων καὶ τῶν πράξεων ἡμῶν, μὴ συγκεραννυμένη ὑπὸ τῆς ἐκτιμήσεως καὶ τοῦ συναισθήματος, ἔστω καὶ ὡς θυμοσόφως ἢ ὑποσυνειδήτως ἐνεργοῦντος, ἔχει ὡς ἀποτέλεσμα νῦν μὲν τὴν μεταστροφὴν τῆς **ἠθικότητος** (moralité) εἰς ἁπλῆν **νομιμότητα** (régalité), εἰς τυπικὴν ὀρθότητα καὶ ἐξωτερικὴν κανονικότητα τῶν πράξεων ἄνευ ἀναλόγου διαθέσεως ἐσωτερικῆς, νῦν δὲ τὸν μετασχηματισμὸν τοῦ ἐν τῇ πράξει κρατοῦντος ἡδονισμοῦ καὶ τῆς χρησιμοθηρίας ἐπιθεωρητικὸν ἡδονισμὸν καὶ ἐπιθεωρητικὴν χρησιμοθηρίαν (utilitarismus), ἔστω καὶ νοουμένην ὡς θηρευτικὴν τοῦ κοινοῦ συμφέροντος. Παρὰ πάσας ὅμως τὰς πλημμελείας ταύτας καὶ παρὰ τὸ ἀντίθετον πνεῦμα τῶν Ἁγίων Γραφῶν καὶ τοῦ γνησίου Χριστιανισμοῦ διέμεινε καὶ ὁ ἠθικὸς νοητισμὸς ἐπὶ αἰῶνας ὅλους ἡ δεσπόζουσα τάσις καὶ παρ' αὐτοῖς τοῖς Χριστιανοῖς, καὶ οὐ μόνον ἐν τῇ πράξει, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ θεωρίᾳ τῆς κατὰ Χριστὸν ἠθικῆς, δι' ἃ ἐνέχει πλεονεκτήματα ἐκ τῶν ἰδιαζουσῶν τῇ Λογικῇ καὶ τοῖς Μαθηματικοῖς, διὰ τὴν μείζονα αὐτῆς ἐνέργειαν καὶ ἀκρίβειαν, δι' αὐτὰς ἐκείνας τὰς ἀρετὰς τῆς σαφοῦς καὶ εὐκρινοῦς νοήσεως, αἵτινες οὐ μόνον ἐν τῇ ἀρχαιότητι, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ ὀνομαστῶν φιλοσόφων τῶν νεωτέρων χρόνων ἐξελήφθησαν ὡς ἄπταιστοι γνώμονες καὶ ἀσφαλεῖς κανόνες τῆς ἀληθείας καὶ ἐν αὐτοῖς ἔτι τοῖς φυσικοῖς καὶ ὀντολογικοῖς ζητήμασι [1]). Καθὼς

1) Ἐξ οὗ καὶ τὸ γλωσσολογικὸν ἀξίωμα τοῦ Καρτεσίου· **jan videor proregula**

ὅμως ἐν τοῖς τοιούτοις ἀπεδείχθησαν αἱ τοιαῦται θεωρίαι καὶ μέθοδοι ἀτελεσφόρητοι, διὰ τὴν ἀφομοίωσιν ζητημάτων καὶ ἐπιστημῶν κατ' οὐσίαν ἀνομοίων, τοιουτοτρόπως καὶ ἐνταῦθα ἡ σύγχυσις τῶν ἀσυγχύτων, ἡ πρὸς τὰ διανοητικὰ ἀφομοίωσις τῶν ἠθικῶν καὶ ἡ ἀνάλογος ἐκτίμησις καὶ ἐξέτασις αὐτῶν δὲν ἠδύνατο νὰ ἀποβῇ μᾶλλον εὔστοχος καὶ τελεσφόρος, θεωρητέα δὲ ὥς τις ἀνάνηψις ἢ παλινόρθωσις ἐπιστημονικὴ ἡ κατὰ τὰς τελευταίας ἑκατονταετηρίδας συνῳδὰ τῇ γνησίᾳ Γραφικῇ καὶ χριστιανικῇ ἐκδοχῇ ἔξαρσις καὶ ἀντεισαγωγὴ τοῦ **ἠθικοῦ συναισθητισμοῦ** ἀντὶ τοῦ τέως κρατήσαντος **ἠθικοῦ νοητισμοῦ.** Δὲν εἶναι βεβαίως οὐδὲ ὁ συναισθητισμὸς οὗτος ἄτρωτος καὶ ἀκίνδυνος. Πλὴν τὸ τρωτὸν αὐτοῦ καὶ ἐπισφαλὲς ἔχει χαρακτῆρα **ὑπερβολῆς** αἰσθήματος, οὐχὶ δὲ **ἐλλείψεως** αἰσθήματος, καὶ ἐν ᾧ ἐκείνη δύναται νὰ συγκερασθῇ διὰ τοῦ λόγου καὶ νὰ συγκρατηθῇ ἐντὸς τῶν προσηκόντων ὁρίων, τὴν ἔλλειψιν τοῦ αἰσθήματος οὐδεὶς λόγος καὶ οὐδεμία σκέψις δύναται νὰ ἀναπληρώσῃ, καὶ ἐπὶ τοῦ θρησκευτικοῦ, οὕτω καὶ ἐπὶ τοῦ ἠθικοῦ νοητισμοῦ θὰ εὑρισκώμεθα εἰς σκάφος, ἔχον μὲν πηδάλιον καὶ πηδαλιοῦχον, στερούμενον ὅμως ἐν ἑαυτῷ κινητηρίου δυνάμεως καὶ τὴν ἰδίαν κίνησιν ἀναμένον ἐκ τῆς παρουσίας καὶ φορᾶς τῶν πνευμάτων καὶ τῶν κυμάτων.

Πλὴν οὐδὲ ἡ ἔσωθεν κινητήριος δύναμις, ἡ ὑπὸ τύπον τῆς **συνειδήσεως** καὶ τοῦ **ἐμφύτου ἠθικοῦ νόμου** ἐνεργοῦσα ἐν ἡμῖν ἔχε πάντοτε καὶ πανταχοῦ τὴν αὐτὴν **ἔντασιν,** καὶ ὅπως εἶναι δεκτικὴ ἐπιτάσεως, καλῆς τυγχάνουσα ἀσκήσεως καὶ ἐνισχύεται ἐπὶ μᾶλλον καὶ κρατύνεται διὰ προσηκούσης ἀγωγῆς, παιδεύσεως καὶ ἀναστροφῆς, οὕτως ὑπόκειται εἰς ἐξασθένησιν, πλημμελοῦς ἀσκήσεως τυγχάνουσα καὶ οὐ μόνον χαλαροῦται καὶ μαλακίζεται ὑπὸ διαστρόφου παιδεύσεως ἢ φαύλης ὁμιλίας καὶ ἀναστροφῆς καὶ ἕξεως, ἀλλὰ καὶ **ἐπίσχεται,** φαίνεται ὡς ἐκλιποῦσα καὶ οἱονεὶ ἐξαφανισθεῖσα ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν ἀντιθέτως ἐνεργουσῶν δυνάμεων, τῶν ἀντιπάλων ὁρμῶν καὶ ἕλξεων τῆς ἀλόγου φιλαυτίας καὶ τοῦ ἀκράτου ἐγωϊσμοῦ. Διὸ οὐδὲ ἡ ἠθικότης, παρὰ τὴν κρείττονα αὐτῆς ἀρχὴν καὶ ἀφετηρίαν, προέβη πάντοτε καὶ πανταχοῦ ὁμαλῶς καὶ

---

generali posse statuere, illud omne esse veruam, quod valde clare et distinete percipio. Γνωστὸν δὲ ὅτι αὐτὸς μὲν ὁ Καρτέσιος ἐλυπεῖτο, διότι ἐπιστήμη, οἷα τὰ Μαθηματικά, ἐπὶ τοσαύτῃ σαφηνείᾳ καὶ εὐκρινείᾳ διακρινομένη, ἐκαλλιεργεῖτο πρὸς μόνους τεχνικοὺς σκοπούς, ἐν ᾧ ἠδύνατο καὶ ἔπρεπε νὰ χρησιμοποιηθῇ πρὸς πολλῷ ὑψηλοτέρους σκοποὺς καὶ νὰ χρησιμεύσῃ ὡς ὑπόδειγμα ἀσφαλοῦς καὶ μεθοδικῆς ζητήσεως τῆς ἀληθείας, ὁ δὲ τῇ γνώμῃ αὐτοῦ ἀκολουθήσας Σπινόζας μετεποίησε τὴν διαλεκτικὴν ἐξέτασιν καὶ λύσιν ὑψίστων μεταφυσικῶν προβλημάτων εἰς εἶδός τι ***γεωμετρικῆς ἀποδείξεως.***

ἐπὶ τῆς αὐτῆς τροχιᾶς, ἀλλ' εἶχε τὰς ἰδίας διαλείψεις, μεταστάσεις καὶ περιπετείας, ἀναλόγως τῆς ἐπιδράσεως ἄλλων τε ὅρων εὐνοϊκῶν ἢ περιστάσεων δυσμενῶν, καὶ μάλιστα τῶν ἀπὸ τῆς κρατούσης θρησκείας προσαγομένων, καὶ οὐ μόνον πρὸ Χριστοῦ καὶ ἐκτὸς τοῦ Χριστιανισμοῦ, ἀλλὰ καὶ ἐν αὐτῷ τῷ Χριστιανισμῷ. Καὶ οὗτος, καίπερ ἀρξάμενος ἀπὸ τοῦ κρείττονος καὶ κατὰ τὴν ἀποκειμένην τῷ κρείττονι ὑπεροχὴν καὶ ἐπικράτησιν μέλλων νὰ καταλήξῃ εἰς τὸ κρεῖττον, ὅμως κατὰ τόπους καὶ καιροὺς μετέπεσε καὶ εἰς τὸ χεῖρον, καὶ τὸ τέλος τὸ χρηστὸν καὶ ἔνδοξον, τὸ ἀποκείμενον αὐτῷ, οὐχὶ ἄλλως καταλήψεται εἰμὴ διερχόμενος διὰ τοῦ χείρονος καὶ μέχρι τῆς ὑστάτης ὥρας παλαίων καὶ ἀγωνιζόμενος κατὰ τῶν παντοίων, ἔσωθεν ἢ ἔξωθεν, ἀπὸ τῶν ὁρατῶν ἢ τῶν ἀοράτων πολεμίων προσαγομένων ἑκάστοτε πειρασμῶν καὶ κινδύνων τῆς κατὰ Θεὸν ζωῆς καὶ ἀναστροφῆς (2 Θεσ. 2, 3—12. 2 Τιμ. 3—5. 2 Πέτ. 3, 3 Ἀποκ. 11, 15. 13, 11 κ. ἑξ. 16, 11—14. 17, 1 κ. ἑξ. 18, 1—20, 15). Πλὴν συμβαίνει καὶ ἐν τῷ ἠθικῷ κόσμῳ ἀνάλογόν τι πρὸς τὸ συμβαῖνον ἐν τῷ φυσικῷ κόσμῳ. Ὃν τρόπον καὶ οἱ βαρύτατοι χειμῶνες, καίπερ πρὸς καιρὸν συνεπαγόμενοι ἀναστολὴν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῶν εἰς τὴν γῆν καταβαλλομένων σπόρων, χρησιμεύουσιν ὅμως εἰς τὴν ἐπὶ τὸ κρεῖττον γονιμοποίησιν καὶ ἐκβλάστησιν αὐτῶν, ἐφ' ὅσον διατηρεῖται ἀδιάφθορος ἡ φυσικὴ αὐτῶν ποιότης καὶ δύναμις, οὕτω καὶ οἱ παντοῖοι πειρασμοὶ καὶ κίνδυνοι τῆς κατ' ἀρετὴν ζωῆς, ὡς τόσοι ἠθικοὶ χειμῶνες, καίπερ ἐπιφέροντες ἑκάστοτε ἐπίσχεσιν ἐκδηλώσεως καὶ ἐνεργείας τοῦ ἀπ' ἀρχῆς καταβληθέντος τῇ ἀνθρωπίνῃ καρδίᾳ σπόρου καὶ πυρῆνος τῆς ἠθικότητος, ὅμως δύνανται νὰ ἀποβῶσιν εἰς τὴν μείζονα αὐτῶν ἀνάπτυξιν καὶ καρποφορίαν, ἐὰν διαμένῃ ἀδιάφθορος ἡ πρώτη αὐτοῦ σύστασις. Ἔχει καὶ ἐνταῦθα τὴν ἑαυτοῦ ἐφαρμογὴν τὸ τῆς Γραφῆς καὶ τῆς Ἐκκλησίας δίδαγμα, ὅτι «τοῖς ἀγαπῶσι τὸν Θεὸν πάντα συνεργεῖ εἰς ἀγαθόν» (Ρωμ. 8, 28), καὶ ὅτι ὁ Ὕψιστος, ὁ εἰδὼς τὰ πάντα οἰκονομεῖν συμφερόντως, τρέπει καὶ τὰ μάλιστα ἀντίξοα εἰς χρήσιμόν τι ἐπ' ἀγαθῷ καὶ αὐτῶν τῶν ἐνδίκως πολλάκις παιδευομένων καὶ κολαζομένων, ἀτόμων τε καὶ λαῶν. Τὸ τελευταῖον τοῦτο μαρτυρεῖ ἡ ἱστορία καὶ τοῦ ἡμετέρου γένους, καὶ ἄλλοτε καὶ κατὰ τὴν τελευταίαν φάσιν τοῦ μακραίωνος αὐτοῦ βίου, τονωθέντος μὲν καὶ ἐξ ὧν ὑπέστη δοκιμασιῶν καὶ καταδρομῶν, ἀνακύψαντος δέ πως εἰς νέαν περίοδον ζωῆς φερέλπιδος, ἐκτὸς ἐὰν **ἐξαῦτις ὑπέρμορον καὶ ὑπέραντλον ἀλέτηται.** Δι' αὐτὸ ὅμως τοῦτο, διότι ἐνδέχεται αἱ συμφοραὶ νὰ ἔχωσι καὶ ἄλλο ἀποτέλεσμα, νὰ καταλήξωσιν εἰς παντελῆ ὄλεθρον, εἰς τὴν ἀπώλειαν καὶ αὐτοῦ τοῦ ἐόντος νοῦ, εἰς τὴν διαστροφὴν καὶ αὐτοῦ τοῦ ἐμφύτως ὑπάρχοντος καλοῦ, διὰ τοῦτο εἶναι μὲν καθῆκον παντός, καὶ ἀτόμου καὶ λαοῦ, τὰ πάντα ποιεῖν

πρὸς τὸ ἀβλαβῶς διέρχεσθαι διὰ τῶν ἐπερχομένων συμφορῶν ἢ καὶ ὠφελεῖσθαι ἀπ' αὐτῶν, ὑπάρχει ὅμως πάντῃ ἀπόβλητον καὶ μωρὸν τὸ εὔχεσθαι ἢ καὶ προκαλεῖν διὰ τῆς ἰδίας ὑπαιτιότητος συμφορὰς καὶ δοκιμασίας χάριν τῆς ὑπ' αὐτῶν ὠφελείας. Εἶναι τοῦτο ἰσοδύναμον πρὸς τὸ τῆς Γραφῆς (Ματθ. 4, 7) «εὑπειράζειν τὸν Θεὸν» ἢ καὶ πρὸς αὐτὸ τὸ ἔτι ἀσεβέστερον καὶ κινδυνωδέστερον, τὸ «ποιήσωμεν τὰ κακά, ἵνα ἔλθῃ τὰ ἀγαθά» Ρωμ. 3, 8). Εἶναι τῆς θείας χάριτος καὶ εὐδοκίας τὸ τρέπειν τὸ κακὸν εἰς ἀγαθόν, ἐν ᾧ ἀπονοίας ἀνθρωπίνης εἶναι τὸ ἐμμένειν ἐν τῇ ἀνομίᾳ καὶ προκόπτειν ἐν τῷ κακῷ κερδοσκοπικῶς, ἐπ' ἐλπίδι τῆς ἀπ' αὐτοῦ ὠφελείας ἢ βελτιώσεως. Διὸ καὶ ἐν τῇ παιδαγωγικῇ οἰκονομίᾳ τῆς θείας Προνοίας, τῇ ἀφορώσῃ πρὸς τὸ καλόν, πρός τε τὴν διαφύλαξιν τοῦ ἀρχεγόνου τῆς φύσεως ἢ τῆς καρδίας νόμου καὶ πρὸς τὴν προσήκουσαν τοῦ πυρῆνος τούτου γονιμοποίησιν καὶ ἀνάπτυξιν, τὸ ἀρνητικόν, τὸ μάθημα τὸ ἀπὸ τῶν παθημάτων, τὸ σχολεῖον τῶν δοκιμασιῶν καὶ τῶν θλίψεων χρησιμοποιεῖται μόνον ὡς ἔσχατον μέσον, ὡς ultima ratio, ὡς θετικὸν δέ, ὡς ἐπὶ τούτῳ φυτώριον καὶ καθίδρυμα χρησιμεύει καὶ πᾶσα μὲν κοινωνία ἢ ὀργάνωσις κοινωνική, διὰ νόμων καὶ θεσμῶν κανονίζουσα τὸν βίον καὶ τὰς πρὸς ἀλλήλους σχέσεις τῶν ἀνθρώπων, μάλιστα δὲ ἡ θρησκευτικὴ κοινωνία, ἡ τοὺς νόμους καὶ τὰς διατάξεις αὐτῆς ἀνάγουσα εἰς τὸ θεῖον, εἰς τὴν ἀποκάλυψιν καὶ ἀνακοίνωσιν τοῦ θείου θελήματος δι' ἐπὶ τούτῳ ἐγειρομένων ὀργάνων τῶν θείων βουλῶν καὶ δικαιωμάτων. Ὡς τοιαύτη κοινωνία προεξάρχει, ὡς εἰκός, ἡ ἐκκλησία τοῦ Θεοῦ, τῆς Π. Διαθήκης πρῶτον, καὶ ἔπειτα τῆς Καινῆς, ἡ σχολὴ αὕτη τῶν θείων λόγων καὶ μαθημάτων καὶ διατάξεων, σχολὴ ἀοράτως ἐφορευομένη καὶ διευθυνομένη ὑπὸ τοῦ Πνεύματος τοῦ Θεοῦ, ὁρατοὺς δὲ ἡγήτορας καὶ ὑφηγητὰς ἔχουσα τοὺς ἑκάστοτε ἀξιουμένους νὰ γένωνται ἐξάγγελοι καὶ ἑρμηνεῖς τῶν κατ' εἰκόνα αὐτοῦ πλασθέντων καὶ ἀναπλασθέντων **ἐπ' ἔργοις ἀγαθοῖς, οἷς προητοίμασεν... ἵνα ἐν αὐτοῖς περιπατήσωμεν** (Ἐφεσ. 2, 10).

Β. ΑΝΤΩΝΙΑΔΗΣ

† ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΣΑΡΔΕΩΝ ΚΑΙ ΠΙΣΙΔΕΙΑΣ ΓΕΡΜΑΝΟΥ

ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

ΠΕΡΙ ΤΗΣ

ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΦΑΝΑΡΙΟΦΕΡΣΑΛΩΝ

Πολλὴν τὴν σημασίαν ἀνέκαθεν λαβὸν τὸ ζήτημα τοῦ καταρτισμοῦ τελειοτέρων ὅσον τὸ δυνατὸν ἐπισκοπικῶν καταλόγων τῆς καθ' ἡμᾶς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἐφείλκυσε κατὰ καιροὺς διαφόρους τὴν φιλίστορα καὶ φιλεπιστήμονα προσοχὴν πολλῶν ἐκ τῶν κληρικῶν καὶ λαϊκῶν, ἡμετέρων τε καὶ ξένων, σοβαρῶς ἀσχοληθέντων εἰς ἐξερεύνησιν καὶ ἐξακρίβωσιν πηγῶν σχετικῶς πρὸς τὸ ἔργον τοῦτο. Καὶ ἔχομεν οὕτω, χάρις εἰς τὰς ἀξιοζήλους αὐτῶν προσπαθείας, ἱκανὸν τὸ ὑλικὸν δυνάμενον νὰ χρησιμεύσῃ ὡς βάσις καὶ ἀπαρχὴ ἐπισήμου συντάξεως τῶν ἐν λόγῳ καταλόγων. Ἀλλὰ τὸ ἔργον ἐξακολουθεῖ πάντοτε νὰ ζητῇ τὴν ἀποταμίευσιν καὶ ἄλλου ὑλικοῦ πρὸς συμπλήρωσιν τῶν παρατηρουμένων κενῶν, ἐνίοτε δὲ τόσον μεγάλων κατὰ τὴν ἔκτασιν, ὥστε νὰ διακόπτηται ἐπὶ χρόνους μακροὺς ἡ σειρὰ τῶν ἐπισκόπων ταύτης ἢ ἐκείνης τῆς ἐπὶ μέρους Ἐκκλησίας, συγχρόνως δὲ καὶ νὰ μένῃ ἀδιαφώτιστος εἰς σημεῖα πολλάκις σπουδαῖα καὶ ἡ καθόλου ἱστορία αὐτῆς. Ἀπαιτοῦνται λοιπὸν καὶ ἐφεξῆς συνεχεῖς μελέται καὶ ἐνδελεχεῖς ἔρευναι καὶ εὐτυχῶς τοιαῦται διενεργοῦνται καὶ σήμερον, μεταξὺ δ' αὐτῶν δύναται νὰ σημειωθῇ μετ' ἰδιαιτέρας ὅλως εὐχαριστήσεως καὶ ἡ ἀπὸ μέρους τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Θεσσαλιώτιδος καὶ Φαναριοφερσάλων κ. Ἰεζεκιὴλ γενομένη ἐσχάτως σχετικὴ ἐργασία. Συγγράψας μελέτην ὑπὸ τὸν τίτλον κατ' ἀρχὰς μέν : «**Ἱστορικὰ περὶ τῆς Μητροπόλεως Φαναριοφερσάλων**» (1), ἔπειτα δὲ : «**ἡ ἱερὰ Μητρόπολις Φαναριοφερσάλων διὰ μέσου τῶν αἰώνων**» (2), ἐδημοσίευσεν ὁ ἀγαπητὸς ἀδελφὸς κατάλογον ἐπισκόπων, ἀρχιεπισκόπων καὶ μητροπολιτῶν τῶν κατὰ καιροὺς ἀρχιερατικῶν περιφερειῶν· α'] **Φερσάλων,** β'] **Φαναρίου** καὶ **Νεοχωρίου** καὶ γ'] **Φαναριοφερσάλων** προτάξας ἢ καὶ παρενείρας καὶ σημειώσεις σχετικὰς πρὸς τὴν ἐν γένει ἐκκλησιαστικὴν ἱστορίαν αὐτῶν.

(1) ***Ἅγιος Σπυρίδων,*** περιοδικὸν ἐν Κερκύρᾳ· ἔτος Β' [1929] ἀριθμ. 39.
(2) ***Θεολογία,*** περιοδικὸν ἐν Ἀθήναις· ἔτος Ζ' [1929] σελ. 240—256.

Τὴν ἐργασίαν ταύτην, ὁμολογουμένως τιμῶσαν ἔτι ἅπαξ τὴν φιλοπονίαν τοῦ καὶ ἐξ ἄλλων συγγραφῶν γνωστοῦ Σεβ. Θεσσαλιώτιδος, ἔκρινε μεμελετημένως ἕτερος ἀγαπητὸς ἀδελφός, γνωστὸς ἐπίσης λίαν τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς καὶ ἄλλοις φιλίστορσι κύκλοις διὰ τὴν πλουσίαν εἰς σοβαρὰν ἀπόδοσιν συγγραφικὴν αὐτοῦ ἱκανότητα, ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Παραμυθίας καὶ Φιλιατῶν κ. Ἀθηναγόρας, παρέχων, ὡς δηλοῖ ὁ ἴδιος, ἐλαχίστην συμβολὴν εἰς τὸ ἔργον τοῦ Σεβ. Θεσσαλιώτιδος, δι᾽ ὅσων ἔγραψε (3). Δὲν γνωρίζομεν ἂν θὰ ἐπανέλθῃ καὶ μετὰ τὴν ἀνταπάντησιν τοῦ τελευταίου τούτου (4). Τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι ὁ Σεβ. Θεσσαλιώτιδος τυγχάνει ἄξιος θερμῶν συγχαρητηρίων διὰ τὴν λαμπρὰν αὐτοῦ μελέτην, αἰσθανόμεθα δὲ τιμὴν διότι παρέχεται καὶ ἡμῖν εὐκαιρία, ὅπως μικρὰν ἐπίσης συμβολὴν παράσχωμεν καὶ ἡμεῖς εἰς τὰς ἀξιεπαίνους προσπαθείας τῆς Α. Σεβασμιότητος διὰ τῆς ἀφιερώσεως εἰς αὐτὴν συντόμου **ἱστορικοῦ σημειώματος**, σκοπὸν προτιθεμένου ὄχι τόσον νὰ συμπληρώσῃ τυχὸν ὑπάρχοντα κενὰ ἀπὸ ἀπόψεως ἱστορικῆς ἐξελίξεως καὶ τύχης τῶν περὶ οὗ ὁ λόγος ἀρχιερατικῶν περιφερειῶν, ὅσον κυρίως νὰ καθορίσῃ ἐπακριβῶς τὴν σειρὰν τῶν τελευταίων **ἀρχιεπισκόπων**· α΄] Φερσάλων καὶ β΄] Φαναρίου — Νεοχωρίου ἀφ᾽ ἑνὸς καὶ τῶν **μητροπολιτῶν** Φαναριοφερσάλων ἀφ᾽ ἑτέρου, ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἐν τοῖς Κώδιξι τοῦ Πατριαρχικοῦ Ἀρχειοφυλακείου σχετικῶν Ὑπομνημάτων.

Α΄) ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗ ΦΕΡΣΑΛΩΝ (5)

Ὁ **Φάρσαλος** ἢ τὰ **Φάρσαλα**, μία τῶν πόλεων τῆς ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Θεσσαλίᾳ Φθιώτιδος ἢ μᾶλλον τῆς Θεσσαλιώτιδος χώρας, διετήρησαν πάντοτε, καὶ πρότερον καὶ κατὰ τοὺς χρόνους τῆς ρωμαϊκῆς καὶ βυζαντινῆς κυριαρχίας, ἣν εἶχον ἀπ᾽ ἀρχῆς ἱστορικὴν θέσιν ὑποκείμενα πολιτικῶς τῇ Λαρίσῃ. Καὶ ἵνα περιορισθῶμεν εἰς τὴν τελευταίαν ὡς ἄνω ἐποχήν, τὰ Φάρσαλα ὑπῆρξαν πόλις Θεσσαλικὴ μεταξὺ τῶν πρώτων, ὡς τοιαύτης δὲ μνημονεύει αὐτῆς τόσον ὁ *Συνέκδημος* Ἱεροκλέους τοῦ Γραμ-

---

(3) ***Ἅγιος Σπυρίδων*** ὡς ἀνωτέρω ἀριθμ. 63—64.— ***Θεολογία***, ἔτος Η΄ [1930] σελ. 79—90.

(4) ***Θεολογία***, ἔτος Η΄ [1930] σελ. 170—178.

(5) Ἐπιγράφομεν τὸ κεφάλαιον οὕτω, ἔχοντες ὑπ᾽ ὄψει τὴν ἀρχιεπισκοπικὴν τιμὴν καὶ ἰδιότητα, ἣν εἶχον τὰ Φάρσαλα προτελευταίως, πρὸ τῆς ἑνώσεως δηλ. αὐτῶν μετὰ τοῦ Φαναρίου εἰς μίαν μητρόπολιν, καὶ δὴ ὡς ἀναφέρεται ἐν τοῖς Ὑπομνήμασι [Ἀρχιεπισκοπὴ Φερσάλων].

ματικοῦ [ἴσως περὶ τὸ 535 μ. Χ.], ὅσον καὶ Κωνστ. ὁ Πορφυρογέννητος εἰς τὸ *«περὶ θεμάτων»* αὐτοῦ. (6)

Ἀλλ' ἡ τοιαύτη ἀνέκαθεν ἰδιάζουσα θέσις τῶν Φαρσάλων παραδεχόμεθα ὅτι θὰ ἐφείλκυσεν ἀναμφιβόλως, καὶ λίαν μάλιστα ἐνωρίς, τὴν προσοχὴν τῶν εὐαγγελιζομένων τὸ ὄνομα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὥστε νὰ ἐπιπνεύσῃ καὶ ἐπὶ τῶν ἐν αὐτοῖς ἡ ζείδωρος αὔρα τοῦ Εὐαγγελίου. Γινώσκομεν βεβαίως γενικῶς μόνον τοῦτο, ὅτι δηλ. τὸ κήρυγμα τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, ἀπηχῆσαν κατὰ τὴν διαδρομὴν ἐκείνου ἀπὸ Μακεδονίας εἰς Ἑλλάδα καὶ ἀνὰ τὴν Θεσσαλίαν ἅπασαν καὶ ἀκολούθως μεταδοθὲν καὶ ἐνισχυθὲν καὶ ὑπ' ἄλλων, παρουσίασεν ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ, προϊόντος τοῦ χρόνου, παροικίας χριστιανικὰς καὶ ὀργάνωσιν αὐτῶν ἐκκλησιαστικὴν τοιαύτην, ὥστε ὀλίγον ἀργότερον νὰ προβάλῃ εἰς τὸ μέσον ἡ ἀποστολικὴ Ἐκκλησία τῆς Θεσσαλονίκης—«ἐξαρχία Θεσσαλονίκης»—ὡς πρωτευούσης ἄλλως τε τῆς Μακεδονικῆς Διοικήσεως τοῦ Ἰλλυρικοῦ, νὰ ὑπαχθῇ δὲ εἰς αὐτὴν καὶ ἡ ἐπὶ μέρους ἐκκλησία τῆς Θεσσαλίας, ὡς μία τῶν πέντε ἐπαρχιῶν τῆς ὡς ἄνω ἐξαρχίας, ἔχουσα μητρόπολιν τὴν Λάρισσαν μετὰ ἐπισκοπῶν. (7) Ἐὰν μεταξὺ τῶν τελευταίων τούτων συγκατελέγετο καὶ ἡ τῶν Φαρσάλων δὲν γνωρίζομεν. Ἴσως μάλιστα καὶ ἡ ἀπουσία ἐπισκόπων Φαρσάλων ἀπὸ τῆς Α΄ Οἰκουμεν. Συνόδου— καθ' ὃν χρόνον παρέστησαν ἐν αὐτῇ ἄλλων ἐπισκοπῶν τῆς Λαρίσσης προϊστάμενοι (8)—, νὰ ἐπιμαρτυρῇ ὅτι κατὰ τὸν δ΄ αἰῶνα μ. Χ. δὲν ὑπῆρχεν ἐπισκοπὴ Φαρσάλων. Τὸ αὐτὸ ἴσως λεκτέον καὶ περὶ τῶν μετέπειτα Συνόδων, ἐν αἷς

---

(6) Λέγεται καὶ ὁ ***Φέρσαλος*** καὶ τὰ ***Φέρσαλα.***—Περὶ τῆς ἱστορίας τῶν Φαρσάλων ὅρα προχείρως : ***Σ. Βουτυρᾶ,*** Λεξικὸν Ἱστορίας καὶ Γεωγραφίας τόμ. Θ΄ σελ. 122 καὶ ἑξῆς.—Λεξικὸν Ἐγκυκλοπαιδικὸν Ἀθῆναι. 1896, τόμ. ΣΤ΄ σ. 707.—***Στεφάνου Βυζαντίου,*** περὶ πόλεων καὶ δήμων. Ἀμστελόδαμον 1678 σ. 691 καὶ τὴν σημ. 53. — Ἄρθρα περὶ Θεσσαλίας ***Κ. Γερογιάννη*** καὶ ***Α. Ἀδαμαντίου*** ἐν τῇ Μ. Ἑλλην. Ἐγκυκλ. τόμ. ΙΒ΄ σ. 598 καὶ ἑξ. 604. — Lexique de Géographie Ancienne par M. Besnier. Paris. σ 594. – Dictionary of Greek and roman Geography ed. by William Smith. t. II. London p. 590 κ. ἑξ.—Migne t. 113 σ. 144. 120.—Ὁ ***Συνέκδημος*** ἀναφέρει : «Ἐπαρχία Θεσσαλίας ὑπὸ ἡγεμόνα, πόλις ιζ΄ : Λάρισσα, Δημητριάς, Θῆβαι, Ἐχιναῖος, Λαμία, Ὑπάτη, Μητρόπολις, Τρίκκη, Γόμφοι, Καισάρεια, Διοκλητιανούπολις, ***Φάρσαλος,*** Σάλτος Βουραμίσιος, Σάλτος Ἰόβιος, νῆσος Σκόπελος, νῆσος Σκίαθος, νῆσος Πεπάρηθος». [ὅρα καὶ G. Parthey, Hieroclis Synecdemus et Notiae graecae episcopatuum. Berolini 1966 σ. 9].

(7) Ἀρχιμ. ***Χρυσ. Παπαδοπούλου,*** ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος τόμ. Α. Ἀθῆναι 1920 σ. 1 κ. ἑξ.—***Ἀρχ/που Ἀθηνῶν Χρυσοστόμου,*** τὸ πρωτεῖον τοῦ ἐπισκόπου Ρώμης. Ἀθῆναι 1930 σελ. 56—75.

(8) ὅρα ***Μητροπολίτου Κυζίκου Καλλινίκου,*** οἱ πατέρες τῆς Α΄ ἐν Νικαίᾳ Συνόδου ἐν ***Ὀρθοδοξίᾳ*** ΚΠόλεως τόμ. Β΄ [1927] σ. 209.

ὁμοίως δὲν ἀναφέρονται ἐπίσκοποι Φαρσάλων. Ἡ γνώμη δὲ τοῦ Le Quien ὅτι παρέστη κατὰ τὴν ἐν Ἐφέσῳ Γ′ Οἰκουμ. Σύνοδον καὶ ἐπίσκοπος Φαρσάλων, ὁ Περρέβιος, καθ' ἡμᾶς δὲν ἵσταται. Ὁ Περρέβιος ὑπογράφεται σαφῶς «***ἐπίσκοπος τῶν Θετταλικῶν Σαλτῶν***», ὑπογραφόμενος δὲ οὕτω δὲν δύναται νὰ νοηθῇ ὅτι ἦτο ἐπίσκοπος Φαρσάλων, ἀφοῦ μάλιστα γινώσκομεν ἤδη ὅτι μεταξὺ τῶν Θεσσαλικῶν πόλεων καὶ ἐκτὸς τοῦ ***Φαρσάλου*** ὑπῆρχον καὶ δύο ***Σάλτοι***, περὶ αὐτῶν δὲ τῶν δύο Σαλτῶν, ἡνωμένων φαίνεται εἰς μίαν ἐπισκοπικὴν περιφέρειαν, πρόκειται ἐν τῇ ὡς ἄνω περιπτώσει, καὶ αὐτῶν δὲ καὶ οὐχὶ τῶν Φαρσάλων ἐπίσκοπος θὰ ὑπῆρξεν πάντως ὁ Περρέβιος. (9)

Οὐχ ἧττον παρὰ τὴν ὡς ἄνω γνώμην περὶ μὴ ὑπάρξεως ἐπισκοπῆς Φαρσάλων, δὲν δυνάμεθα νὰ ἀποκλείσωμεν ὁριστικῶς καὶ τὴν ἄλλην σκέψιν περὶ ὑπάρξεως τοὐλάχιστον ὠργανωμένης οὕτως ἢ ἄλλως ἐκκλησίας ἐν Φαρσάλοις. Ἐὰν μάλιστα λάβωμεν ὑπ' ὄψει τὸν *Συνέκδημον* τοῦ Ἱεροκλέους, ὅστις ὅσον καὶ ἂν ἀποτελῇ κυρίως στατιστικὴν πολιτικὴν τοῦ ἀνατολ. ρωμαϊκοῦ κράτους, ὅμως δὲν εἶναι δύσκολον νὰ θεωρηθῇ καὶ ὡς ἔχων συγγένειάν τινα πρὸς στατιστικὴν τῆς ἐκκλησιαστικῆς διοικήσεως τοῦ ἰδίου κράτους (10), δὲν δυσκολευόμεθα νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι καὶ τὰ Φάρσαλα, δεχθέντα τὸν χριστιανισμόν, ὠργανώθησαν εἰς ἐπὶ μέρους ἐκκλησιαστικὴν περιφέρειαν τιμηθέντα ἀργότερον καὶ δι' ἐπισκοπικῆς ἀξίας. Ἀλλ' ἐν πάσῃ περιπτώσει ἡ παρατηρουμένη σιωπὴ τῶν πηγῶν λύεται κατὰ τὸν η′ αἰῶνα, ὅτε [μετὰ τὴν ὑπαγωγὴν δηλ. τῶν ἐπαρχιῶν τοῦ

---

(9) **M. Le Quien Oriens Christianus t. II p. 115.** Σημειοῖ ὅτι ἀνέγνω Perrebium Pharmali, ἤτοι Pharsali. Ὁμολογεῖ ὅτι ἐν ταῖς ὑπογραφαῖς φέρεται ὁ Π. ἐπίσκοπος τῶν Θεσσαλίων [Θεσσαλικῶν] Σαλτῶν, ἀλλ' ὑπονοεῖ ὑπ' αὐτοὺς τὸν Φάρσαλον.—Πράγματι κατὰ τὴν α′ πρᾶξιν τῆς ἐν Ἐφέσῳ Οἰκουμ. Συνόδου [431] ἀναγινώσκεται 16ον τὴν σειρὰν τὸ ὄνομα ***Περεκίου*** [καὶ ἐν τῷ περιθωρίῳ : ***Περρεβίου] Φαρμάλου*** καὶ λατινιστί : Perrecio ἢ [Perrebio] Pharmali. Ἐν ταῖς συζητήσεσιν ὅμως δὶς ἀκούεται σαφῶς τὸ ὄνομα : «***Περρεβίου ἐπισκόπου τῶν Θεσσαλικῶν Σαλτῶν***» [Mansi τόμ. IV σ. 1124. 1165. 1216]. Ἔπειτα ὑπάρχουν κώδικες ἀναγράφοντες ἄλλοι ἄλλως τὸ ὄνομα τῆς πόλεως : ἢ Farmuli, ἢ Farmaci, ἢ Firmaci, ἢ Farmalii. [Migne Patrol. Lntin. t. XX σ. 775.—Περὶ τοῦ Περρεβίου ὅρα καὶ Ἀρχ/που ***Ἀθηνῶν Χρυσοστόμου*** τὸ πρωτεῖον τῆς Ρώμης ὡς ἀνωτέρω σ. 62].—Περὶ τῆς ὑπάρξεως ***δύο*** Σαλτῶν, ὅρα ἀνωτέρω σημ. 6ην, ἐν ᾗ ὁ Συνέκδημος ἀναφέρει : ***Σάλτον Βουραμίσιον*** καὶ ***Σάλτον Ἰόβιον*** [κατ' ἄλλην γραφήν : ***Σαλτοβουραμίσιον*** καὶ ***Σαλτοσιόβιον]***. Τοὺς αὐτοὺς ***δύο*** Σάλτους θὰ ὑπονοῇ πάντως καὶ Κ. ὁ Πορφυρογέννητος ἐφ' ὅσον ἀναφέρει «..... Βουραμίνσιος Σάλτος, Ἰωαννούβιος...»

(10) ***Κρουμβάχερ,*** ἱστορία τῆς Βυζ. Λογοτεχνίας [κατὰ μετάφρασιν Γ. Σωτηριάδου] Ἀθῆναι 1900, τόμ. Β′ σ. 22—24.

Ἰλλυρικοῦ—ἑπομένως καὶ τῆς Θεσσαλίας, ἤτοι τῆς μητροπόλεως Λαρίσσης μετὰ τῶν ἐπισκοπῶν αὐτῆς — ὑπὸ τὸ Πατριαρχεῖον Κ/Πόλως], ἐπὶ Λέοντος Γ' [τῷ 733 μ. Χ.] ἀναφέρεται καὶ **ἐπισκοπὴ** Φαρσάλων. Πράγματι δὲ μεταξὺ τῶν δέκα ἐπισκοπῶν τῆς μητροπόλεως Λαρίσσης φέρεται δευτέρα καὶ ἡ τοῦ Φαρσάλου (11), ἐπίσκοπον δὲ Φαρσάλων, τὸν **Στέφανον,** συναντῶμεν μετέχοντα τῆς ἐπὶ ἱ. Φωτίου Συνόδου [879] (12). Μνεία τῆς ἐπισκοπῆς ταύτης γίνεται καὶ ἐν τῇ **ἀναγραφῇ** Λέοντος τοῦ Σοφοῦ [886—911], καθορίσαντος ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τοῦ Πατριάρχου Νικολάου τοῦ Μυστικοῦ [τὸ α' 901—907] τὴν σειρὰν τῶν μητροπόλεων, τῶν αὐτοκεφάλων ἀρχιεπισκοπῶν καὶ τῶν ἐπισκοπῶν τοῦ Πατριαρχείου ΚΠόλεως (13), ὡς καὶ ἐν τοῖς «**νέοις τακτικοῖς**» συνταχθεῖσιν ἐπὶ Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου [912—959] (14).

Ἐφεξῆς ὅμως παρουσιάζεται ἡ ἐπισκοπὴ Φαρσάλων τετιμημένη δι' **ἀρχιεπισκοπικῆς** ἀξίας. Πρώτη ἡ ἐπὶ Ἰωάννου Τσιμισκῆ [969—976] γενομένη **ἀναγραφὴ** ἀριθμεῖ μεταξὺ τῶν ὑποκειμένων τῷ Πατριάρχῃ ΚΠόλεως 51 ἀρχιεπισκοπῶν καὶ τὴν τῶν Φαρσάλων, 49ην τὴν σειράν [15]. Ἀκολουθεῖ ἡ ἀνήκουσα εἰς τὴν ἐποχὴν [οὐχὶ Λέοντος τοῦ Σοφοῦ, ὡς φρονεῖται ὑπό τινων λελανθασμένως, ἀλλὰ] Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ [1081—1118] καὶ μετὰ τὸ 1084 συνταχθεῖσα «**διατύπωσις** ὅπως ἔχουσι τάξεως οἱ θρόνοι τῶν ἐκκλησιῶν τῶν ὑποκειμένων τῷ Πατριάρχῃ ΚΠόλεως». Ἐν αὐτῇ μεταξὺ τῶν 39 ἀρχιεπισκοπῶν τοῦ Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως ἀναφέρεται 38η καὶ τὰ Φάρσαλα (16). — Ἡ ὑπὸ τοῦ

---

(11) ***Ράλλη*** καὶ ***Ποτλῆ*** Σύνταγμ. ἱ. κανόνων τόμ. Ε' σ. 464 ὑποσημ. 1.—Ἀρχιμ. ***Χρυσοστόμου Παπαδοπούλου,*** αἱ ἐπαρχίαι τοῦ Π/χείου ΚΠόλεως κατὰ τοὺς μέσους αἰῶνας. Ἀθῆναι 1923 σ. 7.

(12) Mansi τόμ. 17a et 18a σ. 373. πρβλ. καὶ ***Κ. Δελικάνη*** Πατριαρχικὰ ἔγγραφα· τόμ. Γ' ΚΠολις. 1905 σελ. 956. — Le Quien ἔνθα ἀνωτέρω Β' σ. 116.

(13) Ἀρχ. ***Χρυσ. Παπαδοπούλου,*** αἱ ἐπαρχίαι κλπ. ὡς ἀνωτ. σ. 8—9.—Ὁ σεβ. Παραμυθίας ἀναφέρει ὑπάρξαντα ἐπὶ Νικολάου τοῦ Μυστικοῦ ***ἀνώνυμον*** ἐπίσκοπον Φαρσάλων [***Θεολογία Η' σ.*** 79].

(14) Georgii Cyprii descriptio orbis romani, ed. H. Gelzer. Lipsiae 1890. σελ. 78.

(15) H. Gelzer, Ungedruckte und ungenügend veröffentlichte texte der notitiae episcopatuum. München. 1900 σ. 572.

(16) Parthey, ἔνθα ἀνωτέρω σ. 100. — ***Ράλλη*** καὶ ***Ποτλῆ*** ἔνθα ἀνωτ. Ε' σελ. 475.—***Χρυσ. Παπαδοπούλου*** αἱ ἐπαρχίαι κλπ. ὡς ἀνωτ. σ. 13.—Τὸ περίεργον μόνον εἶνε ὅτι ἡ αὐτὴ ***διατύπωσις*** ἀπαριθμεῖ ὀλίγον κατωτέρω [***Ράλλη*** κλπ. Ε' 482] δευτέραν μεταξὺ τῶν 25 ἐπισκοπῶν τῆς μητροπόλεως Λαρίσσης καὶ ἐπισκοπὴν Φαρσάλου [«***ὁ Φαρσάλου***»]. Παρεισέφρυσεν ἆρά γε λάθος τι ἐν τῇ ἀναγραφῇ τῶν ὡς ἄνω ἐπισκοπῶν κατὰ μεταγενεστέραν σπουδὴν καὶ ἀβλεψίαν τῶν ἀντιγραφέων,

ἀρχιμ. Νείλου Δοξαπατρῆ συνταχθεῖσα στατιστικὴ τῶν ἐκκλησιαστικῶν θρόνων, ἀριθμεῖ ὡσαύτως τὰ Φάρσαλα 32αν μεταξὺ τῶν 34 ἀρχιεπισκοπῶν τοῦ Πατριαρχείου ΚΠόλεως (17). — ***Ἀναγραφὴ*** ὀλίγον προγενεστέρα ἢ καὶ σύγχρονος τῆς ἐπὶ Ἰσαὰκ Ἀγγέλου [1186—1196] γενομένης ἀναφέρει μεταξὺ τῶν 40 ἀρχιεπισκοπῶν 36ην τὰ Φάρσαλα (18), καθ' ὃν χρόνον ἡ ἐπ' αὐτοῦ τοῦ Ἰσαὰκ Ἀγγέλου γενομένη ἀναθεώρησις τῆς ἐπὶ Λέοντος τοῦ Σοφοῦ διενεργηθείσης διατάξεως τῶν ἐπαρχιῶν, ἰσχύσασα δὲ καὶ ἐπὶ Λατινοκρατίας, ἀριθμεῖ τὰ ***Φάρσαλα*** μόνον μεταξὺ τῶν 16 ἐπισκοπῶν Λαρίσσης, μετὰ τῆς διαφορᾶς ὅτι ἀποδίδει νῦν εἰς αὐτὰ ἐξαρχικὴν ἰδιότητα : «ὁ Φερσάλου· ***νῦν ἐξαρχία ἐστι***» (19).

Ὑπεβιβάσθησαν λοιπὸν τὰ Φάρσαλα καὶ αὖθις εἰς ***ἐπισκοπὴν*** ὑπαγομένην τῷ μητροπολίτῃ Λαρίσσης, ἵνα κατόπιν ***(«νῦν δὲ»)*** ὀνομασθῶσιν «***ἐξαρχία***» ὑποκειμένη βεβαίως τῷ Πατριάρχῃ ΚΠόλεως. Ἀλλὰ καὶ ἡ τοιαύτη ἐκκλησιαστικὴ περὶ τὰ Φάρσαλα μεταβολὴ δὲν διήρκεσε φαίνεται ἐπὶ πολύ. Ἔκ τινος ἐπιστολῆς τῶν ἐν Ἄρτῃ ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ ἀρχιεπισκόπου Βουλγαρίας Δημητρίου Χωματηνοῦ συνελθόντων ἀρχιερέων [1222] πρὸς τὸν Πατριάρχην ΚΠόλεως Γερμανὸν Β' [1222—1240], ἀπαιτούντων ὅπως οὗτος ἀναγνωρίσῃ τὰς γενομένας ἤδη χειροτονίας ***ἀρχιεπισκόπων*** Κερκύρας, Λευκάδος καὶ ***Φαρσάλων*** (20), ἐπιμαρτυρεῖται τὸ ***ἀρχιεπισκοπικὸν*** καὶ πάλιν ἀξίωμα τῶν Φαρσάλων κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην. Τὸ αὐτὸ βεβαιοῖ καὶ ἡ «***ἔκθεσις***» Ἀνδρονίκου τοῦ Παλαιολόγου τοῦ Γέροντος [1282—1328] «ὅπως νῦν ἔχουσι τάξεως αἱ ὑποκείμεναι μητροπόλεις τῷ Πατριαρχικῷ θρόνῳ ΚΠόλεως», μετὰ ταύτης ὅμως τῆς σπουδαίας πληροφορίας ὅτι τὰ Φάρσαλα προεβιβάσθησαν εἰς ***μητρόπολιν,*** 73ην ἢ 74ην ἐπὶ 109 μητροπόλεων τοῦ Πατριαρχείου ΚΠόλεως (21),

---

ἢ ἡ ἐπισκοπὴ Φαρσάλου, καίπερ προβιβασθεῖσα εἰς ἀρχιεπισκοπήν, δὲν διέκοψεν ὅμως καὶ πάντα, κατά τινα τρόπον, δεσμὸν ἐκκλησιαστικῆς ἐξαρτήσεως πρὸς τὴν μητρόπολιν Λαρίσσης, ἤ, καὶ τρίτον, ἐξ ὑπολειμμάτων τῆς ἀρχιερατικῆς περιφερείας Φερσάλων συνεκροτήθη καὶ ἐπισκοπὴ Φ. ὑπὸ τὴν μητρόπολιν Λαρίσσης, παρὰ τὴν ἀρχιεπισκοπὴν Φ. τεθεῖσαν ὑπὸ τὸ Π. ΚΠόλεως; Ἡ δευτέρα καὶ ἡ τρίτη ἑρμηνεία ἴσως εὐοδοῦταί πως ἐφ' ὅσον μάλιστα τὸ αὐτὸ συναντῶμεν καὶ ἐν ταῖς ***ἀναγραφαῖς :*** ἐπὶ Μανουὴλ τοῦ Παλαιολόγου μετὰ τὸ 1170 [Parthey σ. 120] καὶ πρὸ τῆς τοῦ Ἰσαὰκ Ἀγγέλου [αὐτόθι σ. 217].

(17) Parthey ἔνθα ἀνωτέρω σ. 305.

(18) parthey ἔνθα ἀνωτέρω σ. 202.

(19) Parthey ἔνθα ἀνωτέρω σ. 260.

(20) ***Κ. Δελικάνη*** ἔνθα ἀνωτ. σ. 981 — ὅρα καὶ μελέτην σεβ. Παραμυθίας καὶ ἀνταπάντησιν σεβ. Θεσσαλ. ἐν ***Θεολογίᾳ*** τόμ. Η' σ. 80 σημ. 1 καὶ σ. 171.

(21) «ογ' ὁ Φαρσάλων· καὶ αὐτὰ ***ἀρχιεπισκοπὴ*** ὄντα, ἐτιμήθησαν [εἰς μητρόπολιν]». ***Ράλλη*** καὶ ***Ποτλῆ*** Ε' σ. 493. — Parth-y ἔνθα ἀνωτ. σ. 231. — Κατά τινας

ἵνα καὶ πάλιν ὑποβιβασθῶσιν εἰς ***ἐξαρχίαν*** τοῦ αὐτοῦ βεβαίως Πατριαρχείου ἐπὶ Ἀνδρονίκου βασιλέως τοῦ Γ΄ [1328—1341] καὶ πάλιν εἶτα ἐπ᾿ αὐτοῦ ἐπανέλθωσιν εἰς τὴν ***μητροπολιτικὴν*** ἀξίαν (22). Ἡ τελευταία δὲ πραγματεία — «περὶ τῆς τάξεως τῶν θρόνων τῶν μητροπολιτῶν καὶ τίνες αὐτῶν λέγονται ἔξαρχοι καὶ ὑπέρτιμοι, τίνες δὲ ὑπέρτιμοι μόνον» — ἡ ἀποτελοῦσα συνέχειαν τῆς ἐπὶ Ἀνδρονίκου τοῦ Γ΄, δὲν ἀναφέρει μὲν ὀνομαστὶ τὴν μητρόπολιν Φαρσάλων, ἐξυπονοεῖ ὅμως πάντως καὶ αὐτὴν μεταξὺ τῶν ἐχουσῶν μητροπολίτας τιτλοφορουμένους ὄχι «ὑπερτίμους καὶ ἐξάρχους», ἀλλ᾿ ἁπλῶς «ὑπερτίμους» (23).

Ἀλλὰ καὶ πάλιν εὑρισκόμεθα πρὸ μεταβολῆς τῆς ἐκκλησιαστικῆς θέσεως τῶν Φαρσάλων. Ὁ παρακολουθῶν τὴν ἱστορίαν τοῦ ιδ΄ αἰῶνος θὰ συναντήσῃ ἐπιδρομὰς καὶ κατακτήσεις ἐν Θεσσαλίᾳ, ὥστε νὰ δικαιολογῆται καὶ πᾶσα ἐκκλησιαστικὴ ἀνωμαλία τῶν μερῶν ἐκείνων ὡς ἐπακολούθημα τῆς πολιτικῆς τοιαύτης. Ἡ εἰσβολὴ καὶ ἐγκατάστασις ἐν Θεσσαλίᾳ τῶν Καταλανῶν [ἤδη ἀπὸ τοῦ 1309] καὶ τῶν Ἀλβανῶν [ὀλίγον ἀργότερον] καὶ ἡ ἐπακολουθήσασα [ἀπὸ τοῦ 1349] κατάκτησις τῆς Θεσσαλίας ὑπὸ τῶν Σέρβων ἐπήνεγκον πρὸς τῇ πολιτικῇ καὶ ἐκκλησιαστικὴν ἀναστάτωσιν διὰ τῆς ἀποσπάσεως τῶν πρὸς τὸ Πατριαρχεῖον ΚΠόλεως ὑποκειμένων μητροπόλεων καὶ ἐπαρχιῶν τῶν μερῶν ἐκείνων καὶ τῆς ὑπαγωγῆς αὐτῶν ὑπὸ τὴν νεωστὶ ἱδρυθεῖσαν αὐτοκέφαλον Σερβικὴν ἐκκλησίαν. Ἐπῆλθε φυσικῶς σχίσμα μὴ διαρκέσαν εὐτυχῶς ἐπὶ πολύ. Διότι κατόπιν σχετικῆς ἐνεργείας τοῦ Δεσπότου τῆς Σερβίας Ἰωάννου Οὐγγλέση, ὁ Πατριάρχης ΚΠόλεως Φιλόθεος [τὸ β΄ 1364—1376] καταλύσας τὸ σχίσμα ἥνωσε καὶ αὖθις διὰ σιγγιλιώδους αὐτοῦ γράμματος [κατὰ Μάϊον τοῦ 1371] τὰς ἁρπαγείσας μητροπόλεις καὶ ἐπαρχίας τῇ Μητρὶ Ἐκκλησίᾳ. Εἰδικῶς δὲ προκειμένου περὶ Θεσσαλίας, ἐξ ἀφορμῆς αἰτήσεως τοῦ κανονικῶς ἐγκατασταθέντος ἐν Λαρίσσῃ μητροπολίτου, ἀνακοινωσαμένου

ἄλλας γραφὰς φέρεται : «τὰ Φάρσαλα ἀρχιεπισκοπὴ ὄντα εἰς οδ΄ προεβιβάσθησαν θρόνον». ***Ράλλη*** Ε΄ 493 σημ. 4. — Parthey σελ. 231 σημ. — H. Gelzer ungedruckte κλπ. ὡς ἀνωτ. σελ. 599.— Ὑπάρχει καὶ μετονομασία τῶν Φαρσάλων : «Φθία, ἡ Φαρσαλία».—***Ράλλη*** καὶ ***Ποτλῆ*** σ. 496. —Parthey σ. 313.

(22) Ἡ «***νέα ἔκθεσις***» Ἀνδρονίκου τοῦ Γ΄, «ὅστις τὰς τοῦ ΚΠόλεως μητροπόλεις ἄλλας μὲν μικρὸν ἀνεβίβασεν, ἄλλας δὲ πάλιν εἰς μικροτέρας τῶν θρόνων κατεβίβασεν», ἀναφέρει : «οδ΄ τὰ Φάρσαλα ἀπὸ ἀρχιεπισκοπῆς ἐτιμήθη εἰς θρόνον οδ΄, ***νῦν δέ ἐστι ἐξαρχία***» [Parthey ἔνθα ἀνωτ. σ. 241].—Ἔκθεσις τοῦ εὐσεβοῦς βασιλέως Ἀνδρονίκου, τρίτου τῶν Παλαιολόγων. Τάξις προκαθεδρίας μητροπολιτῶν τελούντων ὑπὸ τὸν ἀποστολικὸν θρόνον ΚΠόλεως. Μεταξὺ τῶν 110 μητροπολιτῶν ἀναφέρεται 61ος «***ὁ Φαρσάλων***». [H. Gelzer ἔνθα ἀνωτ. σ. 608].

(23) ***Ράλλη*** καὶ ***Ποτλῆ*** ἔνθα ἀνωτ. Ε΄ σ. 500.

ὅτι πολλαὶ ἀρχῆθεν τῇ μητροπόλει αὐτοῦ ὑπαγόμεναι ἐπισκοπαί, ἐσχάτως δὲ πολιτικῶς ὑπαχθεῖσαι ὑπὸ διάφορα βάρβαρα καὶ ἀλλόφυλα ἔθνη [Καταλανοὺς καὶ 'Αλβανοὺς], ἐστεροῦντο ἀπὸ πολλοῦ χρόνου τῆς δεούσης ἀρχιερατικῆς προστασίας καὶ τοῦ ἐντεῦθεν ἁγιασμοῦ αὐτῶν, ὁ αὐτὸς Πατριάρχης [κατὰ 7βριον 1371] ἀπέλυσε σιγγιλιῶδες γράμμα παρακελευόμενος καὶ καθορίζων, ὅπως αἱ ἐπισκοπαὶ Λαρίσσης — 16 τὸν ἀριθμὸν καὶ μεταξὺ αὐτῶν 2α, ἡ τῶν Φαρσάλων — ὦσιν ὑποτεταγμέναι τῷ μητροπολίτῃ Λαρίσσης ἔχοντι τὴν ἄδειαν ἵνα διενεργῇ ἅπαντα τὰ κεκανονισμένα ἐκκλησιαστικὰ αὐτοῦ δικαιώματα (24).

Ὥστε τὰ Φάρσαλα ἀπολέσαντα οὕτως ἢ ἄλλως κατὰ τὸν ιδ΄ αἰῶνα τὴν ***μητροπολιτικὴν*** αὐτῶν ἀξίαν ὑπεβιβάσθησαν καὶ αὖθις εἰς ***ἐπισκοπὴν*** ὑπὸ τὴν μητρόπολιν Λαρίσσης, ὡς καὶ πρότερον. Ἐὰν τὴν ἐπισκοπικὴν ταύτην θέσιν διετήρησαν ἐπὶ πολὺ ἢ καὶ ἀπώλεσαν διὰ τοῦ χρόνου καὶ πότε καὶ διατί, τοῦτο ἀγνοοῦμεν. Πάντως ὅμως τὰ Φάρσαλα πρὸ τοῦ ιη΄ αἰῶνος ὑπῆρξαν ἐκ νέου ***πατριαρχικὴ ἐξαρχία***, τοῦτο δὲ συνάγεται ἐκ τοῦ δημοσιευομένου κατωτέρω Σιγγιλίου, ἐπιβεβαιοῦντος τὴν εἰς τὴν ἀρχιεπισκοπὴν Φερσάλων προσάρτησιν τεσσάρων χωρίων καὶ τσιφλικίων [Σεμεκλῆ, Χαδζῆ ὀμπασή, Σαρὶ-καγιὰ καὶ Μπάμπασι], ὡς ἀνέκαθεν ἀνηκόντων αὐτῇ, «***ἔτι ἐξ ὅτου περ καιροῦ διετέλει αὕτη ἐξαρχία***». Δὲν πρόκειται δὲ ἀναμφιβόλως ἐνταῦθα περὶ προγενεστέρας ἐξαρχικῆς ἰδιότητος τῶν Φαρσάλων — ἣν εἶχον δηλ. κατὰ τὰ μέσα τοῦ ιδ΄ αἰῶνος — ἀλλὰ περὶ μεταγενεστέρας τοιαύτης, ἣν ἀπέκτησαν πολὺ ἀργότερον, πάντως μετὰ τὴν ἐπὶ τῶν μερῶν ἐκείνων τουρκικὴν κυριαρχίαν, ὡς φαίνεται καὶ ἐκ τῶν τουρκικῶν ὀνομάτων τῶν ἐν λόγῳ χωρίων καὶ τσιφλικίων (25). Ἀπὸ τοῦ ιη΄ ὅμως αἰῶνος — ἴσως δὲ ὀλίγον καὶ πρὸ αὐτοῦ — τὰ Φάρσαλα προβάλλουσιν ὡς ***ἀρχιεπισκοπή***. Πρώτην περὶ τούτου μαρτυρίαν θέλομεν νὰ διΐδωμεν ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ «***πρῴην Φερσάλων κὺρ Φιλοθέου***», συνυποψηφίου τεθέντος διὰ τὴν χηρεύουσαν μητρόπολιν Οὐγγροβλαχίας [τῷ

---

(24) ***Κ. Δελικάνη***, Πατριαρχ. ἔγγραφα τόμ. Γ′ σ. 768—774. 926—928. — Ἡ Θεσσαλία κατὰ τὸν μεσαίωνα, ὑπὸ ***Α. Ἀδαμαντίου*** ἐν Μ. Ἑλλην. Ἐγκυκλ. τόμ. ΙΒ′ σελ. 599—601. — Χριστιανικαὶ ἀλήθειαι ὑπὸ ***Τάσου Δ. Νερούτσου*** ἐν Δελτίῳ τῆς ἱστορ. καὶ ἐθνολ. εταιρείας τῆς Ἑλλάδος τόμ. Δ′ Ἀθῆναι 1892 σελ. 174 – 5. 200—203. — **Fr. Miklosich et I. Müller. Acta Patriarch. Constantinop.** τόμ. Α′, σ. 587.— ***Μ. Γεδεὼν*** Πατριαρχικοὶ Πίνακες σ. 435.

(25) ***Ἀναγραφὴ*** τῶν ἐπαρχιῶν τοῦ Π/χείου ΚΠ. γενομένη μετὰ τὴν ἅλωσιν ἀλλὰ διαπιστοῦσα τὴν διάταξιν αὐτῶν κατὰ τὸν ιε΄ αἰῶνα, οὐδὲν ἀναφέρει περὶ Φαρσάλων οὔτε ὡς περὶ ἀρχιεπισκοπῆς, οὔτε ὡς περὶ μιᾶς τῶν 10 ἐπισκοπῶν τῆς Λαρίσσης. [**H. Gelzer, ungedruckte** κλπ. ὡς ἀνωτέρω σελ. 628 καὶ ἑξ.] Τὸ αὐτὸ παρατηροῦμεν καὶ ἐν τῇ ***ἀναγραφῇ*** τῇ δημοσιευθείσῃ ὑπὸ τοῦ Α. Κεραμέως [ἐν τῷ

1702] καὶ τὸν ὁποῖον ἡμεῖς παραδεχόμεθα ὄχι ἐπίσκοπον ὑποκείμενον π. χ. ποτὲ τῷ Λαρίσσης, ἀλλ' ἀρχιεπίσκοπον, ποτὲ ἐν ἐνεργείᾳ καὶ νῦν πρώην, ὑποκείμενον δὲ τῷ Πατριάρχῃ ΚΠόλεως (26). Ἄλλην ἀσφαλῆ μαρτυρίαν ἔχομεν τὸν ***ἀρχιεπίσκοπον Φαρσάλων Μιχαήλ»*** [κατὰ τὸ 1721], μνημονευόμενον ὑπὸ τοῦ Le Quien (27) καὶ ἀπὸ τοῦ 1727 σειρὰν ὅλην ἀρχιεπισκόπων Φαρσάλων,—περὶ ὧν κατωτέρω ὁ λόγος—χωρὶς νὰ παραλείψωμεν καὶ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Πατριάρχου Ἱεροσολύμων Χρυσάνθου, ἀριθμοῦντος μεταξὺ τῶν ὑποκειμένων τῷ ΚΠόλεως 21 ἀρχιεπισκόπων 19ον τὸν Φαρσάλων, προσωνυμούμενον μάλιστα διὰ τοῦ τίτλου τοῦ: «θεοφιλεστάτου» καὶ οὐχὶ «ἱερωτάτου» (28).

***

Διεξελθόντες ἐν ὀλίγοις τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἱστορίαν τῶν Φαρσάλων ἐλαχίστους μέχρι τέλους τοῦ ιη´ αἰῶνος συνηντήσαμεν ἱεράρχας αὐτῶν ὅσους δηλ. ἀριθμοῦσιν οἱ σεβ. ἀδελφοὶ Θεσσαλιώτιδος καὶ Παραμυθίας, τέσσαρας τὸν ἀριθμὸν [ἐξαιρουμένου τοῦ Περρεβίου, δι' οὓς ἀνεφέρομεν λόγους] καὶ δὴ δύο ὀνομαστὶ [τὸν ***Στέφανον*** τῷ 879 καὶ τὸν ***Πέτρον*** συνυπογράφοντα τὴν περὶ πατριαρχικῶν σταυροπηγίων συνοδικὴν διάγνωσιν τοῦ Πατριάρχου Γεωργίου τοῦ Ξιφιλίνου, γενομένην τῇ 27 Νοεμβρίου, ἡμέρᾳ Τετάρτῃ, ἰνδ. ι´ τῷ 1192] καὶ δύο ἀνωνύμους [ἕνα ἐπὶ Πατριάρχου Νικολάου τοῦ Μυστικοῦ καὶ ἕτερον τῷ 1222] (29). Ἀπὸ δὲ τοῦ ιη´ αἰῶνος, πλὴν τοῦ ***Φιλοθέου*** καὶ τοῦ ***Μιχαήλ,*** ἔχομεν ἀδιάκοπον σειρὰν ἀρχιερατικῶν προσώπων, τῶν ὁποίων τὰ σχετικὰ ***ὑπομνή-***

Δελτίῳ τῆς ἱστορ. καὶ ἐθνολ. κλπ. τόμ. Γ' σ. 468] ὑπὸ τὸν τίτλον «τακτικὸν τῶν ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν τῆς Ἀνατολῆς καὶ κατάλογος ἀρχιερέων ἀκμασάντων ἐν αὐταῖς μεταξὺ τοῦ ιζ´ καὶ ιη' αἰῶνος» ὡς καὶ ἐν τῷ ὑφ' ἡμῶν δημοσιευθέντι «καταλόγῳ τῶν ἐπαρχιῶν τοῦ Π. ΚΠόλεως κατὰ τὸν ιζ' αἰῶνα» [***'Ορθοδοξία*** ἔτος Γ' (1928) σ. 231 καὶ ἑξ.]. Ἡ σιωπὴ αὕτη ἐννοεῖται κατ' οὐδὲν ἀποκλείει τὴν ὕπαρξιν τῶν Φαρσάλων ὡς *πατριαρχικῆς ἐξαρχίας.*—Λελανθασμένως ὁ Μ. Γεδεὼν σημειοῖ ἀντὶ ἀρχ/πῆς Φερσάλων, ἀρχ/πὴν Φαναρίου καὶ Νεοχωρίου ἐν Πατριαρχ. Πίναξι σελ. 658.

(26) ***Κ. Δελικάνη*** ἔνθα ἀνωτέρω Γ' σ. 424.

(27) **Le Quien** ἔνθα ἀνωτέρω Β' σ. 116.

(28) ***Χρυσάνθου*** Ἱεροσολύμων Συνταγμάτιον. Ἐνετία 1778 σ. 74.

(29) Ὅρα σημ. 12 καὶ 20.—Byzantinische Zeitschrift von K. Krumbacher. Leipzig. 1902 σ. 75.—*Θεολογία* τόμ. Ζ' [1929] σ. 242. τόμ. Η' [1930] σ. 79. 80. 83. 170. 171.

ματα ἐκλογῆς σώζονται ἐν τοῖς Πατριαρχικοῖς Κώδιξι ἔχοντα ἐν περιλήψει ὡς ἑξῆς :

Ἰακώβου (30)	θανόντος ἐξελέγη [21 Ἀπριλίου 1744] ὁ ἱερομόναχος ***Δωρόθεος***, χρηματίσας διάκονος τοῦ Πατριάρχου ΚΠόλεως Παϊσίου [τὸ γ΄ 1744—48] (31).
Δωροθέου	γενομένου Μ. Βερροίας ἐξελέγη [Ἰούλιος 1763] ὁ ἱερομ. ***Νικόδημος***, ἀρχιμανδρίτης τῆς Μεγ. Ἐκκλησίας (32).
Νικοδήμου	θανόντος ἐξελέγη [Ἰανουάριος 1785] ὁ ἱερομ. ***Νεόφυτος*** (33).
Νεοφύτου	γενομένου ἀρχιεπισκόπου Τήνου ἐξελέγη [Ἰούλιος 1797] ὁ ἀρχιεπίσκοπος πρ. Τήνου ***Μακάριος*** (34).
Μακαρίου	καθαιρεθέντος ἐξελέγη [Μάϊος 1800] ὁ πατριαρχικὸς ἐφημέριος ἱερομ. ***Παρθένιος*** (35).

(30) Ἀγνοοῦμεν πότε ἐξελέγη ὁ ***Ἰάκωβος***. Φέρεται ὅμως συνυπογράφων τὴν καθαίρεσιν Ἱερεμίου Γ΄ κατὰ Δ/βριον 1727. [***Α. Κεραμέως***, Ἱεροσολυμιτ. Βιβλιοθήκη τόμ. Δ΄ 382]. Ὅρα καὶ ὑπογραφὴν αὐτοῦ εἰς μεταγενεστέρας Πατριαρχικὰς καὶ Συνοδικὰς πράξεις : κατ' Ἀπρίλιον 1730 — Μάϊον καὶ Ἰούνιον 1735 — Μάϊον 1739. [***Α. Κεραμέως*** ἔνθα ἀνωτέρω τόμ. Α΄ σ. 208. 217.—***τοῦ αὐτοῦ***, Ἀνάλεκτα Ἱεροσολ. σταχυολογίας τόμ. Β΄ σ. 397.—***Κ. Δελικάνη*** ἔνθα ἀνωτ. Γ΄ σελ. 918. — ***Θεολογία*** τόμ. Ζ΄ σ. 248.

(31) ***Κώδ.*** Πατριαρχικοῦ Ἀρχειοφυλακείου Δ΄ σ. 76.—Ὁ ***Δωρόθεος*** συνυπογράφει Π. καὶ Σ. πράξεις : κατὰ Φεβρ. τοῦ 1749 — κατὰ Φεβρ., 7/βριον καὶ 8/βριον 1759—Ἰούνιον, 8/βριον καὶ Δ/βριον 1760. Μάρτιον, Αὔγ. 8/βριον, 9/βριον 10/βριον 1761.—Ἰανουάριον, Φεβρ, Μάϊον, Ἰούνιον, Ἰούλιον 1762 καὶ Αὔγ. 1763, ὅπερ σημαίνει ὅτι συχνάκις δι᾿ ἕνα ἢ ἄλλον λόγον παρεπιδήμει κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη τῆς ἐν Φαρσάλοις ἀρχιερατείας αὐτοῦ ἐν ΚΠόλει, μετέχων τῶν συνοδικῶν συνεδριάσεων, μέχρις οὗ κατὰ Ἰούνιον 1763 ἐξελέγη Μητροπολίτης Βερροίας. [Κώδ. Π. Ἀρχειοφ. Ε΄ 89. 90. 148. 156. 163. 167. 168. 170. 174. 175. 177. 181. 182. 184. 185. 196. 198. 199. 200. 203. 207. 210. 213. 216. 218. 222. 224. 226. ΙΒ΄ 234 καὶ ΣΤ΄ σ. 54.— ***Κ. Δελικάνη*** ὡς ἀνωτ. Γ΄ 887. 891. — ***Μ. Γεδεὼν*** Κανον. Διατάξεις. ΚΠολις. 1889 τόμ. Β΄ 463.— ***Θεολογία*** Η΄ [1930] σ. 84. — Ἐκκλ. Ἀλήθ. Β΄ 223. ΙΘ΄ 424 Κ΄ 436. ΚΓ΄ 524.

(32) Κώδ. Π. Ἀρχ. ΣΤ΄ σ. 55.—Ὁ ***Νικόδημος*** ὑπογράφει εἰς Π. καὶ Σ. πράξεις : κατὰ Ἰούνιον 1764, Ἰούλιον καὶ Σ/βριον 1766, 1768, 1770. [Κώδ. Π. Ἀρχ. Ε΄ σ. 260. 318. 321].—***Θεολογία*** τόμ. Ζ΄ 248. Η΄ σ. 84. 173.

(33) Κώδ. Π. Ἀρχ. Ζ΄ 184.—Ἐξελέγη ἀρχ/πος Τήνου κατὰ Ἰούλιον 1797 [κώδ. Θ΄ 111], ἀποθανὼν ὡς τοιοῦτος.—Ἐκκλ. Ἀλήθ. Β΄ 278.

(34) Κώδ. Π. Ἀρχ. Θ΄ 113. — Μετὰ τὴν καθαίρεσιν αὐτοῦ [1800] ἔζησεν ἐπὶ πολὺ ὡς πρώην Φερσάλων. Ὑπάρχει ἐξοφλητήριον αὐτοῦ λαβόντος ἑπτὰ πουγγία παρὰ τοῦ Φερσάλων Παρθενίου, ἀπὸ 17 Ν/βρίου 1812. [Κώδ. ΙΒ΄ 146].

(35) Κώδ. Π. Ἀρχ. Θ΄ σ. 157. — Ὁ ***Παρθένιος*** ὑπογράφει εἰς Π. καὶ Σ. πρά-

Παρθενίου παραιτηθέντος ἐξελέγη [Ἰούλιος 1814] ὁ ἐπίσκοπος Ἀριστείας ***Δαμασκηνός*** (36).

* * *

α'] Πατριαρχικὸν καὶ Συνοδικὸν Γράμμα

[Κώδ. Π. Ἀρχ. Ε' σ. 257 - 8].

† *ΣΑΜΟΥΗΛ ἐλέῳ Θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως Νέας Ρώμης καὶ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης.*

Τὰ ἀνέκαθεν δίκαια ἑκάστης ἐπαρχίας, ὅσα ἔφθασαν τὴν ἀρχὴν προσηλωθῆναι καὶ ὑπὸ τὴν ἀρχιερατικὴν ἐπίσκεψιν τετάχθαι τῇ ᾗ προσεκληρώθησαν ἐπαρχίᾳ, ἀμετακίνητα εἶναι διόλου ὀφείλουσι καὶ ἀναφαίρετα ἀπὸ τῶν ὧν ἐξ ἀρχῆς προσεκληρώθησαν ἐπαρχιῶν· κἄν ποτε κατά τινα τυχηρὰν τοῦ καιροῦ περίστασιν φθάσωσιν ἀπερισκέπτως μετενεχθῆναι εἰς ἄλλην τινὰ ἐπαρχίαν καὶ ἔξω τοῦ δικαίου λόγου κατασχεθῆναι, ἐξετάσεως καὶ ἐρεύνης περὶ αὐτῶν γενομένης ἀνακαλοῦνται εὐλόγως καὶ δικαίως εἰς τὴν προτέραν αὐτῶν τάξιν τε καὶ κατάστασιν καὶ διορθοῦται ἐκκλησιαστικῶς ἡ φθάσασα ὁπωσοῦν ἀδικία γενέσθαι. Ἐπειδὴ τοιγαροῦν καὶ τανῦν προσεκομίσθη καὶ ἐνεφανίσθη ἡμῖν ἀναφορὰ κοινή, ἐνυπόγραφος καὶ ἐμμάρτυρος, ἀπεσταλμένη ἀπὸ τῆς κοινότητος τῶν χριστιανῶν τῆς ἁγιωτάτης ἀρχιεπισκοπῆς Φερσάλων, διαλαμβάνουσα ὅτι τὰ τέσσαρα χωρία καὶ τσιφλίκια, δηλονότι τὸ Σημεκλῆ, τὸ Χαδζὶ ὀμπασή, τὸ Σαρί-καγιὰ καὶ τὸ Μπάμπασι ἄνωθεν καὶ ἐξ ἀρχῆς διετέλουν ὑποκείμενα τῇ ἀρχιεπισκοπῇ ταύτῃ Φερσάλων, ἔτι ἐξ ὅτου περ καιροῦ διετέλει αὕτη ἐξαρχία, καὶ ἐπισκεπτόμενα ἀρχιερατικῶς ὑπὸ τῶν ἐν αὐτῇ ἀρχιερατευόντων κατὰ καιροὺς ἀρχιεπισκόπων Φερσάλων· πλὴν διὰ τὸ μὴ ἔχειν ἐκκλησίαν ἐπὶ τῷ ἐκκλησιάζεσθαι τοὺς ἐν αὐτοῖς χριστιανοὺς καὶ διὰ τὸ εἶναι πλησιόχωρα μετὰ τῶν τσιφλικίων τῆς μητροπόλεως Λαρίσσης, ἠναγκάζοντο οἱ χριστιανοὶ ἀπιέναι καὶ ἐκκλησιάζεσθαι εἰς τὰς τῆς μητροπόλεως ταύτης ἐκκλησίας, ὡς πλησιοχώρους· οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ καθ' ὃν καιρὸν ὁ πρώην χρηματίσας Φερσάλων κὺρ Ἰάκωβος εἶχε τὴν ἐπαρχίαν αὐτήν, ἐκβιασθεὶς ἀναχωρῆσαι ἐκεῖθεν διά τινα ἐπισυμβᾶσαν αὐτῷ καταδρομὴν ἐκ μέρους τῶν ἐντοπίων ἐξουσιαστῶν, ἐλθεῖν τε καὶ διατρίψαι εἰς βασιλεύουσαν, ἱκανὸν καιρὸν τῶν εἰρημένων τεσσάρων χωρίων καὶ τσιφλικίων ἀνεπισκέπτων διαμεινάντων, καὶ τῶν χριστιανῶν ἐκκλησιαζομένων εἰς τὰ τσιφλίκια τῆς μητροπόλεως Λαρίσσης, κατὰ μικρὸν ἐκυριεύθησαν ὑπὸ τῆς μητροπόλεως ταύτης καὶ ὑστερήθη τούτων ἡ ἀρχιεπισκοπὴ Φερσάλων· τανῦν δὲ ἀρχιερατεύσαντος ἐν αὐτῇ τοῦ ἤδη

ξεις : κατὰ 7/βριον καὶ Ν βριον 1805.— Φεβρ. καὶ Ν/βριον 1806. — Ἰανουάριον καὶ Αὔγ. 1807.—Δ/βρ. 1811 καὶ Αὔγ. 1815. [Κώδ. ΙΑ' 12. 13 20. 52. 56. ΙΒ' 152. 164. — ***Θεολογία*** τόμ. Η' 85. 173. — ***Μ. Γεδεὼν*** Κανον. Διατάξεις ὡς ἀνωτέρω Β' 99. 106. 114. 121. 126]. Παρῃτήθη τῇ 1 Ἰουλίου 1814, τὸ δὲ σχετικὸν ἔγγραφον δημοσιεύεται κατωτέρω. —Ἐκκλ. Ἀλήθ. Β' 281. 765. ΙΘ' 195.

(36) Κώδ. Π. Ἀρχ Θ' 335.— Ὑπογράφει εἰς Π. καὶ Σ. πράξεις κατὰ Σ/βριον, Ὀ/βριον, Ν βριον καὶ Δ βριον 1820 καὶ κατὰ Ἰανουάριον καὶ Μάρτιον 1821 [Κώδ. Π. Ἀρχ. Θ' σ. 421—427. —***Θεολογία*** Η' 173].—Συνέχειαν περὶ τοῦ ***Δαμασκηνοῦ*** ὅρα ἐν τῷ γ' κεφαλαίῳ τῆς παρούσης μελέτης.

ἀρχιεπισκόπου Φερσάλων κὺρ Νικοδήμου, παρεκινήθη ἀγωγὴ παρὰ τῆς Θεοφιλίας αὐτοῦ ἐπὶ Συνόδου, ἐπιζητοῦντος ἀνακληθῆναι τὰ τέσσαρα αὐτὰ χωρία καὶ τσιφλίκια εἰς τὴν ἀρχιεπισκοπὴν αὐτοῦ, ὡς ἐξ ἀρχῆς διατελέσαντα εἰς αὐτὴν ὑποκείμενα, καὶ παραστήσαντος μάρτυρας ἐπὶ τοῖς λεγομένοις οὐ μόνον τοὺς ἐν τῇ ῥηθείσῃ ἀναφορᾷ ἱκανοὺς χριστιανοὺς ἐπαρχιώτας αὐτοῦ, ἱερωμένους καὶ λαϊκούς, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν πέριξ πλησιοχώρων ἀρχιερέων, τόν τε ἱερώτατον μητροπολίτην Βερροίας κὺρ Δωρόθεον, τὸν Φαναρίου καὶ Νεοχωρίου Θεόκλητον, τὸν πρώην Ραγοβισδζίου κὺρ... ...., ἔτι δὲ καὶ ἀπὸ τοῦ ἐπισκόπου Τρικάλου μαρτυρήσαντος περὶ τούτου εἰς τὸν σταλθέντα παρ' ἡμῶν ἔξαρχον εἰς τὰ ἐκεῖσε ἐφημέριον τοῦ καθ' ἡμᾶς πατριαρχικοῦ ναοῦ ἱερομόναχον κὺρ Ἄνθιμον, ἀκροασάμενον καὶ τὰς μαρτυρίας τῶν τσιφλικηνῶν χριστιανῶν καὶ δικαιολογουμένου ἐπὶ τούτῳ ὅτι ἡ κατεξουσίασις αὕτη εἰς τὰ ἐξ ἀρχῆς ἐνοριακὰ ταῦτα χωρία ἔφθασε γενέσθαι διὰ τὴν τότε στέρησιν τῶν ἐκκλησιῶν καὶ τὴν ἀνάγκην τῶν χριστιανῶν ἐπὶ τῷ ἀπιέναι εἰς τὰς ἐκκλησίας τῶν πέριξ τσιφλικίων τῆς μητροπόλεως Λαρίσσης. Τανῦν δὲ θείῳ ἐλέει ἀνεγερθεισῶν ἐκκλησιῶν ἰδίοις δαπανήμασι τῶν ἐν αὐτοῖς χριστιανῶν, ὑποχρέων εἰσέτι ὄντων καὶ βεβαρημένων ἀπὸ τῶν δαπανημάτων ἐκείνων ἐν τοῖς χωρίοις τούτοις καὶ τῆς ἀνάγκης ἐκείνης εἰς μέσον γενομένης ἐζήτησε δικαίως ἀποκατασταθῆναι τὸ ἀνέκαθεν δίκαιον τῆς ἐπαρχίας αὐτοῦ. Συνοδικῶς οὖν γυμνασθείσης τῆς ὑποθέσεως ταύτης ἐκρίθη καὶ ἀπεφάνθη ὅπως κατὰ τὴν ἀναφορὰν τῶν χριστιανῶν τῆς ἀρχ/πῆς ταύτης καὶ κατὰ τὰς γενομένας μαρτυρίας τῶν πέριξ ἀρχιερέων ἀποκατασταθῆναι αὐτὰ εἰς τὴν ἀρχιεπισκοπὴν Φερσάλων, καὶ ἀποσπασθῆναι ἀπὸ τῆς μ/λεως Λαρίσσης, ὡς ἀδίκως καὶ κατὰ τυχηρὰν περίστασιν, ὡς εἴρηται, ὑπ' αὐτῆς κεκυριευμένα παρὰ πάντα λόγον δίκαιον. Καὶ δὴ γράφοντες ἀποφαινόμεθα συνοδικῶς μετὰ τῶν περὶ ἡμᾶς ἱερωτάτων ἀρχιερέων καὶ ὑπερτίμων, τῶν ἐν ἁγίῳ πνεύματι ἀγαπητῶν ἡμῶν ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν, ἵνα τὰ εἰρημένα χωρία καὶ τσιφλίκια, τὸ Σεμεχλί, τὸ Χαδζὶ ὀμπασί, τὸ Σαρὶ καγιὰ καὶ τὸ Μπάμπασι ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ εἰς τὸ ἑξῆς ὑπάρχωσιν ὑπὸ τὴν ἀρχιερατικὴν προστασίαν καὶ ἐπίσκεψιν καὶ διοίκησιν τοῦ θεοφιλεστάτου ἀρχεπισκόπου Φερσάλων κὺρ Νικοδήμου, ὡς ἐνοριακὰ αὐτοῦ δίκαια ἄνωθεν καὶ ἐξ ἀρχῆς χρηματίσαντα καὶ αὐτὸς ἔχῃ καρποῦσθαι καὶ ἀπολαμβάνειν πάντα τὰ ἐξ αὐτοῦ ποριζόμενα ἀρχιερατικὰ εἰσοδήματα καὶ δικαιώματα, κανονικὰ καὶ συνοικέσια, ζητίαι καὶ πανηγύρεις καὶ εἴ τι ἄλλο ἐν αὐτοῖς σύνηθες, τοῦ ἱερωτάτου μητροπολίτου Λαρίσσης μηδεμίαν ἔχοντος μετοχὴν ἐν αὐτοῖς καὶ ἀπέχεσθαι ὀφείλοντος πάντῃ ἀπό τε τῶν χωρίων τούτων καὶ τῶν εἰσοδημάτων αὐτῶν. Καὶ εἰς τὴν περὶ τούτου ἔνδειξιν ἐγένετο καὶ τὸ παρὸν ἡμέτερον πατριαρχικὸν ἐπιβεβαιωτήριον συνοδικὸν γράμμα, καταστρωθὲν κἂν τῷ ἱερῷ κώδικι τῆς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας καὶ ἐδόθη τῷ ῥηθέντι ἀρχιεπισκόπῳ Φερσάλων καὶ συναδελφῷ ἡμῶν κὺρ Νικοδήμῳ.

͵αψξδ' Ἰουνίῳ ε' ἰνδ. ιϐ'.

† ***Σαμουὴλ*** κλπ. (ὡς ἀνωτέρω)

† ὁ Κυζίκου ***Γεράσιμος*** — † ὁ Νικομηδείας ***Νικηφόρος*** — † ὁ Χαλκηδόνος ***Ἰωαννίκιος*** — † ὁ Δέρκων ***Διονύσιος*** — † ὁ Προύσης ***Μελέτιος*** — † ὁ Ἀθηνῶν ***Βαρθολομαῖος*** — † ὁ Κρήτης ***Γεράσιμος*** — † ὁ Μιτυλήνης ***Ἄνθιμος*** — † ὁ Διδυμοτείχου ***Νεόφυτος*** — † ὁ Δρύστρας ***Κύριλλος*** — † ὁ Προικονήσου ***Ἀνανίας***.

β'] Παραίτησις τοῦ Φερσάλων Παρθενίου.

[Κώδ. Π. Ἀρχ. Θ' 334.—ὅρα καὶ σημ. 35]

Ἡ ταπεινότης ἡ ἐμὴ διὰ τῆς παρούσης οἰκειοθελοῦς καὶ ἀβιάστου ἐνσφραγίστου ἐμῆς παραιτήσεως δηλοποιεῖ ὅτι διὰ τὸ νὰ μὴν ἠμπόρουν ἐκ τοῦ γήρατος νὰ ποιμάνω πλέον τὰ λογικά μου πρόβατα τῆς ἄνωθεν κληρωθείσης μοι ἐπαρχίας καὶ νὰ διευθετῶ ἐκ τῆς συνεχούσης με ἀσθενείας καὶ παθημάτων καὶ νὰ ἀπέλθω πλέον διὰ τὸν νοσώδη τόπον αὐτῆς, προστρέχω εἰς τὴν κοινὴν μητέρα καὶ εὐεργέτιδα ἁγίαν τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαν, καὶ δίχα τῆς ἀποβολῆς κατ' ἐμὲ ἀρχιερωσύνης παραιτοῦμαι τῆς ἀρχιεπισκοπῆς ταύτης Φερσάλων καὶ παρακαλῶ ἐπιπόνως, ἀδελφικῶς τε καὶ ταπεινῶς αὐτήν, ὁποῦ νὰ ἐνδείξηται σπλάγχνα ἐλέους καὶ χειραγωγίας εἰς τὴν ἐμὴν ταπεινότητα, ὅτι ἐστάθην πρόθυμος καὶ ταπεινὸς τὸ κατὰ δύναμιν καὶ ὑπὲρ δύναμιν δοῦλος εἰς τὰς περιτυχούσας πατριαρχικὰς ὑποθέσεις καὶ ἐκκλησιαστικὰς ὑπουργίας καὶ ἐναγώνιος εἰς τὰ περιστατικὰ τῆς ἐπαρχίας μου. Ὅθεν εἰς ἔνδειξιν καὶ διηνεκῆ ἀσφάλειαν ἐγένετο καὶ ἡ παροῦσά μου ἐσφραγισμένη καὶ ἐνυπόγραφος παραίτησις τῆς ἁγιωτάτης ἀρχιεπισκοπῆς Φερσάλων καὶ ἐδόθη εἰς τὸν Παναγιώτατον ἡμῶν Δεσπότην καὶ εἰς τὴν περὶ αὐτὸν ἁγίαν καὶ ἱερὰν ὁμήγυριν τῶν ἁγίων Ἀρχιερέων.

͵αωιδ' Ἰουλίου α'.

† Ὁ Φερσάλων ***Παρθένιος*** βεβαιοῖ

Τ. Σ.

ΚΑΧΡΙΕ ΤΖΑΜΙ (Η ΜΟΝΗ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ)

Μετάφρασις
ἐκ τοῦ ἔργου «Constantinople»
τοῦ Charles Diehl. ὑπὸ † Λ. Δ.

Πλησίον τῆς Πύλης τῆς Ἀδριανουπόλεως εὑρίσκεται τὸ Καχριὲ τζαμί, ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ τῆς Χώρας, ἓν ἐκ τῶν θαυμασίων μνημείων τῶν Βυζαντινῶν. Ἐκτίσθη κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ ΙΒ' αἰῶνος, διεκοσμήθη δὲ εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ ΙΔ' αἰῶνος μὲ θαυμάσια μωσαϊκὰ τῇ φροντίδι τοῦ Μεγάλου Λογοθέτου Θεοδώρου τοῦ Μετοχίτου, ὑπουργοῦ τοῦ Αὐτοκράτορος Ἀνδρονίκου τοῦ Γ'. Ἔρχεται τελευταῖον ἐν τῇ χρονολογικῇ σειρᾷ τῶν ἔργων τῆς Βυζαντινῆς τέχνης, τῶν ὑφισταμένων ἐν Κωνσταντινουπόλει, καὶ εἶναι ἔργον ἐκ τῶν πλέον ἐξαιρέτων. Ἐν αὐτῷ ἀποκαλύπτεται τέχνη ἀνανεωμένη, τὴν ὁποίαν σχεδὸν δὲν ἠδύνατό τις νὰ ἀναμείνῃ. Ἡ τέχνη αὐτή, ὅταν πρὸ τεσσαρακονταετίας [ὁ Diehl γράφει τῷ 1924] ἀνεκάλυψαν τὰ μωσαϊκὰ ταῦτα, ἔφερεν εἰς τὸν νοῦν ἐνίων τὰ ἀριστουργήματα τὰ ὁποῖα ἐζωγράφισεν ὁ Giotto εἰς Arena τῆς Padoua.

Ἐπὶ τῶν τοίχων τοῦ διπλοῦ Νάρθηκος καὶ τῶν τοίχων ὡσαύτως τοῦ Ναοῦ εἶναι τοποθετημέναι ὡραῖαι ἐπενδύσεις ἐκ πολυχρώμων μαρμάρων,

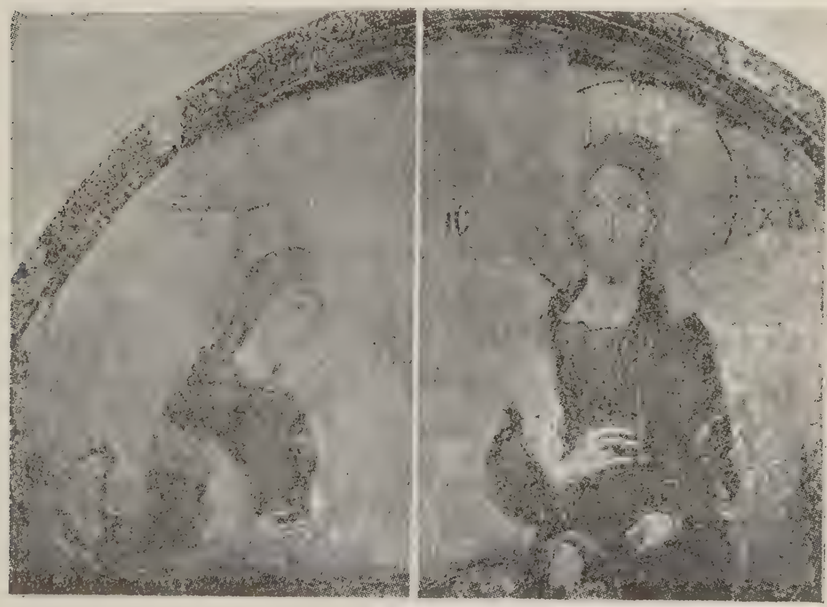
ἐστεφανωμένων μὲ λεπτὰ ἐγγεγλυμμένα πλαίσια. Ὑπεράνω τῶν πυλῶν ἐγείρονται ἀψῖδες μὲ τοιχώματα πεποικιλμένα μὲ ἐρυθρὸν καὶ λευκὸν μάρμαρον, ὡραῖαι ὡσαύτως ἀψῖδες ἐγγεγλυμμέναι πλουσίως, εἰργασμέναι μὲ χρυσὸν καὶ μὲ κυανοῦν. Κιονόκρανα ἰδιόρρυθμα, διακεκοσμημένα μὲ μορφὰς ἀγγέλων, ὑπερίπτανται ὑπεράνω τῶν κιόνων. Ἀλλά, πρὸ πάντων, ἐπὶ τῶν τοίχων τῶν δύο ναρθήκων, ἐπὶ τῆς κορυφῆς τῶν δύο θόλων, οἱ ὁποῖοι στεφανοῦσι τὸν ἐσωτερικὸν νάρθηκα, ἐξαιρετικὴ τύχη διετήρησεν ἀνέπαφον σχεδὸν θαυμασίαν σειρὰν μωσαϊκῶν. Ἂν καὶ ὑπέστησαν σοβαρῶς τὴν ἐπήρειαν τοῦ σεισμοῦ τοῦ 1894, ἐν τούτοις ἀποτελοῦσι σύνολον ἐκτάκτου ἐνδιαφέροντος καὶ χάριτος ἀπαραμίλλου.

Δύο σειραὶ ἐξεικονίσεων ἀποτελοῦσι τὸ οὐσιῶδες μέρος. Αἱ ἐν τῷ ἐξωτερικῷ νάρθηκι ἐξεικονίσεις εἶναι εἰλημμέναι ἀπὸ τὸν βίον τοῦ Χριστοῦ, αἱ δὲ ἐν τῷ ἐσωτερικῷ νάρθηκι ἀπὸ τὴν ζωὴν τῆς Παρθένου. Εἰς τοὺς δύο τούτους κύκλους τὰ μωσαϊκὰ τῶν θόλων ἀποτελοῦσιν εἶδος εἰσαγωγῆς. Εἰς τὸν ἕνα θόλον ἐμφανίζεται ὁ Χριστός, περιεστοιχισμένος ὑπὸ Πατριαρχῶν καὶ ἀντιπροσώπων τῶν δώδεκα φυλῶν τοῦ Ἰσραήλ. Εἰς δὲ τὸν ἕτερον θόλον προβάλλει ἡ Παρθένος ἐν κεντρικῷ ἐγκολπίῳ μεταξὺ τῶν εἰκόνων τῶν Βασιλέων τοῦ Ἰσραὴλ καὶ τῶν Προφητῶν. Οὕτω ἡ γενεαλογία τοῦ Χριστοῦ συνδέεται μὲ τὴν ὑπόμνησιν τῶν Προφητῶν, οἵτινες προκατήγγειλαν τὴν ἔλευσίν του. Αὗται ἀποτελοῦσιν οἱονεὶ πρόλογον εἰς τὴν ἀφήγησιν τοῦ ἐπιγείου βίου αὐτοῦ. Ὁμοίως οἱ δύο κύκλοι εὑρίσκουσιν ἔν τινι τρόπῳ τὸν ἐπίλογόν των, τὴν συγκεφαλαίωσίν των, εἰς τὰς δύο μεγάλας μορφάς, ἀληθινὰς εἰκόνας, αἱ ὁποῖαι ὑπεράνω τῶν πυλῶν παριστάνουσιν, ἐδῶ μὲν τὴν Παρθένον μεταξὺ δύο Ἀρχαγγέλων, ἐκεῖ δὲ τὸν Χριστὸν ἐν προτομῇ, καὶ ἀλλαχοῦ τὸν Σωτῆρα καθήμενον ἐπὶ Θρόνου, πρὸ τῶν ποδῶν τοῦ ὁποίου γονυπετεῖ ὁ ἱδρυτὴς τοῦ ναοῦ. Εἰς τὸν τοῖχον τοῦ δευτέρου νάρθηκος προβάλλει ἡ μεγάλη (colossale) σύνθεσις, μοναδικῆς ὡραιότητος, ἡ ὁποία παριστάνει τὴν Δέησιν καὶ ἑνώνει τὸν Χριστὸν μὲ τὴν Παναγίαν, ἥρωας τῶν δύο σειρῶν τῶν ἐξεικονίσεων. Παρατηρεῖ τις εὐκόλως δι' ὅλων τούτων—καὶ τὸ πρᾶγμα δὲν εἶναι ἄνευ σπουδαιότητος—τὴν ἐπὶ τοῦ μεγάλου διακοσμητικοῦ τούτου συνόλου κρατήσασαν ἑνότητα συλλήψεως. Τὸ σύνολον τοῦτο συμπληροῦται μὲ κομψὰς εἰκόνας ἁγίων, μεταξὺ τῶν ὁποίων πρέπει νὰ διακρίνωμεν τοὺς Ἀποστόλους Πέτρον καὶ Παῦλον ἑκατέρωθεν τῆς Βασιλικῆς Πύλης, ἡ ὁποία ἐκ τοῦ δευτέρου νάρθηκος ὁδηγεῖ εἰς τὸν Ναόν. Ἕτεραι εἰκόνες ἁγίων ἐν προτομῇ εἶναι ἐγγεγραμμέναι ἐν ἐγκολπίοις. Ἀλλ' ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἰδίᾳ εἶναι ἄξιον προσοχῆς εἶναι ἡ σειρὰ τῶν σκηνῶν αἱ ὁποῖαι ἐξαγγέλλουσι τὴν ζωὴν τῆς Παρθένου καὶ τὸν βίον τοῦ Χριστοῦ.

Εἶναι γνωστὸν ὁποίαν θέσιν ἐνωρὶς ἤδη κατέλαβεν ἐν τῇ Βυζαντινῇ Τέχνῃ

ἡ παράστασις ἐπεισοδίων τῆς ζωῆς τῆς Παρθένου. Ὁ ιδ' αἰὼν τὰ ἐπραγματεύθη μὲ ἰδιαιτέραν ἀρέσκειαν. Τὰ εὑρίσκει τις ὡσαύτως εἰς τὴν Μητρόπολιν καὶ εἰς τὴν Περίβλεπτον τοῦ Μιστρᾶ, εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Βατοπεδίου ἐν Ἄθῳ καὶ εἰς τὴν Σερβικὴν Ἐκκλησίαν τῆς Στουδενίτσης. Ἀλλά, μεταξὺ τῶν διαφόρων τούτων κύκλων, οἱ ὁποῖοι εἶναι τῆς αὐτῆς σχεδὸν χρονολογίας, ὁ κύκλος τοῦ Καχριὲ κατέχει εἰδικὴν θέσιν λόγῳ τῆς εὐρύτητος τῆς ἀναπτύξεως καὶ τῆς σκηνογραφικῆς νεωτεριστικότητος τοῦ ὕφους.

Δέκα ὀκτὼ συνθέσεις διηγοῦνται τὸν βίον τῆς Θεοτόκου. Ἡ ἐμφανιζο-

Η ΔΕΗΣΙΣ

Μωσαϊκὸν ἐν Καχριὲ Τζαμί.

Μεγαλειώδης σύνθεσις ὑπερόχου ὡραιότητος, θαῦμα ἐκφράσεως.

μένη ἐν αὐταῖς τέχνη δὲν ὁμοιάζει ποσῶς τὴν τέχνην τῶν μωσαϊκῶν τοῦ στ' αἰῶνος, καὶ ὀλιγώτερον ἔτι τὴν τέχνην τῶν μωσαϊκῶν τοῦ ια' αἰῶνος. Εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς προβάλλει τὸ ἑξῆς χαρακτηριστικόν : ἡ ἀναζήτησις τοὐτέστι τῆς ἐκφράσεως, τῆς ζωῆς, τῆς συγκινήσεως, τῶν σκηνογραφικῶν, οἰκείων καὶ τρυφερῶν λεπτομερειῶν. Πάντα ταῦτα ἀνυψώνουσι τὰ ἱερὰ ἐπεισόδια εἰς ἀληθινὰς σκηνάς. Τὸ τοιοῦτον καταφαίνεται ἐν τῇ Προσευχῇ τῆς Ἄννης. Ἡ νεαρὰ γυνὴ εἶναι ὀρθία εἰς τὸ μέσον ὡραίου καταφύτου κήπου, τὸν ὁποῖον ἀρδεύουσιν ἀναβλύζοντα ὕδατα καὶ φαιδρύνουσιν αὐτὸν ᾄσματα πτη-

νων· μικρά τις ὑπηρέτρια κάθηται πρὸς τὰ ἀριστερὰ καὶ παρίσταται οἰκεῖος μάρτυς τῆς θαυμαστῆς συνομιλίας. Τοῦτο προσδίδει εἰς τὴν σκηνὴν χαρακτῆρα ἀφελείας καὶ οἰκειότητος. Ἀλλαχοῦ, εἰς τὸ ἐπεισόδιον τῶν πρώτων βημάτων τῆς Παρθένου, ὡς ἐπίσης καὶ εἰς τὸ ἐπεισόδιον τῶν θωπειῶν τῆς Μαρίας, ἡ αὐτὴ παρατηρεῖται ἀναζήτησις τῆς τρυφερᾶς αἰσθηματικότητος καὶ οἰκειότητος. Πανταχοῦ δὲ ἀξιόλογος μεθοδικὴ κατάστρωσις τῆς συνθέσεως, σοφὸν καὶ ἁρμονικὸν σύνολον. Εἰς τὴν σκηνὴν τῆς διανομῆς τῆς πορφύρας, ἐν τῷ μέσῳ ὁμίλου ἱερέων καθημένων ἀριστερὰ καὶ ὁμίλου νεαρῶν γυναικῶν τοῦ Ἰσραήλ, ἡ Παρθένος, λεπτοφυής, κατέχει τὸ μέσον τῆς σκηνῆς, τῆς ὁποίας σχηματίζει κατὰ φυσικὸν λόγον τὸ κέντρον. Καὶ εἰς τὴν στάσιν τῶν προσώπων, ὡς ἐπίσης καὶ εἰς τὰς λεπτομερείας τῶν μορφῶν, ἐμφανίζεται τέχνη ἐξαιρετικὰ ἐκφραστικὴ καὶ ζωντανή.

[Ἕπεται συνέχεια]

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

ΕΙΣ ΤΟ ΚΑΤΑ ΙΩΑΝΝΗΝ ΑΓΙΟΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ

[Συνέχεια ἐκ τῆς σελίδος 242]

Στίχ. 35. Μνημονεύσας αὐτὸς μόνος ἐκ τῶν ἱ. Εὐαγγ. τῆς σκελοκοπίας, καὶ δὴ τῆς παραλείψεως αὐτῆς ἐπὶ τοῦ Ἰησοῦ καὶ τῆς νύξεως τῆς πλευρᾶς Αὐτοῦ, ἀφ' ἧς ἐξῆλθεν αἷμα καὶ ὕδωρ, διὰ τὴν πολλὴν σημασίαν αὐτῶν ὡς ἐκ τῆς ἐφαρμογῆς ἐπ' αὐτῶν χαρακτηριστικῶν τύπων καὶ προφητειῶν τῆς Π. Διαθήκης (στ. 36. 37), ἐφαρμογῆς δι' ἧς πιστοῦται κατὰ τρόπον μονιμώτερον καὶ ἀσφαλέστερον ὁ Μεσσιακὸς χαρακτὴρ τοῦ Ἰησοῦ, κρίνει ἀναγκαῖον ὁ ἱ. Εὐαγγ. Ἰωάννης, ὅπως ἐπιμείνῃ εἰς τὴν ἀνάδειξιν τῆς πραγματικότητος τῶν ἐν λόγῳ γεγονότων, προβαλλόμενος τὸ ἀπολύτως ἀληθὲς τῶν σχετικῶν δηλώσεων αὐτοῦ, αὐτόπτου μάρτυρος, καταθέτοντος ἄρα μαρτυρίαν ἀληθινήν, μαρτυρίαν τ. ἔ. ἀνταποκρινομένην τελείως πρὸς τὴν σημασίαν τῆς λέξεως καὶ ἔχοντος ἐπὶ τούτοις πλήρη συνείδησιν τῆς ἀληθείας τῶν καταθέσεων αὐτοῦ, μὴ πλάττοντος δηλ. Ὁ ἱ. Χρυσ. σχετικῶς σημειοῦται· «Καὶ ὁ ἑωρακὼς μεμαρτύρηκε, καὶ ἀληθής ἐστιν ἡ μαρτυρία αὐτοῦ τ. ἔ. οὐ παρ' ἑτέρων ἤκουσα, ἀλλ' αὐτὸς παρὼν εἶδον, καὶ ἀληθής ἐστιν ἡ μαρτυρία». Ἐφ' ᾧ προστίθησι· «Εἰκότως. Ὕβριν γὰρ γινομένην ἐξηγεῖται· οὐ μέγα τι καὶ θαυμαστὸν ἐξηγεῖ-

ται, ἵνα ὑποπτεύσῃς τὸν λόγον· ἀλλ' αὐτὸς τὰ τῶν αἱρετικῶν ἀσφαλιζόμενος στόματα, καὶ τὰ μέλλοντα προσφωνῶν μυστήρια, καὶ τὸν ἐναποκείμενον αὐτοῖς κατοπτεύων θησαυρόν, ἀκριβολογεῖται περὶ τοῦ συμβάντος». Ὁμ. Θεοφ. καὶ Ζιγ. Οὐκ ὀλίγοι Ἐξηγηταὶ τὴν ἐν τῷ στίχῳ τούτῳ ἐπίσημον διαβεβαίωσιν τοῦ ἱ. Εὐαγγελιστοῦ περὶ τῆς ἀληθείας τῆς μαρτυρίας αὐτοῦ περιορίζουσιν εἰς τὰ γεγονότα τῆς ἐκροῆς αἵματος καὶ ὕδατος ἐκ τῆς νυγείσης τοῦ Ἰησοῦ πλευρᾶς. Ἀλλ' ἐκ τοῦ τελικοῦ λόγου, καὶ ἐκ τῆς ἐπισυναπτομένης αἰτιολογίας (στ. 36) δῆλον, ὅτι αὕτη ἀναφέρεται μᾶλλον εἰς τὴν παράλειψιν τῆς σκελοκοπίας καὶ τὴν νύξιν τῆς πλευρᾶς, ἐφ' ὧν ἐφηρμόσθησαν αἱ σχετικαὶ Μεσσιακαὶ προφητεῖαι, αἱ τὴν εἰς Χριστὸν ὡς Μεσσίαν πίστιν ἐνισχύουσαι. **Ὁ ἑωρακὼς μεμαρτύρηκε.** Ὁμιλεῖ περὶ ἑαυτοῦ ὡς περὶ τρίτου, ἀποκρύπτων ἑαυτὸν κατὰ τὸ σύνηθες. **Ὁ ἑωρακώς.** Πρβλ. στ. 26. **Μεμαρτύρηκε.** Ὁ παρακ. (πρβλ. Α΄ 34) δηλοῖ τὸ σῳζόμενον ἐν τῷ ἀποτελέσματι. Ἡ ἐν λόγῳ μαρτυρία τοῦ Ἰωάννου πρόκειται ἀεὶ παροῦσα. Καὶ ἀληθής ἐστιν αὐτοῦ ἡ μαρτυρία. Προηγεῖται ὁ κατηγορηματικὸς προσδιορισμὸς πρὸς ἀνάδειξιν τῆς δι' αὐτοῦ ἐκφραζομένης ἐννοίας. **Κἀκεῖνος οἶδεν ὅτι ἀληθῆ λέγει.** Μαρτύρεται τὴν αὐτοσυνειδησίαν αὐτοῦ ὡς πρὸς τὴν ἀλήθειαν τῶν δηλώσεων αὐτοῦ. Ἐξηγηταί τινὲς ἐν τῷ ἐκεῖνος **(κἀκεῖνος)**, ἐμβλέπουσι τὸν Θεὸν ἢ μᾶλλον τὸν Χριστόν, ἀεὶ παρόντα πρὸ τῆς συνειδήσεως τῶν πιστῶν, καὶ εὐκόλως ἄρα νοούμενον, ἁρμοδιώτατον δέ, ὅπως βεβαιώσῃ τὴν ἀλήθειαν τῶν λεγομένων τοῦ ἱ. Εὐαγγ. **Ἵνα καὶ ὑμεῖς πιστεύσητε.** Συντακτικῶς ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ **λέγει.** Κατ' ἄλλους ἐκ τοῦ **μεμαρτύρηκε,** τῆς προτάσεως καὶ **ἀληθ.. λέγει** κειμένης παρενθετικῶς. **Πιστεύσητε.** Οἱ ἀναγνῶσται τοῦ ἱ. Εὐαγγ., πρὸς οὓς νοερῶς ἀποτείνεται. Αὐτὸς οὗτος ἐμπεδώσας τὴν πίστιν αὐτοῦ διὰ τῶν γεγονότων τούτων, πιστούντων ἐπὶ μᾶλλον τὸν Μεσσιακὸν τοῦ Ἰησοῦ χαρακτῆρα (πρβλ. στ. 36. 37) ἀνακοινοῦται ταῦτα τοῖς ἀναγνώσταις αὐτοῦ, ὅπως ἐποικοδομηθῶσι καὶ οὗτοι ἐν τῇ ἐν λόγῳ πίστει. Διὰ τὸ **πιστεύειν** ἐν τῇ σημασίᾳ ταύτῃ πρβλ. Α΄ 11.

Στίχ. 36. Διὰ τὴν αἰτιολογίαν τοῦ παρόντος στίχου ἔπιθι τὸν ἀνωτέρω. Ὡς πρὸς δὲ τὴν διὰ τῆς παραλείψεως τῆς σκελοκοπίας ἐπὶ τοῦ Ἰησοῦ πληρωθεῖσαν ἐπ' Αὐτοῦ Γραφικὴν ῥῆσιν, κατὰ τὴν ἐπικρατεστέραν γνώμην αἱ παρατιθέμεναι ὑπὸ τοῦ ἱ. Εὐαγγ. λέξεις **ὀστοῦν οὐ συντριβήσεται αὐτοῦ** ἀποδίδουσι τὴν διάταξιν τοῦ Μωσαϊκοῦ Νόμου (Ἐξ. 12 46. Ἀρ. Θ΄ 12) **ὀστοῦν οὐ συντρίψεται ἀπ' αὐτοῦ,** τὴν ἀφορῶσαν εἰς τὴν κατανάλωσιν τοῦ Πασχαλίου ἀμνοῦ, καθ' ἣν ἔδει ὅπως, ἐκ σεβασμοῦ, μὴ συντριβῇ ὀστοῦν αὐτοῦ, ὃν τρόπον ὅπως καὶ τὰ περισσεύματα αὐτοῦ παραδίδωνται τῷ πυρί. Κατὰ τὴν ἐκδοχὴν ἄρα ταύτην

πρόκειται περὶ τυπικῆς ἐφαρμογῆς, τοῦ Πασχαλίου ἀμνοῦ προτυποῦντος τὸν ἀμνὸν τῆς Καινῆς Διαθήκης, τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, τὸν ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τῶν ἀνθρώπων τυθέντα. Ὑπὲρ τῆς ἐκδοχῆς ταύτης πρὸς τῇ ἐν ἀρχῇ τοῦ Εὐαγγ. παρομοιώσει ὑπὸ τοῦ Βαπτιστοῦ τοῦ Χριστοῦ πρὸς **ἀμνόν, αἴροντα τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου** (Α΄ 29), καὶ πρὸς τῇ ἀξιοσημειώτῳ συμπτώσει τῆς σταυρώσεως Αὐτοῦ πρὸς τὴν θυσίαν τοῦ Πασχαλίου ἀμνοῦ, ἵστανται καὶ χωρία οἷα τὰ Α΄ Κορ. Ε΄ 7. Ἀλλ᾽ ἡ ἐπὶ τυπικῶν ἐφαρμογῶν ἀήθης φρασεολογία τοῦ ἱ. Εὐαγγ. **ἵνα ἡ Γραφὴ πληρωθῇ** (πρβλ. καὶ τὸν ἀμέσως κατωτέρω στ.), καὶ κατὰ τὴν ἐκδοχὴν ταύτην ἔλλειψις τῆς ἀντιθέσεως, ἥτις παρουσιάζει ἐν τῇ ἐπὶ τῶν ληστῶν ἐφαρμογῇ τῆς σκελοκοπίας, τἀνάπαλιν δὲ ἐπὶ τοῦ Χριστοῦ, οὐχὶ ἄνευ λόγου πείθει ἱκανοὺς Ἐξηγητάς, ὅπως ἐν ταῖς λέξεσι τοῦ ἱ. Εὐαγγελιστοῦ **ὀστοῦν οὐ συντριβήσεται αὐτοῦ** ἐνίδωσι μᾶλλον τὴν ψαλμικὴν ῥῆσιν (ΛΓ΄ 21) **Κύριος φυλάξει πάντα τὰ ὀστᾶ αὐτῶν, ἓν ἐξ αὐτῶν οὐ συντριβήσεται,** ἀναφερομένην εἰς τοὺς δικαιούχους τῆς Π. Διαθήκης, κατὰ δὲ τὴν Μεσσιακὴν ἐφαρμογὴν αὐτῆς: εἰς τὸν ἀληθῆ Μεσσίαν, τὸν Χριστόν. Ὁ ἱ. Χρυσ. σημειοῦται· «Εἰ καὶ περὶ τοῦ παρ᾽ Ἰουδαίοις ἀμνοῦ τοῦτο εἴρηται, ἀλλὰ διὰ τὴν ἀλήθειαν ὁ τύπος προέδραμε καὶ ἐπὶ τούτου μᾶλλον ἐξέβη». Ὁμ. Θεοφ. καὶ Ζιγ.

Στίχ. 37. Ὅτι αἱ λέξεις **καὶ πάλιν ἑτέρα γραφὴ λέγει** δέον νὰ ἑρμηνευθῶσιν ἐν τῇ σημασίᾳ ἵνα πληρωθῇ καὶ ἑτέρα γραφὴ λέγουσα, εὔδηλον. Ὅσον δ᾽ ἀφορᾷ εἰς τὴν Γραφικὴν ῥῆσιν, τὴν πληρωθεῖσαν διὰ τῆς νύξεως τῆς πλευρᾶς τοῦ Ἰησοῦ, αὕτη παραλαμβάνεται ἐκ προφητείας τοῦ Ζαχαρίου (ΙΒ΄ 10), ἐν ᾗ προλέγεται ἡ μετάνοια τῶν Ἰουδαίων διὰ τὴν ὀνειδιστικὴν καὶ περιφρονητικὴν πρὸς τὸν Ἰεχωβᾶ πολιτείαν αὐτῶν (κατὰ τοὺς Ἑβδομήκοντα **ἐπιβλέψονται πρός με ἀνθ᾽ ὧν κατωρχήσαντο καὶ κόψονται** κλπ.), ἢ διὰ τὴν ἐκκέντησιν Αὐτοῦ (κατὰ τὸ Ἑβραϊκόν, ᾧτινι καὶ ἀκολουθεῖ ἐνταῦθα ἐλευθέρως ὁ ἱ. Εὐαγγελιστή.). Πρβλ. Ἀπ. Α΄ 7. Τὴν θέσιν τοῦ Ἰεχωβᾶ κατὰ τὴν Μεσσιακὴν ἐκδοχὴν ἐπέχει ὁ Μεσσίας, ὁ Χριστός. Οἱ ἐκκεντήσαντες κατὰ τὴν προφητείαν εἶνε οἱ Ἰουδαῖοι, ἀλλ᾽ οὗτοι κατ᾽ οὐσίαν ἦσαν καὶ οἱ τὸν Χριστὸν οὐ μόνον σταυρώσαντες, ἀλλὰ καὶ τῇ λόγχῃ κεντήσαντες, ἅτε αὐτοὶ προκαλέσαντες τὰ ἀπὸ τοῦ 32ου στ. καὶ ἑξ γενόμενα. Ὁ ἱ. Εὐαγγ. ἐφιστᾷ προδήλως τὴν προσοχὴν εἰς τὴν ἔννοιαν, ἣν ἐκφράζει τὸ **ἐξεκέντησαν,** ἐφαρμοσθὲν ἐν τῇ προκειμένῃ περιπτώσει. Ἂν ἔχῃ ἐν νῷ καὶ τὴν διὰ τοῦ **ὄψονται** ἐκφραζομένην ἔννοιαν, τὴν ἔννοιαν τῆς μετανοίας, καίτοι καθ᾽ ἣν στιγμὴν ἔγραφε καὶ τοῦτο τῆς προφητείας ἔν τινι μέτρῳ εἶχε πληρωθῇ, δὲν δηλοῦται. **Ὄψονται εἰς ὃν ἐξεκέντησαν.** Θὰ ἀναλυθῇ εἰς: ὄψονται εἰς ἐκεῖνον, ὃν ἐξεκέντησαν. Ὁ Θεοδ. ἐφιστὰς τὴν προσοχὴν

εἰς τὸ **ὄψονται** γράφει· «Πληροῦται δὲ καὶ ἑτέρα προφητεία, ἡ λέγουσα **ὄψονται εἰς ὃν ἐξεκέντησαν.** Ὅτε γὰρ ἔρχεται κρῖναι, τότε ὄψονται Αὐτὸν ἐν σώματι κρείττονι καὶ θεοειδεστέρῳ καὶ γνωριοῦσιν οἱ ἐκκεντήσαντες καὶ κόψονται». Ὁμ. καὶ ὁ Ζιγ.

Στίχ. 38. Ὁ Ρωμαϊκὸς νόμος παρεῖχεν εἰς τοὺς αἰτουμένους τὰ σώματα τῶν εἰς θάνατον καταδικασθέντων. Συνῳδὰ τούτῳ καὶ ὁ ἐν λόγῳ Ἰωσὴφ ἀποτείνεται πρὸς Πιλάτον καὶ τυχὼν τῆς σχετικῆς ἀδείας προβαίνει εἰς ἀποκαθήλωσιν καὶ ταφὴν τοῦ Ἰησοῦ. Τὰς περὶ τοῦ προσώπου τοῦ Ἰωσὴφ λεπτομερείας τῶν ἄλλων ἱ. Εὐαγγ. (**ἄνθρωπος πλούσιος, ὃς καὶ αὐτὸς ἐμαθήτευσε τῷ Ἰησοῦ,** Μτθ. ΚΖ′ 57, **εὐσχήμων βουλευτής, ὃς καὶ αὐτὸς ἦν προσδεχόμενος τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ,** Μρκ. ΙΕ′ 43, βουλευτὴς ὑπάρχων καὶ ἀνὴρ **ἀγαθὸς καὶ δίκαιος,** Λουκ. ΚΓ′ 50), συμπληροῖ ὁ Ἰωάννης χαρακτηρίζων αὐτὸν ὡς μαθητὴν τοῦ Ἰησοῦ κεκρυμμένον δὲ διὰ τὸν φόβον τῶν Ἰουδαίων. Τὸν χαρακτῆρα αὐτοῦ τοῦτον βεβαιοῖ ἡ εὐσεβὴς πρᾶξις, εἰς ἣν προέβη. Καταγόμενος ἐκ τῆς πόλεως τῆς Ἰουδαίας (Λουκ. ΚΓ′ 51) Ἀριμαθαίας, εἶχεν οὗτος ἐγκατασταθῆ ἐν Ἱερουσαλήμ, ὡς δῆλον ἐκ τῆς παρ' αὐτὴν ἰδιοκτησίας (κήπου) αὐτοῦ καὶ τοῦ ἐν αὐτῇ διανοιχθέντος οἰκογενειακοῦ τάφου. Ὁ χαρακτηρισμὸς αὐτοῦ ὡς βουλευτοῦ ἀποδεικνύει αὐτὸν ὄντα μέλος τοῦ Μ. Συνεδρίου. **Κεκρυμμένος.** Πρβλ. ΙΒ′ 42 κ. ἑ. Τὸ τραγικὸν τέλος τοῦ Ἰησοῦ ἐνέβαλεν αὐτῷ τὸ ἀναγκαῖον θάρρος (πρβλ. Μρκ. ΙΕ′ 43 **τολμήσας εἰσῆλθε,** πρὸς Πιλάτον), διότι ἡ πρᾶξις αὐτοῦ ἐμαρτύρει σαφῶς ἀφοσίωσιν εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ Ἰησοῦ. **Καὶ ἐπέτρεψεν ὁ Πιλᾶτος.** Ἐν σχέσει πρὸς τὴν παραχωρηθεῖσαν ταύτην ἄδειαν ὁ Μρκ. λεπτομερέστερον σημειοῦται· «**Ὁ δὲ Πιλᾶτος ἐθαύμασεν, εἰ ἤδη τέθνηκε, καὶ προσκαλεσάμενος τὸν κεντυρίωνα ἐπηρώτησεν αὐτὸν εἰ πάλαι ἀπέθανε· καὶ γνοὺς ἀπὸ τοῦ κεντυρίωνος ἐδωρήσατο τὸ σῶμα τῷ Ἰωσήφ**». Ἡ εἴδησις αὕτη δὲν ἀντιφάσκει πρὸς τὴν κατὰ τὸν Εὐαγγ. Ἰωάννην δοθεῖσαν διαταγὴν τοῦ Πιλάτου, ὅπως κατεαγῶσι τὰ σκέλη τῶν σταυρωθέντων, διότι ἡ κάταξις τῶν σκελῶν δὲν συνεπήγετο αὐθωρεὶ πάντοτε τὸν θάνατον. Τί ἐγένοντο τὰ σώματα τῶν δύο ληστῶν ὡς ἑπόμενον παρασιωπᾷ ὁ ἱ. Εὐαγγελιστής. Τοῦ ἡλίου περὶ δυσμὰς ὄντος καὶ οὐδενὸς πιθανώτατα αἰτησαμένου αὐτά, ἤρθησαν καὶ ἐτάφησαν ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν αὐτῶν.

Στίχ. 39. Μιμητὴς τῆς εὐσεβοῦς πράξεως τοῦ Ἰωσὴφ καὶ ἀπὸ τοῦ παραδείγματος ἐκείνου ἴσως ἀντλήσας θάρρος, προβάλλεται κατὰ τὸν Εὐαγγελ. Ἰωάννην καὶ ἕτερος κεκρυμμένος (καίπερ μὴ σημειούμενος οὕτω ρητῶς) μαθητὴς τοῦ Ἰησοῦ, ὁ Νικόδημος. Ἀναμιμνήσκων αὐτὸν τοῖς ἀναγνώσταις αὐτοῦ ὁ ἱ. Εὐαγγελιστὴς διὰ τῶν λέξεων **ὁ ἐλθὼν πρὸς**

τὸν Ἰησοῦν νυκτὸς τὸ πρῶτον καὶ ἀντιπαρατιθεὶς οὕτω τὴν ἐν τῇ περιστάσει ταύτῃ δημοσίᾳ ἐμφάνισιν καὶ τούτου ὡς φίλα φρονοῦντος καὶ περὶ πλείστου ποιουμένου τὸν Ἰησοῦν, σημειοῦται περὶ αὐτοῦ, ὅτι **ἦλθε φέρων μῖγμα σμύρνης καὶ ἀλόης ὡσεὶ λίτρας ἑκατόν,** ὑπεράφθονον, ἄλλαις λέξεσι, ποσότητα ἀρωμάτων, ἐκδηλοῦσαν ἔτι μᾶλλον τὸ αἴσθημα τῆς ἀγάπης καὶ εὐλαβείας πρὸς τὸν Χριστόν. **Ὁ ἐλθὼν νυκτὸς τὸ πρῶτον.** Πρβλ. Γ′ 1 κ. ἑξ. Ζ′ 50. Ἐν τῷ χρονικῷ διορισμῷ **τὸ πρῶτον** Ἐξηγηταί τινες ἐμβλέπουσι καὶ ἄλλας κατόπιν ἐπισκέψεις τοῦ Νικοδήμου πρὸς τὸν Ἰησοῦν, ἄλλοι δὲ ἐξηγοῦνται αὐτὸν ἐν τῇ σημασίᾳ τοῦ : ἐν ἀρχῇ τῆς δημοσίου τοῦ Κυρίου ἐνεργείας. Πρβλ. Ι′ 40. **Σμύρνα.** Ἀρωματῶδες φυτόν, οὗ τὸ κόμμι, μεταβαλλόμενον εἰς κόνιν ἐχρησιμοποιεῖτο ὡς ἄρωμα. **Ἀλόη.** Ὅμοιον φυτόν, οὗ τὸ ξύλον εἰς κόνιν ἐπίσης μεταβαλλόμενον, πρὸς τὸν αὐτὸν ἐχρησιμοποιεῖτο σκοπόν. Ἐκ τῆς κόνεως ἀμφοτέρων τούτων ἀποτελούμενον τὸ μῖγμα, τὸ ὑπὸ τοῦ Νικοδήμου κομισθέν, θὰ ἐχρησιμοποιεῖτο ἕνεκα τῆς ὑπερβαλλούσης ποσότητος αὐτοῦ, οὐ μόνον πρὸς ἀρωμάτισιν τῆς σινδόνος, ἐν ᾗ ἐτυλίσσετο τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ (Μτθ. ΚΖ′ 59), ἀλλὰ πρὸς κατακάλυψιν αὐτοῦ τούτου τοῦ σώματος, καὶ πλήρωσιν τοῦ τάφου (πρβλ. Παρλπ. ΙΣΤ′ 14). Ὁ ἱ. Χρυσ., ἐν σχέσει πρὸς τὸν Ἰωσήφ, γράφει· «Μαθητὴς ὢν οὐ τῶν δώδεκα, ἀλλὰ τῶν ἑβδομήκοντα ἴσως». Ἐν σχέσει δὲ πρὸς ἀμφοτέρους· «Λοιπὸν γὰρ νομίσαντες ἐσβέσθαι τὴν ὀργὴν τῷ σταυρῷ μετὰ ἀδείας προσήεσαν καὶ τῆς κηδείας ἐπεμελοῦντο. . . Συναντιλαμβάνεται αὐτῷ καὶ ὁ Νικόδημος, καὶ πολυτελῆ ποιεῖ τὴν ταφήν. Ἔτι γὰρ ὡς περὶ ἀνθρώπου διέκειτο ψιλοῦ. Καὶ τοιαῦτα φέρουσιν ἀρώματα, ἃ μάλιστα τὸ σῶμα πέφυκε ἐπὶ πολὺ διατηρεῖν καὶ μὴ συγχωρεῖν ταχέως ἐνδιδόναι τῇ φθορᾷ ὅπερ οὐδὲν μέγα περὶ Αὐτοῦ φανταζομένων ἦν. Πλὴν ἀλλὰ πολλὴν φιλοστοργίαν ἐπεδείκνυντο». Χρυσ. Ὁμ. Θεοφ. καὶ Ζιγ. ἐν Μτθ.

Στίχ. 40. Κατ᾽ ἀκολουθίαν τῶν ῥηθέντων (στ. 38. 39), οἱ δύο εὐσεβεῖς Ἰουδαῖοι ἄρχοντες, οἱ διὰ τοσαύτης στοργῆς καὶ τιμῆς τὸν Ἰησοῦν ἔχοντες, καταβιβάσαντες (ἐπικούρους ἔχοντες πιθανώτατα καὶ τοὺς στρατιώτας ἢ ἄλλα πρόσωπα) τὸν Ἰησοῦν ἀπὸ τοῦ σταυροῦ (πρβλ. Μτθ. ΚΖ′ 59. Μρκ. ΙΕ′ 46), προβαίνουσιν εἰς τὴν προετοιμασίαν τῆς ταφῆς Αὐτοῦ, δι᾽ ἣν τυλίσσουσι τὸ σῶμα Αὐτοῦ ἐν ὀθονίοις παρεμβάλλοντες τὰ ἀρώματα. Τὰ ὀθόνια ταῦτα (ἐπίδεσμοι) παρίστανται ὄντα διάφορα τῆς σινδόνης, ἧς μνημονεύουσιν οἱ ἄλλοι ἱ. Εὐαγγελισταί, ἀλλὰ δύναται νὰ ὑποτεθῇ, ὅτι ἡ ὑπ᾽ αὐτῶν μνημονευομένη σινδὼν κατετμήθη εἰς τεμάχια, ὧν ἕκαστον ἐχρησιμοποιήθη ὡς ὀθόνιον πρὸς περιτύλιξιν χωρὶς ἑκάστου τῶν μελῶν τοῦ Ἰησοῦ. Τὸ εὐσεβὲς τοῦτο ἔργον τοῦ Ἰωσὴφ καὶ Νικοδήμου, ἐν σπουδῇ τινι πάντως διὰ τὴν πρόοδον τῆς ἡμέρας συντελεσθέν, παρηκολούθησαν

κατὰ τοὺς ἄλλους ἱ. Εὐαγγ. (Μτθ. ΚΖ΄ 61. Μρκ. ΙΕ΄ 47. Λουκ. ΚΓ΄ 55. 56) γυναῖκες ἐκ τῶν ὀπαδῶν τοῦ Ἰησοῦ μετὰ τῆς προθέσεως, ὅπως παρερχομένου τοῦ Σαββάτου ἀναλάβωσι τὴν συμπλήρωσιν αὐτοῦ. Χάριν τῶν ἀγνοούντων τὸν Ἰουδαϊκὸν τρόπον τοῦ ἑτοιμάζειν τὸν νεκρὸν πρὸς ταφὴν ὁ ἱ. Εὐαγγ. κρίνει καλόν, ὅπως ἐπισυνάψῃ τὴν παρατήρησιν **καθὼς ἔθος ἐστὶ τοῖς Ἰουδαίοις** ἑτοιμάζειν, προετοιμάζειν δηλ. τὸ νεκρὸν σῶμα πρὸς ταφήν.

Στίχ. 41. Ὅτι ἐν τῇ περιοχῇ **(ἐν τῷ τόπῳ),** ὅπου ἐσταυρώθη ὁ Ἰησοῦς, ὑπῆρχε κῆπος, εἶνε πληροφορία, ἣν παρέχεται ὁ ἱ. Εὐαγγελιστὴς μόνος. Ὁ κῆπος οὗτος, ὡς ἐκ τοῦ ἐν αὐτῷ μνημείου, ἀνήκοντος (κατὰ τὸν Μτθ. ΚΖ΄ 60) τῷ Ἰωσὴφ ἀνῆκεν, ὡς εἰκός, ἐπίσης τῷ Ἰωσήφ. Ὅτι τὸ μνημεῖον αὐτοῦ, τὸ πρὸς ταφὴν τοῦ Ἰησοῦ χρησιμοποιηθέν, ἦτο κενόν, ἐν ᾧ κατὰ τὴν διασάφησιν τοῦ ἱ. Εὐαγγ. **οὐδέπω οὐδεὶς ἐτέθη** (πρβλ. Λουκ. ΚΓ΄ 53) μαρτυροῦσιν ὅ,τε Μτθ. καὶ Λουκ., ὅτι δὲ τοῦτο ἦν λελατομημένον ἐκ πέτρας, μαρτυροῦσι πάντες ἐπὶ τὸ αὐτὸ οἱ Συνοπτικοί. Κατὰ τὴν γνώμην Ἐξηγητῶν τινων ἡ καινότης τοῦ τάφου ἀνταπεκρίνετο πρὸς τὸ βασιλικὸν ἀξίωμα τοῦ Ἰησοῦ, ἢ ἦτο σύμβολον, ὅτι δὲν ἠδύνατο Οὗτος νὰ ἔλθῃ εἰς ἐπαφὴν πρὸς τὴν φθοράν. Κατὰ τὸν ἱ. Χρυσ. «Οἰκονομεῖται εἰς καινὸν Αὐτὸν τεθῆναι μνημεῖον, ἔνθα μηδεὶς ἐτέθη, ὥστε μὴ ἑτέρου τινὸς τὴν ἀνάστασιν γεγενῆσθαι, τοῦ μετ᾽ Αὐτοῦ κειμένου». Ἀνάλογον γνώμην πρὸς πρόληψιν τ. ἔ. τῆς ἀπιστίας εἰς τὴν ἀνάστασιν τοῦ Ἰησοῦ διατυποῦσι καὶ τῶν νεωτέρων τινές. Ὁ Θεόφ. γράφων κατὰ Χρυσ. (πρβλ. καὶ Ζιγ. ἐν Μτθ.). «Κενὸν δὲ τὸ μνημεῖον, ἵνα μὴ συκοφαντηθῇ ἡ ἀνάστασις, ὡς ἄλλου ἀναστάντος καὶ οὐχὶ τοῦ Ἰησοῦ» ἐπισυνάπτει· «Καὶ ἄλλως δέ. Καινὸν τὸ μνημεῖον, συμβολικῶς τούτου δηλουμένου, ὅτι καινοτομία γενήσεται διὰ τῆς ταφῆς τοῦ Κυρίου κατὰ τοῦ θανάτου καὶ τῆς φθορᾶς, καὶ καινισθησόμεθα πάντες ἐν Αὐτῷ».

[Ἕπεται συνέχεια]

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

Πατριαρχικαὶ χοροστασίαι. — Ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τῆς Πεντηκοστῆς ἐχοροστάτησεν ἐν τῷ Πανσέπτῳ Πατριαρχικῷ Ναῷ μετὰ τῶν Σεβ. Συνοδικῶν Μητροπολιτῶν ἐν μέσῳ πυκνοῦ ἐκκλησιάσματος, ἀναγνοῦσα κατὰ τὸν ἐπισυναπτόμενον τῇ λειτουργίᾳ Ἑσπερινὸν τὰς εἰθισμένας εὐχὰς τῆς γονικλυσίας.

Τὴν θ. λειτουργίαν ἐτέλεσεν ὁ Πανοσ. Μ. Σύγκελλος, διακονοῦντος τοῦ Πανοσ. Δευτερεύοντος, παρέστη δὲ ἐν τῷ οἰκείῳ στασιδίῳ ὁ Ἐντιμολογ. Ἄρχων Μ Πρωτέκδικος τῆς Μ. τοῦ Χ. Ἐκκλησίας κ. Γεώργιος Παπαδόπουλος, ὅστις καὶ ἀπήγγειλε τὴν ἑσπερινὴν δέησιν «Καταξίωσον».

—Ἐκτὸς τῶν Κυριακῶν ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἐχοροστάτησε μετὰ τῶν Σεβασμ. Συνοδικῶν Μητροπολιτῶν ἐν τῷ Πατριαρχ. Ναῷ κατὰ τὴν ἑορτὴν τῆς Ἁγ. Εὐφημίας, ἧς τὸ ἅγιον λείψανον φυλάσσεται ἐν τῷ Πατριαρχικῷ Ναῷ.

Ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἐν Χάλκῃ.—Ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἀπὸ τῆς 9ης τοῦ παρόντος μηνὸς χάριν ἀλλαγῆς κλίματος καὶ πρὸς ἀνάπαυσιν, ἐκτὸς τῶν Συνοδικῶν ἡμερῶν καὶ τῶν Κυριακῶν, διέτριψε μέχρι τέλους τοῦ μηνὸς ἐν τῇ κατὰ Χάλκην Ἱερᾷ Μονῇ τῆς Ἁγίας Τριάδος.

Κατὰ τὴν ἀπουσίαν Αὐτῆς τὴν Α. Θ. Παναγιότητα ἐν τοῖς Πατριαρχείοις ἐπετρόπευεν ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Φιλαδελφείας κ. Μάξιμος.

Ἐκκλησία Ἀντιοχείας.— Τὸ ζήτημα τῆς χηρείας τοῦ Πατριαρχικοῦ Θρόνου Ἀντιοχείας συνεχίζει τὴν γνωστὴν πορείαν του. Μία τῶν ἐκεῖ μερίδων ἔγραψεν εἰς τὸν Παναγιώτατον Πατριάρχην Ἀλεξανδρείας κ. Μελέτιον, δηλώσασα ὅτι δέχεται τὴν μεσολάβησιν τῶν τριῶν Πατριαρχικῶν Ἐκκλησιῶν τῆς Ἀνατολῆς μὲ ἐπὶ κεφαλῆς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον. Ἀλλ' ἡ εἰς λαϊκὰς ψήφους μειοψηφοῦσα μερὶς οὐδὲν ἀπήντησε. Συνεπείᾳ τῆς τοιαύτης σιγῆς ἡ Ἐθνικὴ Ὀρθόδοξος Συνέλευσις διὰ τῆς ἐκτελεστικῆς αὐτῆς Ἐπιτροπῆς ἀπέστειλεν ἔκθεσιν περὶ τῆς δημιουργηθείσης ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ Ἀντιοχείας ἀνωμάλου καταστάσεως καὶ περὶ τῶν κινδύνων, τοὺς ὁποίους διατρέχει τὸ Ὀρθόδοξον ἐκεῖ ποίμνιον εἰς τὴν ἐν Ἁγίῳ Ὄρει Διορθόδοξον Διάσκεψιν, ἧς ἐζητήθη ἡ συναντίληψις πρὸς ρύθμισιν τοῦ ζητήματος. Ἡ Διορθόδοξος Διάσκεψις δὲν ἦτο βεβαίως δυνατὸν νὰ ἐπέμβῃ, καὶ ἡ εἰρημένη Ἐκτελεστικὴ Ἐπιτροπὴ διεβίβασεν εἰς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ἀντίγραφα τῶν πρὸς τὴν Διορθόδοξον Διάσκεψιν ἀπευθυνθέντων ὑπ' αὐτῆς ἐγγράφων, ἐν οἷς διὰ μελανῶν χρωμάτων διεκτραγῳδεῖται ἡ κατάστασις Ἐκκλησίας καὶ ποιμνίου Ἀντιοχείας.

Πρὸ μηνῶν ὁ Τοποτηρητὴς τοῦ Πατριαρχικοῦ Θρόνου 'Αντιοχείας Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Λαοδικείας κ. 'Αρσένιος ἐτηλεγράφησεν εἰς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ἀγγέλλων τὴν ἐπὶ ὀκτάμηνον ἀναβολὴν τῆς Πατριαρχικῆς ἐκλογῆς, καὶ διεβιβάσθη αὐτῷ, ὡς ἀνεγράφη, Γράμμα τῆς Α. Θ. Παναγιότητος, δι' οὗ ἐδηλοῦτο ὅτι ἡ τοιαύτη ἀναβολὴ οὐ μόνον ἀντίκειται εἰς ῥητὰς καὶ σαφεῖς διατάξεις καὶ θέσμια τῆς 'Εκκλησίας, ἀλλὰ καὶ δύναται νὰ ἔχῃ ὀλεθρίας διὰ τὸ 'Ορθόδοξον πλήρωμα συνεπείας, προὐτείνετο δέ, ὅπως ζητηθῇ ἡ συναντίληψις τῶν τριῶν Πατριαρχικῶν Θρόνων τῆς 'Ανατολῆς, ἵνα δι' ἀντιπροσώπων αὐτῶν, διαιτητικῶς ἐπὶ τόπου, διευκολυνθῇ ἡ ἄρσις τῶν ὑπαρχόντων κωλυμάτων καὶ ἡ διεξαγωγὴ ἐν ἀγάπῃ γενικῇ τῆς Πατριαρχικῆς ἐκλογῆς.

Τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ἐνέκρινεν, ὅπως καὶ αὖθις ἐπαναλάβῃ τὰς προσηκούσας συστάσεις πρὸς τερματισμὸν τῆς χηρείας τοῦ Θρόνου ἐπὶ τῇ βάσει τῶν πρότερον γραφέντων, γένηται δ' ἅμα καὶ πρὸς τὴν 'Εθνοσυνέλευσιν ὑπὸ τύπον ἐκκλήσεως Γράμμα, δι' οὗ νὰ συνιστᾶται καὶ εἰς τοὺς λαϊκοὺς ἀντιπροσώπους, ἵνα διὰ τῆς μετριοπαθείας αὐτῶν διευκολύνωσι τὴν ἄρσιν τῶν ἐπιπροσθούντων κωλυμάτων καὶ τὴν λύσιν τῆς προκυψάσης διαφορᾶς.

'Ιερὰ Θεολογικὴ Σχοήλ. —'Επὶ τῇ ἐφέτος ἀπολύσει τῶν τελειοφοίτων τῆς ἐν Χάλκῃ 'Ιερᾶς Θεολογικῆς Σχολῆς προσκλήσει τῆς 'Εφορείας αὐτῆς τὸ πρῶτον μετὰ τὴν ἐπανάληψιν τῆς τακτικῆς λειτουργίας αὐτῆς ἐγένετο ἐν τῷ ναϊδρίῳ τῆς Σχολῆς τῇ Κυριακῇ, 13 παρόντος μηνὸς 'Ιουλίου, ἡ νενομισμένη ἐκκλησιαστικὴ καθοσίωσις ἐν Πατριαρχικῇ καὶ Συνοδικῇ χοροστασίᾳ.

Διορισμοὶ ἐν τῇ Πατριαρχικῇ Αὐλῇ.— Διωρίσθησαν συνοδικῶς ἐκ τῶν ἐφετεινῶν ἀποφοίτων ὁ μὲν διάκονος 'Αδαμάντιος Κασαπίδης βοηθὸς ἐν τῷ Γραφείῳ τῆς 'Αγίας καὶ 'Ιερᾶς Συνόδου, ὁ δὲ διάκονος 'Αλέξανδρος Στρατίδης Γραμματεὺς τῆς Μ. Πρωτοσυγκελλίας καὶ τῆς Π. Κ. 'Εκκλησιαστικῆς 'Επιτροπῆς.

Μητρόπολις Ρόδου. —Σειρὰ νεωτέρων Διαταγμάτων διέλυσε τὰ Δημοτικὰ Συμβούλια ὅλων σχεδὸν τῶν χωρίων καὶ διέταξε νέας ἐκλογὰς ἐπὶ τῇ βάσει τῶν νέων περὶ Κοινοτήτων Διαταγμάτων.

Γ' Διεθνὲς Συνέδριον τῶν Βυζαντινῶν σπουδῶν.— Κατόπιν ἐπὶ τούτῳ προσκλήσεως ἐνεκρίθη συνοδικῶς, ἵνα εἰς τὸ ἐν 'Αθήναις τὸν προσεχῆ Σεπτέμβριον συνερχόμενον Γ' Διεθνὲς Συνέδριον τῶν Βυζαντινῶν σπουδῶν τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ἀντιπροσωπεύσῃ ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Τραπεζοῦντος κ. Χρύσανθος.

Χειροτονίαι. — Αἰτήσει τῆς Πατριαρχικῆς Κεντρικῆς 'Εκκλ. 'Επιτροπῆς ἐπετράπη ἡ εἰς διάκονον χειροτονία τοῦ Κωνσταντίνου Σταυρίδου.

—Εἰσηγήσει τῆς 'Εφορείας τῆς 'Ιερᾶς Θεολογ. Σχολῆς ἐπετράπη συνοδικῶς ὅπως χειροτονηθῇ εἰς ἱερέα ὁ Οἰκονόμος τῆς Σχολῆς διάκονος Σωκράτης Παπανικολάου.

— Αἰτήσει τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Θυατείρων κ. Γερμανοῦ ἐπετράπη συνοδικῶς ἡ εἰς ἱερέα τῆς Κοινότητος Γρενόβλης χειροτονία τοῦ Παναγιώτου Καλλιάρχου, ἣν θέλει τελέσῃ, συναινέσει τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Θεσσαλονίκης κ. Γενναδίου, ὁ βοηθὸς αὐτοῦ 'Επίσκοπος 'Απαμείας κ. Βασίλειος,

— Αἰτήσει τοῦ πανοσιολ. Γενικοῦ 'Επιτρόπου τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Κώου 'Αρχιμανδρίτου κ. Φιλήμονος ἐπετράπη ἡ εἰς ἱερέα τοῦ χωρίου Καρδαμένης χειροτονία τοῦ Κωνσταντίνου Παπακωνσταντίνου.

Ἱερὰ Μονὴ τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς. — 'Αρχιερατικῶς προϊστάμενος καὶ ἡγούμενος τῆς Ἱερᾶς Μονῆς τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς [Βαλουκλῆ] διωρίσθη ὁ Θεοφ. 'Επίσκοπος Τρῳάδος κ. Εὐστάθιος.

Ἱερὰ Μονὴ Ρουκουνιώτου. — Παυθέντος τοῦ τέως ἡγουμένου τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ρουκουνιώτου, ἀντικαταστάτης αὐτοῦ, εἰσηγήσει τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Ρόδου κ. 'Αποστόλου, διωρίσθη συνοδικῶς ὁ 'Αρχιμανδρίτης Μακάριος Μπάρμπας.

ΕΟΡΤΑΙ, ΕΠΙΣΚΕΨΕΙΣ

Τὸν ἑορτάζοντα Σεβ. Μητροπολίτην Κυζίκου κ. Καλλίνικον ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἐπεσκέφθη αὐτοπροσώπως. Τοὺς δὲ ἐν ταῖς ἐπαρχίαις αὐτῶν Σεβ. Μητροπολίτας 'Ελασσῶνος κ. Καλλίνικον καὶ 'Αρδαμερίου κ. Καλλίνικον διὰ Πατριαρχικῶν Γραμμάτων.

Τῷ ἑορτάζοντι Θεοφιλ. 'Επισκόπῳ Λεύκης κ. Παγκρατίῳ αἱ Πατριαρχικαὶ εὐχαὶ διεβιβάσθησαν διὰ τοῦ 'Αρχιδιακονεύοντος Μ. 'Αρχιμανδρίτου κ. Φιλοθέου.

Τὴν Α. Θ. Παναγιότητα ἐπεσκέφθησαν κατὰ τὸν μῆνα 'Ιούλιον :

— Ὁ 'Εξοχώτατος Πρεσβευτὴς τῆς Ἑλλάδος κ. Σ. Πολυχρονιάδης μετὰ τῆς Εὐγενεστάτης κυρίας του.

— Ὁ Γενικὸς Διευθυντὴς τῆς Τραπέζης 'Αθηνῶν κ. Τζὼν 'Ηλιάσκος καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ κ. Νικόλαος 'Ηλιάσκος.

— Ὁ Διευθυντὴς τῆς αὐτῆς Τραπέζης κ. Κ. 'Ηλιάσκος.

— Ὁ Διευθυντὴς τῆς ἐν 'Αθήναις 'Αμερικανικῆς Ἑταιρείας Οὔλεν κ. 'Ανδρέας Μιχαλόπουλος μετὰ τῆς Εὐγενεστάτης κυρίας του.

— Ὁ Ρουμᾶνος Καθηγητὴς τῆς Θεολογικῆς 'Ακαδημίας Σιβίου Dr D. Stäniloae.

— Ὁ ἔγκριτος ἰατρὸς κ. 'Α. Σπανούδης.

— 'Ο ἔγκριτος ὁμογενὴς κ. Π. Καραθεοδωρῆς.

— Ὁ ἔγκριτος ὁμογενὴς κ. Κωνσταντῖνος Φωτιάδης.

— Ἡ φιλάνθρωπος 'Αμερικανὶς Μὶς Μίλλς.

— Ἡ φιλάνθρωπος 'Αμερικανὶς Emilie F. H. Willms.

Müdir mes'ul : *Meletios Lukakis*